UTDANNING, ARBEID OG INTEGRERING I NORDEN

Kartlegging av godkjenningsordninger
for utenlandske utdanninger,
yrkeskvalifikasjoner og
kompletterende utdanninger.

Delrapport 1

Utdanning, arbeid og integrering i Norden

– Kartlegging av godkjenningsordninger for utenlandske utdanninger, yrkeskvalifikasjoner og kompletterende utdanninger. Delrapport 1

Utdanning, arbeid og integrering i Norden

– Kartlegging av godkjenningsordninger for utenlandske utdanninger, yrkeskvalifikasjoner og kompletterende utdanninger. Delrapport 1

ISBN 978-92-893-5176-8 (PRINT)

ISBN 978-92-893-5175-1 (PDF)

ISBN 978-92-893-5177-5 (EPUB)

<http://dx.doi.org/10.6027/TN2017-556>

TemaNord 2017:556

ISSN 0908-6692

Standard: PDF/UA-1

ISO 14289-1

© Nordisk ministerråd 2017

Omslagsfoto: unsplash.com

Trykk: Rosendahls

Printed in Denmark

Denne rapporten er gitt ut med finansiell støtte fra Nordisk ministerråd. Innholdet i rapporten avspeiler imidlertid ikke nødvendigvis Nordisk ministerråds synspunkter, holdninger eller anbefalinger.

Det nordiske samarbeidet

Det nordiske samarbeidet er en av verdens mest omfattende regionale samarbeidsformer. Samarbeidet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt Færøyene, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbeidet er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en viktig medspiller i det europeiske og internasjonale samarbeidet. Det nordiske fellesskapet arbeider for et sterkt Norden i et sterkt Europa.

Det nordiske samarbeidet ønsker å styrke nordiske og regionale interesser og verdier i en global omverden. Felles verdier landene imellom er med på å styrke Nordens posisjon som en av verdens mest innovative og konkurransekraftige regioner.

Innhold

Sammendrag	5
Om oppdraget.....	5
Hovedfunn	6
1. Innledning	11
1.1 Bakgrunn for oppdraget.....	11
1.2 Mandat og formål med kartleggingen	11
1.3 Metode og datakilder i deloppgave 1.....	14
1.4 Leserveiledning	16
2. Godkjenning av utenlandsk utdanning	17
2.1 Innledning.....	17
2.2 Norge	18
2.3 Sverige	22
2.4 Danmark.....	26
2.5 Finland.....	29
2.6 Island.....	31
2.7 Oppsummering.....	33
3. Lovregulerte yrker og godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner.....	37
3.1 Innledning.....	37
3.2 Norge	38
3.3 Danmark.....	43
3.4 Sverige	50
3.5 Finland.....	55
3.6 Island.....	59
3.7 Åland.....	62
3.8 Oppsummering.....	62
4. Kompletterende utdanning	65
4.1 Innledning.....	65
4.2 Norge	65
4.3 Danmark.....	67
4.4 Sverige	68
4.5 Finland.....	72
4.6 Oppsummering.....	73
5. Vedlegg 1: Datainnsamling	75
5.1 Datainnsamling Norge	75
5.2 Datainnsamling Sverige	77
5.3 Datainnsamling Danmark	78
5.4 Datainnsamling Finland	80
5.5 Datainnsamling Island.....	80
5.6 Datainnsamling Grønland	81
5.7 Datainnsamling Færøyene	83
5.8 Datainnsamling Åland.....	83
6. Vedlegg 2: Godkjenningsordninger.....	85
6.1 Statistikk for godkjenningsordninger i Norge	85
6.2 Statistikk for godkjenningsordninger i Danmark	86
6.3 Statistikk for godkjenningsordninger i Sverige	89
6.4 Statistikk godkjenningsordninger i Finland.....	89
6.5 Statistikk for godkjenningsordninger på Island.....	90

7.	Vedlegg 3: Lovregulerte yrker	91
7.1	Lovregulerte yrker i Norge	91
7.2	Statistikk fra Utdanningsdirektoratet	95
7.3	Lovregulerte yrker i Danmark	95
7.4	Lovregulerte yrker i Sverige	98
7.5	Statistik från Socialstyrelsen	100
7.6	Statistik från Skolverket	101
7.7	Lovregulerte yrker i Finland	102
7.8	Lovregulerte yrker på Island	103
7.9	Lovregulerte yrker på Færøyene	106
7.10	Lovregulerte yrker på Grønland	112
8.	Vedlegg 3: Kompletterende utdanning	117
8.1	Nærmere Beskrivelse av kompletterende utdanningstilbud i Norge	117
8.2	Nærmere beskrivelse av kompletterende utdanning i Sverige	121
	Summary	127

Sammendrag

Nordisk Ministerråd har gjennom mange år arbeidet for å avskaffe hindringer for bevegelse mellom de nordiske landene. Fri bevegelse av arbeidskraft er videre et grunnleggende prinsipp i EUs indre marked.

Effektive godkjenningsordninger for søkere med utenlandsk utdanning og yrkeskvalifikasjoner er et viktig tiltak for å fremme bevegelse, både for personer som ønsker å studere eller arbeide i et av de nordiske landene, og for arbeidsgivere og næringsliv som etterspør kvalifisert arbeidskraft. Den globale flyktningkrisen har aktualisert behovet for slike godkjenningsordninger ettersom alle de nordiske landene har mottatt et stort antall flyktninger som skal integreres i utdanning eller på arbeidsmarkedet. I den forbindelse er det behov for mer kunnskap om hva som kjennetegner effektive godkjenningsordninger for ulike grupper.

Om oppdraget

Målet med oppdraget er å få oversikt over godkjenningsordninger for søkere med utenlandsk utdanning og utenlandske yrkeskvalifikasjoner¹ i de ulike nordiske landene, med tanke på å redusere grensehindre mellom de nordiske landene og Færøyene, Grønland og Åland. Videre skal oppdraget kartlegge de ulike landenes tilbud om kompletterende utdanning der hvor mangler i fag/emner i søkers medbrakte utdanning gjør at de ikke får godkjent sine yrkeskvalifikasjoner.

Oppdraget består av to deloppgaver. Herværende rapport knytter seg til *deloppgave 1*. Denne består av 1a) en kartlegging av ordningene for godkjenning av utenlandsk utdanning, 1b) kartlegging av lovregulerte yrker og ordninger for godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner og 1c) kartlegging av ordninger for kompletterende utdanning.

Den andre delen av oppdraget, *deloppgave 2*, er en komparativ analyse hvor resultatene fra deloppgave 1 skal analyseres på tvers av de nordiske landene. Rapporten for deloppgave 2 vil foreligge i juli 2017.

Datagrunnlaget for deloppgave 1 består av omfattende desk research for hvert av landene som omfattes av undersøkelsen. I tillegg er det gjennomført til sammen 86 intervjuer, først og fremst med personer på myndighetsnivå i de ulike landene. I Finland, Sverige, Danmark og Norge er det også gjennomført nasjonale valideringsworkshoper med sentrale aktører.²

¹ I denne kartleggingen bruker vi «lovregulerte yrker» om yrker som er regulert i henhold til EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv (direktiv 2005/36/EF samt direktiv 2013/55/EU) i de ulike landene. Yrker som er regulert i henhold til annet nasjonalt lovverk inngår ikke i kartleggingen.

² På den finske workshopen ble også ordningene på Åland validert. Funnene fra kartlegging på Island, Grønland og Færøyene er forsøkt validert over telefon, men dette har vært utfordrende da det har vært vanskelig å få tak i personer med kjennskap til de overordnede systemene i disse landene.

Hovedfunn

I de følgende avsnittene presenteres rapportens hovedfunn når det gjelder a) godkjenningsordninger for utenlandsk utdanning, b) lovregulerte yrker og godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner og c) organisering av kompletterende utdanning.

Godkjenningsordninger for utenlandsk utdanning

Kartleggingen viser at det både er likheter og forskjeller mellom de nordiske landene når det gjelder organiseringen av godkjenningssystemene for utenlandsk utdanning. På overordnet nivå har både Sverige, Norge, Danmark og Island et sentralt myndighetsorgan (*Universitets- och högskolerådet* (UHR) i Sverige, *Nasjonalt Organ for Kvalitet i Utdanningen* (NOKUT) i Norge, *Styrelsen for Forskning og Uddannelse* i Danmark og *ENIC-/NARIC-kontoret under Ministeriet for utdannelse, forskning og kultur* på Island) som gjennomfører vurdering og godkjenning av utenlandsk utdanning som ikke er knyttet til lovregulerte yrker.

Finlands ENIC-/NARIC-kontor er Utbildningsstyrelsen. Utbildningsstyrelsen har i oppgave å rådggi høyskolene i spørsmål knyttet til godkjenning av akademisk utdanning generelt, samt å vurdere og ta avgjørelser knyttet til godkjenning av utenlandsk utdanning for noen av de regulerte yrker i Finland.

Selv om landene på et overordnet nivå har organisert godkjenningssystemet på tilsvarende måte, er det likevel store forskjeller på aktørenes mandat og organisering av godkjenningsprosessen. Variasjonene er bl.a. knyttet til om aktørene har flere forskjellige typer godkjenningsordninger, om godkjenningen er juridisk bindende eller rådgivende, og om godkjenningsordningen gjelder utdanning på flere nivåer. Disse forskjellene gjenspeiles bl.a. i de store forskjellene knyttet til hvor mange søknader de ulike landene mottar: I Sverige mottok UHR drøye 27 000 søknader om såkalt generell godkjenning av utenlandsk utdanning i 2016, mens tilsvarende tall for Norge og Danmark var henholdsvis 7 651 (i 2016) og 2 474 (i 2015). Utbildningsstyrelsen i Finland (FNAE) mottok 836 søknader til i 2015. Igjen er det viktig å presisere at tallene ikke er sammenlignbare, nettopp fordi systemet for godkjenning er forskjellig. De ulike tallene bør derfor først og fremst leses som en indikasjon på ulik organisering av systemet, og ikke direkte som en indikasjon på aktivitet knyttet til godkjenning av utenlandsk utdanning.

Lovregulerte yrker og godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner

I denne kartleggingen bruker vi «lovregulerte yrker» om yrker som er regulert i henhold til EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv (direktiv 2005/36/EF, endret ved direktiv 2013/55/EU) i de ulike landene. Yrker som er regulert i henhold til annet nasjonalt lovverk, som ikke er basert på EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv, inngår dermed ikke i kartleggingen.

Stor forskjell når det gjelder antall lovregulerte yrker

Kartleggingen viser at antall lovregulerte yrker og hvilke myndigheter som har ansvaret for de ulike lovregulerte yrkene varierer: Norge har 163 lovregulerte yrker (15 godkjenningsskontorer), Danmark har 139 (24 godkjenningsskontorer), Sverige har 66 (15 godkjenningsskontorer), Finland har 83 (16 godkjenningsskontorer) og Island har 177 (9 god-

kjenningkontorer). Tallene er imidlertid ikke direkte sammenlignbare da de ulike medisinske spesialitetene er registrert forskjellig. I Norge regnes de ulike legespesialiseringene som et eget lovregulert yrke, mens dette ikke er tilfelle i Sverige eller Danmark. Grønland og Færøyene skiller seg fra de andre landene som inngår i kartleggingen ved at de ikke er en del av det europeiske samarbeidet og dermed ikke er omfattet av EUs kvalifikasjonsdirektiv.

Kravene til godkjenning varierer

Videre viser kartleggingen at godkjenningsprosessen for de lovregulerte yrkene varierer mye mellom ulike yrker og mellom ulike land. Kravene som må oppfylles for at en utenlandsk yrkeskvalifikasjon skal godkjennes, varierer også. Unntaket er for yrkesutøvere med kvalifikasjoner fra EU/EØS som omfattes av EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv. For denne gruppen skal kvalifikasjonene i utgangspunktet godkjennes, så fremt det ikke kan dokumenteres at den medbrakte kvalifikasjonen skiller seg *vesentlig* fra kravene til tilsvarende nasjonal kvalifikasjon. Tolkningen av hva som utgjør et *vesentlig* avvik er imidlertid skjønnsbasert, og denne kartleggingen viser at ulike godkjenningkontorer og land har ulik praksis når det gjelder hva som vurderes som vesentlige avvik. Kartleggingen tyder for eksempel på at norske godkjenningsmyndigheter jevnt over har hatt en strengere godkjenningspraksis enn de øvrige landene, men flere informanter opplyser nå at dette er endret.

For søkere med yrkeskvalifikasjoner som ikke omfattes av yrkeskvalifikasjonsdirektivet, det vil si søkere fra tredjeland, har landene ulike krav, prosedyrer og praksiser knyttet til godkjenning. Den danske og den (nye) norske ordningen for godkjenning av helsepersonell med utdanning fra tredjeland er relativt like, siden begge land stiller krav om en innledende/første jevn godhetsvurdering, før kandidatene må gjennomføre og bestå kurs i blant annet språk, den [danske/norske] lovgivningen og organiseringen av helsesektoren, kurs i legemiddelhåndtering m.m. Et lignende system er også etablert for helsepersonell i Finland. Enkelte informanter har uttrykt bekymring for at kravene til helsepersonell utdannet i tredjeland er betydelig strengere enn kravene til personer med kvalifikasjoner fra EU/EØS, noe som kan oppfattes som urimelig for mange søkere. På den annen side er det andre informanter som fremhever at strenge krav er nødvendig for å opprettholde pasientsikkerheten og at bekymringen således heller er knyttet til mangelen på mulighet til å stille krav *også* til personer med kvalifikasjoner fra EU/EØS.

Sverige har en noe annen modell når det gjelder godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland. Denne er i stor grad knyttet til systemet for kompletterende utdanning og er svært omfattende. I tillegg til en prosess som ligner på den norske, danske og finske for de personene som får vurdert sin medbrakte kvalifikasjon som jevn god, er det et omfattende tilbud om kompletterende utdanning til personer som *ikke* får godkjent sin medbrakte kvalifikasjon. Det svenske systemet for godkjenning er imidlertid nylig blitt revidert. I motsetning til tidligere, legges det nå mindre vekt på at den medbrakte utdanningen skal «motsvara svensk utbildning» og mer vekt på at den medbrakte kvalifikasjonen skal «tillräckligt väl kan överensstämma» med svensk utdanning.

Mangel på statistikk ved flere godkjenningkontorer

Oppdraget har hatt til hensikt å samle inn statistikk over antall søknader, landbakgrunn m.m. for et utvalg lovregulerte yrker (se nærmere avgrensning i kapittel 1). Arbeidet med kartleggingen har imidlertid vist at det er svært ulike systemer for dokumentering av søkere og saksbehandling, både innad mellom de ulike godkjenningkontorene i

hvert enkelt land, samt mellom de ulike landene. I Norge har for eksempel det største godkjenningsskontoret *Helsedirektoratet*, som godkjenner alle de lovregulerte yrkene tilknyttet helse- og omsorgssektoren, per dags dato ikke mulighet til å hente ut statistikk om søknader.³ Danmark skiller seg fra de øvrige landene, da både *Styrelsen for Patientsikkerhed* og *Styrelsen for Forskning og Uddannelse*, som er godkjenningsskontor for henholdsvis yrkene knyttet til helse- og omsorgssektoren og utdanningssektoren, har detaljert statistikk tilgjengelig for alle yrkesgrupper. Statistikken viser for eksempel at i 2015 fikk *Styrelsen for Patientsikkerhed* 348 søknader for leger utdannet i tredjeland og 454 søknader for leger utdannet innenfor EU/EØS. Tilsvarende tall for sykepleiere var 88 (tredjeland) og 54 (EU/EØS) og for tannlege 72 (tredjeland) og 29 (EU/EØS).

Oppdatert og detaljert kunnskap om søkere og deres landbakgrunn og kvalifikasjoner er en sentral forutsetning for å etablere gode tilbud om kompletterende utdanning. Der hvor godkjenningsskontorene ikke har tilgang til systematiske data over målgruppen, er dette en utfordring.

Kompletterende utdanning

I denne kartleggingen benyttes følgende definisjon for kompletterende utdanning:

Kompletterende utdanning viser til permanente, tilpassede kurs eller programmer rettet mot personer med utdanning fra lærested i land utenfor [Norge] som har behov for å komplettere denne for at utdanningen skal kunne regnes som jevngradig med tilsvarende [norsk] utdanning.

Videre omfatter kartleggingen av kompletterende utdanning utelukkende utdanning knyttet til lovregulerte yrker. Dette skyldes at behovet for kompletterende utdanning er størst for de lovregulerte yrkene som krever en godkjenning av den utenlandske yrkeskvalifikasjonen for å kunne utøve yrket.

Ordninger for kompletterende utdanning har ulik prioritet

Kartleggingen viser at kompletterende utdanning har ulik prioritet i de nordiske landene, Færøyene, Grønland og Åland. De sistnevnte, samt Island, skiller seg fra de øvrige ved at kartleggingen ikke har identifisert noen former for kompletterende utdanning som svarer til definisjonen som er benyttet i denne undersøkelsen.

I Norge har det det siste året vært mer politisk oppmerksomhet om behovet for kompletterende utdanning og det er opprettet nye tilbud til henholdsvis sykepleiere og lærere. I tillegg skal det opprettes et tilbud til personer med realfaglig- og teknologisk utdanning. Dette kommer i tillegg til eksisterende tilbud for tannleger, veterinærer og dyrepleiere. I Danmark og Finland har kartleggingen identifisert enkelte kurs og programmer som omtales og fungerer som kompletterende, men som ikke samsvarer med definisjonen vi har tatt utgangspunkt i for denne kartleggingen. De identifiserte programmene er f.eks. ikke spesielt utformet og rettet mot personer med utenlandsk utdanning, men inngår som en del av det ordinære utdanningstilbudet i landene.

Sverige skiller seg ut ved å ha et stort tilbud om kompletterende utdanning for personer med medbragt utenlandsk utdanning. En rekke læresteder har siden 2006 hatt i oppdrag å tilby kompletterende utdanning for ulike yrker, og per dags dato omfatter

³ Helsedirektoratet har statistikk over antall utstedte godkjenninger, men ikke over antall avslag og dermed heller ikke over det totale antall søknader.

tilbudet 17 yrker og 23 læresteder. Tilbudet er forankret i en egen forordning og lærestedene får ekstra finansiering for studieplassene ved de kompletterende utdanningsprogrammene. Det er gjennomført flere evalueringer av ordningene og konklusjonen er at tilbudet om kompletterende utdanning er svært vellykket med tanke på å få personer med utenlandske kvalifikasjoner integrert på arbeidsmarkedet. Blant annet viste en rapport fra Universitetskanslerämbetet i 2016 at 66 prosent av personene som hadde deltatt på de kompletterende utdanningstilbudene var etablert på arbeidsmarkedet innen ett år etter avsluttet utdanning.⁴

⁴ Universitetskanslersämbetet rapport Etablering och sysselsättning efter kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning 2016:12.

1. Innledning

Rambøll Management Consulting presenterer med dette delrapport 1 i forbindelse med oppdraget Kartlegging av godkjenningsordninger for utenlandsk utdanning og yrkeskvalifikasjoner og kompletterende utdanning for de nordiske landene. Oppdraget gjennomføres i perioden oktober 2016 – juni 2017, på oppdrag for Nordisk Ministerråd.

Denne delrapporten omhandler funn fra oppdragets del 1. Del 1 av oppdraget er en kartlegging av de eksisterende ordninger for godkjenning av utenlandsk utdanning på videregående nivå og for høyere utdanning, godkjenningsordninger for utenlandske yrkeskvalifikasjoner for de regulerte yrkene, samt ordninger for komplette-
rende utdanning.

1.1 Bakgrunn for oppdraget

Nordisk Ministerråd har gjennom mange år arbeidet for å avskaffe hindringer for bevegelse mellom de nordiske landene. Samtidig er fri bevegelse av arbeidskraft et grunnleggende prinsipp i EUs indre marked.

Effektive godkjenningsordninger for søkere med utenlandsk utdanning og yrkeskvalifikasjoner er et viktig tiltak i denne sammenheng, både for personer som ønsker å studere eller arbeide i et av de nordiske landene og for arbeidsgivere og næringsliv som etterspør kvalifisert arbeidskraft.

Den globale flyktningkrisen har medført at alle de nordiske landene har mottatt et stort antall flyktninger med ulike utdanninger og yrkeskvalifikasjoner. Dette har aktualisert behovet for å identifisere hvordan landene på best mulig måte kan sikre at flyktninger og innvandrere får benyttet sine kompetanser på arbeidsmarkedet og bli integrert i sitt nye hjemland. I den forbindelse er det behov for mer kunnskap om hva som kjennetegner effektive godkjenningsordninger som sikrer at flyktninger får vurdert og anerkjent sin medbrakte utdanning og kvalifikasjon. I tillegg er effektive godkjenningsordninger viktig for å sikre mobilitet på tvers av de nordiske landene for personer som ønsker å studere eller arbeide i et annet nordisk land.

1.2 Mandat og formål med kartleggingen

Oppdraget skal kartlegge godkjenningsordninger for søkere med utenlandsk utdanning og yrkeskvalifikasjoner i de ulike nordiske landene, med tanke på å redusere grensehindre mellom de nordiske landene og Færøyene, Grønland og Åland. Videre skal oppdraget kartlegge muligheten for å ta kompletterende utdanning i tilfeller hvor søkere mangler fag/emner i sin medbrakte utdannelse som gjør at de ikke får godkjent sine yrkeskvalifikasjoner.

Oppdraget består av to ulike deloppgaver:

- *Deloppgave 1* er en systematisk kartlegging av de eksisterende ordninger for godkjenning av utenlandsk utdanning på videregående nivå og høyere utdanning, godkjenningsordninger for utenlandske yrkeskvalifikasjoner for de regulerte yrkene, samt ordninger for kompletterende utdanning. Kartleggingen har til formål å fremskaffe kunnskap om hvordan de ulike ordningene er organisert i hvert av de nordiske landene samt hvilke prinsipper og kriterier som legges til grunn for godkjenning, herunder prosess, metodikk, tidsbruk og omkostninger. Kartleggingen skal med andre ord bidra til kunnskap om hvilke ordninger som benyttes og hvordan disse er organisert.
- *Deloppgave 2* er en komparativ analyse, hvor resultatene fra deloppgave 1 analyseres på tvers av de nordiske landene. Det legges vekt på å vurdere hva som kjennetegner effektive godkjenningsordninger. På bakgrunn av analysen utvikles det anbefalinger om hva og hvordan nordiske land kan samarbeide innenfor dette området. Rapport fra deloppgave 2 vil foreligge i juli 2017.

Denne rapporten knytter seg til deloppgave 1. Denne delen av oppdraget består av flere delkartlegginger:

Delkartlegging 1a består av en kartlegging av de ulike modellene / ordningene for godkjenning av utenlandsk utdanning som finnes i de nordiske landene. *Delkartlegging 1b* består av en kartlegging av yrker som er lovregulert i de ulike landene og hvilke ordninger som finnes for godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for disse lovregulerte yrkene. *Delkartlegging 1c* består av en kartlegging av hvilke ordninger de ulike landene har for kompletterende utdanning (se definisjon i avsnittet under).

De viktigste problemstillingene som besvares i denne rapporten er som følger:

- Hvilke ordninger finnes for godkjenning av utenlandsk utdanning i de ulike landene?
- Hvilke prinsipper (på et overordnet nivå) legges til grunn for godkjenning?
- Hvilke yrker er lovregulert i de ulike landene?
- Hvordan godkjennes yrkeskvalifikasjoner for de lovregulerte yrkene?
- Innenfor hvilke yrker og utdanningsområder tilbyr landene kompletterende utdanning?

Ved oppstart av prosjektet ble det utarbeidet et metodenotat som definerte målgruppen for kartleggingen: hvilke yrker som skulle undersøkes nærmere og hvilken definisjon av lovregulerte yrker og kompletterende utdanning som skulle legges til grunn. Metodenotatet ble oversendt og godkjent av oppdragsgiver.

1.2.1 Målgruppe for kartleggingen

Kartleggingen skal omfatte følgende grupper som søker om godkjenning av utdanning og/eller yrkeskvalifikasjoner i et av de nordiske landene (Danmark, Island, Sverige, Norge og Finland), samt Åland, Færøyene og Grønland:

- Personer med en utdanning og/eller yrkeskvalifikasjoner fra et land i Norden.
- Personer med en utdanning og/eller yrkeskvalifikasjoner fra et EU/EØS-land.
- Personer med en utdanning og/eller yrkeskvalifikasjoner fra et tredjeland.

1.2.2 Definisjon av lovregulerte yrker

Når det gjelder lovregulerte yrker, er dette et begrep som kan forstås på ulike måter i ulike sammenhenger. I forbindelse med denne kartleggingen forstås begrepet lovregulerte yrker som yrker som er regulert i henhold til EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv (direktiv 2005/36/EF, endret ved direktiv 2013/55/EU) i de ulike landene. Yrker som er regulert i henhold til annet nasjonalt lovverk, som ikke er basert på EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv, inngår dermed ikke i kartleggingen.

1.2.3 Utvalgte yrker

Både for delkartlegging 1b (godkjenning av yrkeskvalifikasjoner) og 1c (kompletterende utdanning) er det, i samråd med oppdragsgiver, valgt ut noen yrkesgrupper som undersøkes nærmere. Yrkesgruppene som er valgt ut er kjennetegnet av at det er yrker hvor et forholdsvis stort antall personer med utenlandske kvalifikasjoner søker om godkjenning hvert år.

Yrkene som er valgt ut er:

- Leger
- Sykepleiere
- Tannleger
- Farmasøyter
- Lærere

For delkartlegging 1b er godkjenningsordningene for disse yrkesgruppene undersøkt i mer detalj enn for øvrige yrkesgrupper. Det er innhentet statistikk på søknader, godkjenning og avslag for personer som søker om godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for disse yrkene. For delkartlegging 1c er det gjort en kartlegging av hvilke tilbud om kompletterende utdanning som eksisterer for de utvalgte yrkene.

1.2.4 Definisjon av kompletterende utdanning

Kompletterende utdanning viser til permanente, tilpassede kurs eller programmer rettet mot personer med utdanning fra lærested i land utenfor [Norge] som har behov for å komplettere denne for at utdanningen skal kunne regnes som jevn god med tilsvarende [norsk] utdanning.

Kartleggingen av kompletterende utdanning omfatter utelukkende utdanning knyttet til lovregulerte yrker. Dette skyldes at behovet for kompletterende utdanning er størst for de lovregulerte yrkene som krever en godkjenning av den utenlandske yrkeskvalifikasjonen for å kunne utøve yrket. Denne delen av oppdraget omfatter derfor kun søkere som ikke er omfattet av EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv (iht. direktivet kan det kun stilles krav om å bestå en egnethetsprøve, gjennomgå en prøvetid og/eller dokumentere arbeidserfaring dersom det vurderes at søkerens medbrakte kvalifikasjon skiller seg vesentlig fra tilsvarende kvalifikasjon i vertslandet). For søkere som ikke er omfattet av direktivet, kan det stilles krav om at søkeren må komplettere sin medbrakte utdanning for å få sin utdanning og yrkeskvalifikasjon godkjent.

Videre er det viktig å understreke at utdanninger, programmer, fag etc. som inngår i ordinære utdanningsprogrammer, og som således ikke er *spesielt* utviklet for denne målgruppens behov, *ikke* faller inn under definisjonen av kompletterende utdanning.

1.3 Metode og datakilder i deloppgave 1

Datagrunnlaget for deloppgave 1 består av følgende:

- Desk research.
- Intervjuer med nøkkelpersoner på myndighetssiden, samt noen utvalgte brukere.
- Nasjonale valideringsworkshops.

De ulike aktivitetene beskrives nærmere i de neste avsnittene.

1.3.1 Desk research av eksisterende data

I hvert av landene er det gjennomført et omfattende arbeid med desk research av eksisterende data. For det første er det nasjonale lovverket knyttet til godkjenning av utenlandsk utdanning og de lovregulerte yrkene kartlagt. Videre er det innhentet informasjon om godkjenningsordningene, både for den generelle godkjenningen av utenlandsk utdanning og for godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for de lovregulerte yrkene. Årsrapporter og andre former for informasjonsskriv er også benyttet i dette kartleggingsarbeidet.

Det er også innhentet statistikk fra de sentrale aktørene innen godkjenningsområdet. I noen tilfeller har statistikken vært tilgjengelig på offentlige hjemmesider og/eller i årsrapporten. I de fleste tilfellene har Rambøll imidlertid samlet inn statistikken gjennom kontakt med representanter ved godkjenningskontorene. Den tilgjengelige statistikken har videre blitt systematisert og bearbeidet.

Oversikt over de viktigste skriftlige kildene som er benyttet til desk research er vedlagt i vedlegg 1.

1.3.2 Semistrukturerte intervjuer

I alle landene er det gjennomført en rekke semistrukturerte, kvalitative intervjuer med informanter som på ulik måte har kjennskap til temaet og problemstillingene for oppdraget. Til sammen er det gjennomført 86 intervjuer med ulike informanter. (Dette kommer i tillegg til personene som har deltatt på de nasjonale valideringsworkshopene). Fordelingen av antall informanter fra de ulike landene fremkommer i tabell 1 under.

De viktigste informantene har vært personer på myndighetsnivå, det vil si personer som arbeider direkte med godkjenning av utenlandsk utdanning i de nasjonale godkjenningskontorene og/eller i departementene som har ansvar for dette. I de fleste tilfeller har det vært snakk om personer på høyt nivå i de ulike organisasjonene, det vil si kontor/-avdelingssjefer og lignende. I tillegg har ansatte ved universiteter og høyskoler som organiserer kompletterende utdanning også blitt intervjuet. I alle tilfeller har personene vært såkalte «nøkkelpersoner» som kjenner ordningene og systemene i det enkelte land godt.

Tabell 1: Antall gjennomførte intervjuer i de ulike landene

Norge	Danmark	Sverige	Finland	Island	Åland	Grønland	Færøyene	Tilsammen
24	22	7	10	9	1	5	8	86

Antall intervjuer og typen informanter er tilpasset de nasjonale ordningene. I enkelte av landene (for eksempel når det gjelder kompletterende utdanning i Sverige) er ordningene og systemene godt dokumentert gjennom tidligere utredninger, på offentlige informasjonssider etc. I disse tilfellene har det ikke vært nødvendig å gjennomføre (like) mange intervjuer for å samle inn den nødvendige dokumentasjonen. I andre tilfeller, herunder ordningene på Island, Grønland, Færøyene og Åland, har det vært utfordrende å identifisere informanter som har kjennskap til tematikken og som har kunnet belyse undersøkelsesspørsmålene.

1.3.3 Nasjonale valideringsworkshop

I Sverige, Finland, Danmark og Norge er det avholdt workshops med sentrale aktører som kjenner godkjenningsfeltet godt. Hensikten med workshopene har vært å validere foreløpige funn i kartleggingen, samt å samle aktører som sammen kan drøfte noen sentrale utfordringer og problemstillinger.

Deltagerne på workshopen var nøkkelpersoner fra myndighetssiden i de ulike landene, og i de fleste tilfeller, personer som var blitt intervjuet i forbindelse med de semistrukturerte intervjuene tidligere i datainnsamlingen. Workshopen i Danmark ble avholdt i uke 50 i 2016, mens workshopene i Finland, Sverige og Norge ble avholdt i uke 2 i 2017.

1.3.4 Gjennomføring av datainnsamling, analyse og rapportering

Selve datainnsamlingen og kartleggingen er utført av de ulike nasjonale kontorene tilknyttet Rambøll Management Consulting. Kontoret i Oslo har gjennomført den norske kartleggingen, mens kontoret i Sverige har gjennomført den svenske delen av

kartleggingen. Kontoret i Danmark har, i tillegg til den danske delen, også gjennomført datainnsamling og kartlegging på Island, Færøyene og Grønland. Tilsvarende har det finske kontoret gjennomført datainnsamling og kartlegging både for Finland og for Åland.

1.4 Leserveiledning

Strukturen videre i rapporten er som følger:

- I *kapittel 2* beskrives kartleggingens funn når det gjelder de ulike landenes godkjenningssystemer for utenlandsk utdanning.
- *Kapittel 3* beskriver landenes system for godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for de lovregulerte yrkene.
- *Kapittel 4* tar for seg landenes ordninger når det gjelder kompletterende utdanning.

For hvert kapittel er det et innledende avsnitt før de ulike nasjonale ordningene beskrives separat i forskjellige avsnitt. Beskrivelsene av de nasjonale ordningene er, i samråd med oppdragsgiver, skrevet på ulike språk (de finske avsnittene er oversatt til engelsk). Ut over dette er resten av rapporten skrevet på norsk.

2. Godkjenning av utenlandsk utdanning

I dette kapitlet redegjøres det for kartleggingens funn når det gjelder landenes systemer for godkjenning av utenlandsk utdanning.

2.1 Innledning

Alle de nordiske landene, samt Grønland og Færøyene har en ordning for generell godkjenning av utenlandsk utdanning. Systemet og organiseringen av dette varierer imidlertid mellom de ulike landene. Dette henger i stor grad sammen med at landene har ulike utdanningssystemer og at forvaltningen generelt er organisert på forskjellig måte. Samtidig har landene som inngår i kartleggingen inngått flere internasjonale avtaler som gjør at de overordnede prinsippene for godkjenning av utenlandsk utdanning er like. De viktigste internasjonale avtalene på dette området er Lisboaconvensjonen og Reykjavikerklæringen.

2.1.1 Lisboaconvensjonen

Lisboaconvensjonen, som er inngått mellom medlemsland av UNESCO og Europarådet, har til hensikt å tilrettelegge for større akademisk mobilitet landene i mellom. Konvensjonspartene forplikter blant annet å ha gode rutiner for behandling av saker som gjelder godkjenning av høyere utdanning. Videre plikter konvensjonspartene å generelt godkjenne utenlandsk utdanning med mindre det kan påvises betydelige forskjeller mellom medbrakt, utenlandsk utdanning og utdanningen i vertslandet. Landene plikter også å etablere prosedyrer for å hjelpe flyktninger og andre i en «flyktningelignende situasjon» i saker der de medbragte kvalifikasjonene ikke kan godtgjøres gjennom dokumenter. I tillegg skal alle land opprette et nasjonalt informasjonssenter for utenlandsk utdanning, kalt ENIC-NARIC.⁵ For å begrense ulik tolkning og praksis blant konvensjonspartene, er det i tillegg utviklet en rekke anbefalinger og tilleggstekster til konvensjonen som konkretiserer retningslinjene, praksiser og prosedyrer.⁶

⁵ ENIC: European Network of Information Centres in the European Region. NARIC: National Academic Recognition Information Centres in the European Union.

⁶ En oversikt over disse er å finne på nettsidene til ENIC-NARIC: <http://www.enic-naric.net/the-lisbon-recognition-convention-97.aspx?srcval=supplementary>

2.1.2 Reykjavikerklæringen

Nordisk erklæring om godkjenning av kvalifikasjoner vedrørende høyere utdanning (Reykjavikerklæringen) ble undertegnet av de nordiske landene i 2004. Erklæringen erstattet Signuta-avtalen fra 1975⁷ og bygger på prinsippene i Lisboakonvensjonen. Hensikten med erklæringen er å bidra til enda tettere samarbeid om gjensidig godkjenning av kvalifikasjoner innenfor høyere utdanning i Norden. Avtalen omfatter godkjenning av studieperioder, eksamener og muligheten til å kombinere utdanning fra flere nordiske land. I forbindelse med tiårsjubileet for erklæringen i 2014 ble det bestemt at erklæringen skulle revideres for å tilpasses ny nasjonal og internasjonal lovgivning på området, og en revidert utgave av erklæringen ble undertegnet i november 2016.⁸

I de neste avsnittene vil det redegjøres for hvordan landene har organisert godkjenningssystemene i praksis.

Den danske Styrelsen behandler søknader også fra personer som er eller ønsker å bosette seg på Grønland og på Færøyene. Disse landenes systemer behandles derfor ikke i et eget avsnitt.

2.2 Norge

I Norge er det en rekke ulike instanser som godkjenner utenlandsk utdanning. Hvem som godkjenner medbrakt utdanning avhenger av type utdanning og hva slags godkjenning det er snakk om, men NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen) er den sentrale aktøren. I tillegg har akkrediterte utdanningsinstitusjoner på universitets- og høyskolenivå, samt fylkeskommunene som skoleeier, et ansvar når det gjelder godkjenning av utenlandsk utdanning.

I de neste avsnittene vil det redegjøres for NOKUT og de ulike godkjenningsordningene NOKUT har ansvar for. Videre beskrives UH-sektorens oppgaver når det gjelder faglig vurdering og godkjenning av høyere utdanning.

2.2.1 NOKUT

NOKUT er et faglig uavhengig forvaltningsorgan underlagt Kunnskapsdepartementet. NOKUT ble opprettet i 2003 i forbindelse med innføringen av Kvalitetsreformen for høyere utdanning. NOKUT har oppgaver tilknyttet både norsk og utenlandsk utdanning og er Norges ENIC-NARIC kontor. Avdeling for utenlandsk utdanning skal bidra til at personer med utenlandsk utdanning kan benytte sin medbragte kompetanse i Norge, samt at arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner har god informasjon om hva utenlandsk kompetanse tilsvarer i Norge.

NOKUT opererer med ulike typer godkjenningsordninger for ulike målgrupper. Det viktigste skillet går mellom den generelle godkjenningen av høyere utenlandsk utdanning og godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesopplæring. I tillegg vil NOKUT, i løpet av 2017, etablere en godkjenningsordning for utenlandsk utdanning på fagskolenivå.

⁷ «Nordisk ministerråds beslutning av 12. juni 1975 vedrørende nordisk tentamentsgyldighet»

⁸ <http://www.norden.org/no/nordisk-ministerraad/ministerraad/nordisk-ministerraad-for-utdanning-og-forskning-mr-u/deklarasjoner-og-forklaringer/nordisk-erklæring-om-godkjenning-av-kvalifikasjoner-vedroerende-hoeyere-utdanning-reykjavikerklaeringen-revidert-2016>

Godkjenningsordningene til NOKUT går i hovedsak ut på å vurdere utenlandske kvalifikasjoner opp mot det norske utdanningssystemet.

Generell godkjenning av høyere, utenlandsk utdanning

Den mest omfattende godkjenningsordningen i NOKUT er *generell godkjenning av høyere, utenlandsk utdanning*, som er forankret i universitets- og høyskoleloven, forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning. Ordningen er frivillig, og er ment som et hjelpemiddel for personer som ønsker å etablere seg på det norske arbeidsmarkedet. Godkjenningen går ut på at NOKUT sammenligner og vurderer den utenlandske utdanningen opp mot det norske utdanningssystemet. Generell godkjenning er først og fremst en vurdering av utdanningens ekthet, lengde, omfang og nivå, og vurderer *ikke* det faglige innholdet i den medbragte utdanningen. Dette er, i henhold til UH loven, § 3–5, utdanningsinstitusjonenes eget ansvar.

Prosessen ved søknad om NOKUTs generelle godkjenning av høyere utdanning går ut på å vurdere utdanningsdokumentenes ekthet og hvorvidt den utenlandske utdanningsinstitusjonen er akkreditert (godkjent av offentlige myndigheter) som en høyere utdanningsinstitusjon i utdanningslandet. Videre blir den utenlandske utdanningen sammenlignet med den norske gradsstrukturen. En eventuell godkjenning resulterer i et juridisk bindende enkeltvedtak. De utdanningene som godkjennes blir likestilt med en norsk grad. Dersom ikke hele den utenlandske utdanningen godkjennes og likestilles med norsk grad, gis uttelling i form av studiepoeng gjennom en delvis godkjenning.

Godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesutdanning på videregående nivå

Den *generelle godkjenningen av høyere, utenlandsk utdanning* retter seg kun mot utdanning på høyere nivå. Det har i lang tid ikke eksistert noen sentral godkjenningsordning for utdanning på lavere utdanningsnivå i Norge, det vil si for de fleste fag- og svennebrev på videregående nivå. Bakgrunnen for at det ikke har eksistert noen slik ordning har vært at det, til forskjell fra høyere utdanning, ikke eksisterer noen internasjonal avtale eller konvensjoner som pålegger landene å harmonisere utdanningene eller som regulerer godkjenningspraksis.

Samtidig har det over mange år vokst frem et behov for å få på plass ordninger som godkjenner også utdanning på dette nivået. Det vært fylkesmennene som i samarbeid med de enkelte fylkene som skoleeier, som har vurdert utenlandsk utdanning på videregående nivå for de som har hatt behov for dette. Dette har imidlertid blitt svært ulikt praktisert i de ulike fylkene, og forskjellige aktører har i flere år fremmet ønske om at det burde opprettes en egen, sentralt styrt godkjenningsordning for utenlandsk utdanning på lavere nivå. Kunnskapsdepartementet ga derfor NOKUT i oppgave å utvikle og etablere en ordning for *godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesutdanning på videregående nivå*. Ordningen ble etablert høsten 2016, og i første omgang gjaldt ordningen kun for søkere med fag- og svennebrev fra Polen og Tyskland og innenfor yrkene rørlegger, tømrer, betongarbeider, frisør og kjøttskjærer. Fra 16. mai 2017 er ordningen utvidet til også å omfatte murer, maler, slakter, trevaresnekker, glassfagarbeider, møbelsnekker, møbeltapetserer, butikkslakter, pøsemaker og industrimekaniker. Disse landene og yrkene er valgt ut fordi det erfaringsmessig er mange søkere tilhørende denne søkergruppen. Etter hvert som ordningen blir prøvd ut, vil nye land og yrker inkluderes.

Godkjenningen innebærer verifisering av dokumentasjon, vurdering av nivå og omfang og, i motsetning til den generelle godkjenningen av utenlandsk, høyere utdanning, også en vurdering av faglig innhold. Dersom det utenlandske fag- eller svennebrevet

godkjennes, betyr det dermed at kvalifikasjonen vurderes som sidestilt med norsk fag- eller svennebrev.

Søkere som tilhører andre yrkesgrupper og andre land enn det som er inkludert i NOKUTs ordning kan kontakte fagopplæringskontoret i hjemfylket og be om en vurdering opp mot norsk fagbrev. Fagopplæringskontoret har imidlertid ingen plikt til å foreta en slik vurdering, og det har ingen myndighet til å treffe et juridisk bindende godkjenningsvedtak. Det samme gjelder for personer med allmennfaglig videregående opplæring.

Siden ordningen om godkjenning av utenlandsk fag- og yrkesutdanning på videregående nivå kom på plass høsten 2016, har NOKUT mottatt 200 søknader (per januar 2017), med stor vekst fra uke til uke.

Andre vurderings- og godkjenningsordninger i NOKUT

I tillegg til de generelle godkjenningsordningene for høyere utdanning og godkjenning av fag- og yrkesutdanning på videregående nivå, har NOKUT etablert flere andre godkjenningsordninger. Per dags dato er NOKUT bl.a. i en prosess for å utvikle en midlertidig vurderingsordning med rådgivende uttalelser for utenlandsk fagskoleutdanning. Denne prosessen ble begynt på i forbindelse med en ny bestemmelse i fagskoleloven (§14) fra 2016 som åpner for godkjenning av utenlandsk utdanning. I påvente av at loven trer i kraft har Kunnskapsdepartementet gitt NOKUT mulighet til å opprette en midlertidig ordning med rådgivende uttalelser. Instruksen er gjeldene frem til den aktuelle lovbestemmelsen trer i kraft. De rådgivende uttalelsene skal gi en indikasjon på nivå og omfang av søkerens kvalifikasjoner.

Videre har NOKUT har også andre godkjenningsordninger rettet mot spesifikke målgrupper som turbovurdering for opptak til phd. og for arbeidsgivere, og egne godkjenningsordninger for flyktninger.

- *Turbovurdering for opptak til PhD og for arbeidsgivere*

NOKUT tilbyr to turbovurderinger: turbovurdering for arbeidsgivere og turbovurdering for UH-sektoren. Den første, turbovurdering for arbeidsgiver, gir en vurdering av hvorvidt utdanningen er godkjent i utdanningslandet, hvilken grad den utenlandske utdanningen tilsvarer i det norske utdanningssystemet og hvilket fagområde utdanningen er tatt innenfor. Den andre, turbovurdering for UH-sektoren, gis i forbindelse med opptak til PhD, og gir en kort vurdering av omfanget og nivået på den utenlandske høyere utdanningen. Vurderingen er gratis og gjennomføres innen fem virkedager. NOKUT mottok over 250 turbo- og rådsaker fra arbeidsgivere og UH-sektoren i 2015. Det forventes at sakene vil øke i omfang etter hvert som kunnskap om ordningen spres. Vurderingene er ikke et juridisk bindende vedtak, men et veiledende råd til arbeidsgivere, myndigheter eller institusjoner i en avgrenset prosess.

- *Godkjenningsordninger for flyktninger*

I henhold til Lisboa-konvensjonen har Norge forpliktet seg til å ha godkjenningsordninger som også tar høyde for at flyktninger som ikke har verifiserbar dokumentasjon av sine utdannings- og kvalifikasjonspapirer, skal få vurdert og godkjent sin medbrakte utdanning.

I 2013 opprettet NOKUT derfor *UVD-ordningen*.⁹ Ordningen er rettet mot flyktninger som ikke har fått sin medbrakte utdanning vurdert under den generelle godkjenningsordningen fordi de mangler verifiserbar dokumentasjon. Selve vurderingen består av en skreddersydd, sakkyndig vurdering hvor søkerens kompetanse kartlegges gjennom tester, hjemmeoppgaver og faglige diskusjoner. Prosessen er dermed svært tids- og ressurskrevende, og i gjennomsnitt koster en vurderingsprosess omkring NOK 50 000. Blant annet på grunn av dette er ordningen kun aktuell for flyktninger som oppfyller visse krav. UVD-ordningen krever blant annet at søkeren har permanent oppholdstillatelse, at søkeren har en fullført kvalifikasjon fra høyere utdanning, samt behersker norsk, svensk, dansk eller engelsk.

Siden UVD-ordningen har såpass spesifikke krav når det gjelder hvilke søkere som kvalifiserer, er det mange flyktninger som ikke får mulighet til å få sin medbrakte utdanning godkjent før de har bodd i Norge i mange år. For denne gruppen kan *NOKUTs kvalifikasjonsvurdering for flyktninger* være et alternativ for å få medbrakt utdanning og kvalifikasjon vurdert.

Kvalifikasjonsvurderingen var i utgangspunktet en pilotordning som ble igangsatt i forbindelse med flyktningkrisen i 2015 da antallet flyktninger som ikke falt innenfor kravene til UVD-ordningen økte markant. Kvalifikasjonspasset er en standardisert uttalelse fra NOKUT og inneholder informasjon om søkerens høyeste oppnådde kvalifikasjon, arbeidserfaring og språkkompetanse. Den informerer i tillegg om hvilken dokumentasjon som er lagt til grunn i den individuelle vurderingen. Kvalifikasjonspasset har en begrenset varighet på tre år.

Kvalifikasjonsvurderingen skal være et tilbud til målgrupper som inntil nylig ikke har hatt en mulighet for å få medbrakte kvalifikasjoner vurdert. Dette inkluderer de med språklige utfordringer (mangel på formell norsk og/eller engelsk opplæring), de uten oppholdstillatelse og personer uten fullstendige kvalifikasjoner. Kvalifikasjonsvurderingen er betydelig mindre ressurskrevende enn UVD-ordningen. Erfaringene fra pilotprosjektet tilsier at den gjennomsnittlige kostnaden med å utstede en kvalifikasjonsvurdering er på rundt NOK 5 000. Fra og med 2017 blir kvalifikasjonsvurderingen gradvis utviklet til å være et supplement til NOKUTs øvrige godkjenningsordninger.¹⁰

2.2.2 UH-sektoren og Faglig godkjenning av høyere utdanning

Den generelle godkjenningen av høyere, utenlandsk utdanning sier ingen ting om det *faglige innholdet* i den medbrakte utdanningen, noe arbeidsgivere i noen tilfeller vil etterspørre. Dette gjelder særlig for fagspesifikke grader med en tilhørende tittel (som ikke er lovregulert). I tillegg kan det være nødvendig med en faglig vurdering av medbrakt utdanning dersom søkeren ønsker å studere videre ved en norsk utdanningsinstitusjon.

Per i dag er det imidlertid ingen formell, sentral ordning som vurderer det faglige innholdet i medbrakt utdanning i Norge. For å få en faglig vurdering av medbrakt utenlandsk utdanning, må søkere derfor ta kontakt med et akkreditert universitet eller høyskole som tilbyr en tilsvarende utdanning som den medbrakte. Dette er forankret i uni-

⁹ UVD = Uten verifiserbar dokumentasjon.

¹⁰ Kvalifikasjonsvurderingens metodologi blir nå også benyttet i Hellas i et prosjekt som gjennomføres i regi av Europarådet og greske myndigheter (http://www.eaie.org/blog/refugees-focus-next/?utm_source=Social%20media&utm_campaign=Blog&utm_medium=LinkedIn)

versitet- og høyskolelovens § 3–5 om godskriving og faglig godkjenning. I mange tilfeller vil universiteter og høyskoler kun gjennomføre en slik vurdering i forbindelse med opptak til studier på det samme lærestedet. Faglig godkjenning vil dermed ofte inngå som en del av en søknadsprosess der den enkelte institusjon avgjør om den utenlandske utdanningen oppfyller kravene til det enkelte studieprogrammet.

Å gjennomføre slike vurderinger er med andre ord opp til den enkelte institusjon, og i mange tilfeller også det enkelte institutt eller enhet på lærestedet. Det er dermed ikke registrert noe sted hvor stort omfanget av denne typen vurderinger er.

2.3 Sverige

I Sverige är flera myndigheter involverade i att erkänna utländska utbildningar. När det gäller generellt erkännande av utländsk utbildning är Universitets- och högskolerådet (UHR), lärosäten (universitet och högskolor) och behöriga myndigheter för reglerade yrken de viktigaste aktörerna.

Andra centrala aktörer är Valideringsdelegationen som under 2015–2019 har i uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom valideringsområdet,¹¹ kommunerna som i det svenska systemet ansvarar för vuxenutbildning och svenska för invandrare (SFI), Arbetsförmedlingen samt 25 branschorganisationer som står bakom branschmodeller för validering av reell kompetens.¹²

I följande avsnitt redogörs för UHR, lärosäten och branschorganisationernas och arbetsförmedlingens uppgifter när det gäller att godkänna utländska utbildningar.

2.3.1 Universitets- och högskolerådets uppgifter

Generellt måste man, för att få studera vid svenska lärosäten, uppfylla kraven för grundläggande behörighet och, i många fall, även för särskild behörighet. Universitets- och högskolerådet (UHR) är den myndighet som inom utbildningsområdet ansvarar för att erkänna och bedöma utländska utbildningar. UHR bedömer om en sökande uppfyller grundläggande behörighet för studier på grundnivå och på avancerad nivå och samarbetar med svenska lärosäten i en virtuell organisation i detta. Grundläggande behörighet innebär en utbildningsbakgrund motsvarande gymnasienivå samt tillräckliga svenskakunskaper. Universiteten och högskolorna gör bedömningarna om sökanden uppfyller kraven för särskild behörighet (genom till exempel att ha tillräckliga kunskaper i naturvetenskapliga ämnen eller matematik) för studier på avancerad nivå.

UHR har i övrigt uppgifter inom utbildningsområdet i fråga om service, samordning, främjande och utvecklande verksamhet samt internationellt samarbete och mobilitet. Enligt myndighetens instruktion har UHR i uppgift att biträda vissa lärosäten¹³ vid antagning av studenter och att ansvara för ett samordnat antagningsförfarande. UHR ska dessutom ge service och råd i fråga om studieadministrativ verksamhet.¹⁴

¹¹ <https://www.valideringsinfo.se/sv/Om-validering/Nationell-struktur-for-validering-/> sidan hämtad 2016-11-11

¹² Myndigheten för yrkeshögskolan hade fram till augusti 2016 i uppdrag att samordna och stödja en nationell struktur för validering.

¹³ De lärosäten som myndigheten har till uppgift att erhålla uppdrag från är universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1424) eller av enskilda utbildningsanordnare som har tillstånd att utfärda examina enligt lagen (1993:792).

¹⁴ SFS 2012:811 Förordning med instruktion för Universitets- och högskolerådet.

Myndigheten ansvarar vidare för bedömning av utländska utbildningar på gymnasial och eftergymnasial nivå enligt två instruktioner, dels vad regeringen särskilt beslutar, dels för tillämpningen i Sverige av EU:s direktiv och konventioner om erkännande av utländska utbildningar (SFS 2012:811). UHR bedömer utländsk utbildning och jämför med svenska examina och undersöker utbildningarnas syfte, omfattning och innehåll.

År 2016 inkom 27 372 ansökningar till Universitets- och högskolerådet varav nästan en tredjedel rörde utbildningar från Syrien.¹⁵ UHR följer samma procedur för godkännande av utbildningar från EU/EES eller tredjeland.

Omfattningen av ansökningar om bedömning av utländsk utbildning de senaste år framgår av tabell 2 och 3 nedan.

Tabel 2: Antal ansökningar om bedömning av utländsk utbildning 2014–2016

År	Gymnasieutbildning	Eftergymnasial yrkesutbildning	Akademisk utbildning	Totalt
2014	8 363	1 909	7 729	18 001
2015	10 320	2 719	9 835	22 874
2016	12 209	3 456	11 707	27 372

Källa: Universitets och högskolerådet, rapport och statistik.

Tabel 3: De länder som ligger i topp för respektive utbildningsnivå år 2016

Gymnasieutbildning	Eftergymnasial yrkesutbildning	Akademisk utbildning
Syrien	Syrien	Syrien
Iran	Irak	Irak
Irak	Eritrea	Iran
Eritrea	Iran	Storbritannien
Polen	Tyskland	Polen
Bosnien-Hercegovina	Storbritannien	Ryssland

Kildeälla: Universitets och högskolerådet, rapport och statistik.

UHR:s bedömning av utländsk utbildning på gymnasial nivå

UHR bedömer avslutad studieförberedande eller yrkesförberedande utbildning på gymnasial nivå. Bedömningen syftar till att fastställa om utbildningen ger behörighet till universitets- och högskolestudier samt vilka särskilda behörigheter som uppfylls genom sökandens gymnasieutbildning.

Bedömningen utgår från gällande tillträdesregler samt från överenskommelser med lärosätena om tillämpning av dessa. Bedömning av särskild behörighet görs utifrån de gymnasiekurser som specificeras i de s.k. områdesbehörigheterna. Grunderna för bedömning utgörs bl.a av t.ex. analys av läro- och kursplaner. Bedömningen innefattar också beräkning av betygsmedelvärde vilket ligger till grund för omräkning till det jämförelsetal som görs enligt UHRFS och som används i antagning till universitets- och högskolestudier.

UHR:s bedömning av utländsk eftergymnasial yrkesutbildning

När det gäller eftergymnasiala yrkesutbildningar görs en bedömning om utbildningen motsvarar nivån för yrkeshögskoleexamen eller kvalificerad yrkeshögskoleexamen. Utbildningen ska vara avslutad med en examen och omfatta minst ett års heltidsstudier på

¹⁵ Detaljerad statistik över UHRs bedömningar i 2014 och 2015 bifogas i bilaga 2.

eftergymnasial nivå. Bedömningen beskriver vilken inriktning utbildningen har och eventuell specialisering. De svenska yrkesutbildningarna är utformade i nära samarbete med näringslivet där teori varvas med praktik. När det gäller bedömning av utländska eftergymnasiala yrkesutbildningar görs en sammantagen bedömning av innehållet då utländska yrkesutbildningar skiljer sig avsevärt mot den svenska yrkeshögskolan.

UHR:s arbete med att bedöma utländsk universitets- och högskoleutbildning

Utländsk universitets- och högskoleutbildning erkänns med utgångspunkt i Lissabonkonventionen. UHR bedömer den utländska utbildningens syfte, nivå, omfattning och placering i det utländska utbildningssystemet och skriver i ett utlåtande vad utbildningen närmast motsvarar i den svenska examensordningen. Utgångspunkten är att sökanden skickar in dokumentation över utbildningen, vanligtvis examensbevis och ämnesförteckning eller motsvarande.

Uppdrag till UHR att vidareutveckla bedömningen av viss utländsk eftergymnasial utbildning

UHR har nyligen på uppdrag av regeringen tagit fram förslag till hur en försöksverksamhet avseende en utvecklad bedömning av viss utländsk högskole- och yrkeshögskoleutbildning kan utformas. UHR hänvisar i sin tolkning av uppdraget till Lissabonkonventionens bestämmelse om parternas ansvar att utforma förfaranden för att rättvist och snabbt bedöma om flyktingar och andra som saknar dokumentation på sina kvalifikationer uppfyller kraven för tillträde till högre utbildning eller yrkesutövning.¹⁶

Enligt regleringsbrevet för 2017 ska myndigheten vidareutveckla sin bedömning av utländsk utbildning för att, med stöd av en validering som utförs av universitet och högskolor eller utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan, också kunna bedöma avslutad eftergymnasial utbildning med bristande dokumentation. Försöksverksamheten som inledningsvis avsett bedömning av högskoleutbildning ska under 2017 utvidgas till att även omfatta bedömning av avslutad utbildning med bristande dokumentation inom yrkeshögskolan.

UHR ska även utveckla en process för att personer som har en dokumenterad men oavslutad högskoleutbildning ska kunna få sin utbildning bedömd. Målgruppen för försöksverksamheten inkluderar, men är inte begränsad till, personer som omfattas av lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. Uppdraget ska utföras i samarbete med universitet och högskolor, Myndigheten för yrkeshögskolan och Arbetsförmedlingen. Myndigheten ska även inhämta synpunkter från andra berörda myndigheter och aktörer.

UHR har i intervju beskrivit hur en del av uppdraget, – den del som gäller bedömning av utbildning utan dokument – kan komma att utformas.¹⁷ Centralt är att UHR gör en fördjupad analys av utbildningen, vilket leder till en så kallad utbildningsbeskrivning innehållande vad utbildningen motsvarar i den svenska kontexten. Det ska också framgå vilka dokument som UHR har haft tillgång till. Sökanden får i dessa fall möjlighet att besvara ett formulär där de så fullt som möjligt beskriver sin utbildning samt uppmanas skicka in andra dokument som kan styrka detta (så som student-ID). I dessa

¹⁶ UHR: En särskild valideringsinsats. Rapport, april 2016. <https://www.uhr.se/publikationer/Rapporter/en-sarskild-valideringsinsats/> (sidan hämtad 2017-02-09).

¹⁷ Intervju med företrädare för UHR, november 2016.

fall kan UHR inte gå i god för utbildningen men gör en sammanvägd bedömning baserad på sin generella kunskap om utbildningslandet, kännedom om utbildningen i fråga och det underlag som sökanden presenterat.

2.3.2 *Lärosätenas uppgifter inom bedömning av utländska utbildningar*

En alternativ väg för att få sin utbildning bedömd är att söka till högskolan och alla lärosäten bedömer ansökningar från så väl svenska som utländskt utbildade personer. Lärosätena bedömer även ansökningar från sökanden, som saknar den formella behörigheten till exempelvis avslutad gymnasieutbildning. Lärosäten kan bedöma sökandens reella kompetens eller besluta om undantag från de formella kraven. Bedömningen kan gälla såväl grundläggande behörighet som särskild behörighet. Vad gäller utländsk utbildade sökanden har lärosäten upplyst att deras handläggning av dessa ärenden i regel sker genom att undersöka huruvida relevanta ämneskunskaper finns i den sökandes utbildning, inte huruvida den sökandes utbildning från tredje land är "lik" motsvarande svensk utbildning i formell mening. Det är Högskoleförordningen (1993:100) 7 kap 12§, 13§ och 23§ som reglerar universitet och högskolors uppdrag att bedöma utbildningarna för sökanden. Där fastslås att vid antagning av sökande till utbildningar ska minst en tredjedel gå till betygsurvalet, högst en tredjedel högskoleprovet, och högst en tredjedel kan antas genom det alternativa urvalet. Alternativt urval kan ha betydelse för sökanden med utländsk bakgrund, i vissa fall, framför allt för sökanden som på grund av ofullständig utländsk utbildning inte kan få något meritvärde, menar företrädare för Utbildningsdepartementet.¹⁸ För sökande med utländska betyg från gymnasial utbildning finns ett tydligt förfarande genom UHR:s föreskrifter om värdering av utländska betyg. Även sökanden med en avslutad utländsk högskoleutbildning, kan söka till högskolan utan att behöva en bedömning av UHR.

2.3.3 *Branschorganisationers roll i bedömningssystemet*

Också branschorganisationer har en central roll i systemet för bedömning av utländsk utbildning i Sverige. Det existerar 25 olika modeller för validering av yrkeskompetens. Modellerna används också för att validera kompetensen till personer med yrkeserfarenheter från andra länder.

Inom utbildningssystemet sker oftast validering av reell kompetens mot utbildnings-/kursmål och validering enligt branschmodell sker mot branschernas framtagna yrkes- eller kompetenskrav. På "<http://www.valideringsinfo.se>" beskrivs och länkas alla branschmodeller för validering:

- byggindustrimodellen
- cnc-modellen
- detaljhandelsmodellen
- eldistributionsmodellen

¹⁸ Meritvärde är det sammanvägda värdet av betyg och kurser som sökanden konkurrerar med för att ansöka till utbildningar. Svenska elever som går ut grundskolan kan som mest ha ett meritvärde på 340 poäng baserat på 17 ämnen.

- elinstallationsmodellen
- explosivämnesmodellen
- frisörmodellen
- gjuterindustrimodellen
- hantverksmodellen
- hotell- och restaurantmodellen
- livsmedelsmodellen
- målerimodellen
- naturbruksmodellen
- plåtslagerimodellen
- städ- och servicemodellen
- svetsmodellen
- trädgårdsanläggningsmodellen
- träindustrimodellen
- transportmodellen
- underhållsteknikmodellen
- vvs-modellen.

Många branschmodeller ställer krav på att de som ska godkännas behöver ha eller uppnå en form av certifikat som visar kompetensnivå. Det gäller framför allt yrken där det finns särskilda säkerhetsregler.

Arbetsförmedlingen hade 2014 ett uppdrag att undersöka skälen till att så få nyanlända erbjuds validering. Språkkrav utgjorde enligt myndigheten ett i många fall onödigt hinder. Det saknades möjligheter att på ett säkert sätt tolka samt att säkerställa att personens – inte tolkens – reella kompetens är det som bedöms. Om tolkens kompetens i fackterminologi saknas går det inte att genomföra någon validering.

Arbetsförmedlingen var i samband med detta uppdrag i kontakt med flera företrädare för branschvalideringsmodeller, och erbjuder nu vissa grupper nyanlända validering. Myndigheten har upphandlat valideringstjänster för personer med kompetens inom bygg, måleri, svets, restaurang och detaljhandel.

2.4 Danmark

I Danmark er det Kontoret for Vurdering og Anerkendelse af Udenlandske Uddannelser i Styrelsen for Forskning og Uddannelse, Uddannelses- og Forskningsministeriet, som vurderer og anerkender udenlandske uddannelser fra folkeskoleniveau op til ph.d.-niveau. Kontoret behandler også ansøgninger fra personer bosat i/som ønsker at bosætte sig i Danmark, Grønland og på Færøerne.¹⁹

¹⁹ Godkendingsordningene for Grønland og Færøerne blir derfor ikke omtalt i eget afsnitt.

2.4.1 *Styrelsen for Forskning og Uddannelse*

Styrelsen for Forskning og Uddannelse (Kontoret for Vurdering og Anerkendelse af Udenlandske Uddannelser) vurderer udelukkende udenlandske uddannelser. Derudover varetager styrelsen den koordinerende funktion i forbindelse med gennemførelsen af EU's anerkendelsesdirektiv (som beskrevet i artikel 56, stk. 4 i direktivet). Styrelsen fungerer desuden som videncenter for vurdering og anerkendelse af udenlandske uddannelseskvalifikationer og støttecenter for anerkendelse af erhvervskvalifikationer inden for lovregulerede erhverv (ENIC/NARIC). Det indebærer, at styrelsen på baggrund af bidrag fra de myndigheder, der træffer afgørelse om adgang til udøvelse af lovregulerede erhverv, årligt indberetter til Folketinget og Europa-Kommissionen hvilke afgørelser myndigheden har truffet i løbet af det seneste år. På baggrund heraf udarbejder kontoret årsberetning om vurdering og anerkendelse af udenlandske uddannelseskvalifikationer mv.

Styrelsen har flere forskellige typer vurderinger for udenlandsk uddannelse, men de fleste ansøgere vil få en almindelig vurdering.

Princip for vurderinger

Det styrende princip bag styrelsens vurderinger af udenlandsk uddannelse er, at det skal være muligt at opnå anerkendelse af udenlandsk uddannelse, selvom den udenlandske uddannelse ikke er "helt lig" den danske. På styrelsens hjemmeside understreges det, at det er muligt at opnå samme kompetencer i forhold til arbejde og uddannelse i et udenlandsk uddannelsesforløb som i et dansk uddannelsesforløb, selvom forløbenes indhold og opbygning har været forskellige.

Af den grund foretager Styrelsen for Forskning og Uddannelse primært niveauvurderinger af udenlandsk uddannelse; dvs. en vurdering i forhold til niveauer i den danske uddannelsesstruktur. Når der foretages en niveauvurdering, sammenlignes en udenlandsk uddannelse med et dansk uddannelsesniveau og uddannelsesområde (sidstnævnte "så vidt muligt"). Det er en overordnet sammenligning af de slutkompetencer, som den udenlandske og den danske uddannelse er udtryk for. De enkelte fag i den udenlandske og den danske uddannelse sammenlignes ikke, men det faglige niveau sammenlignes på en overordnet måde, og styrelsen beskriver formålet med den udenlandske uddannelse og kernefagene heri i vurderingen. Dette er en måde at sammenligne niveauet af en udenlandsk og en specifik dansk uddannelse uden at stille krav om, at den udenlandske uddannelse skal være identisk med den danske.

Videre vurderer styrelsen udelukkende uddannelser, som opfylder tre betingelser: uddannelsen skal være afsluttet, tilhøre et andet lands ordinære uddannelsessystem og uddannelsen må være offentligt anerkendt i uddannelseslandet.

Styrelsen anvender samme principper og fremgangsmåde ved alle vurderinger uanset ansøgers uddannelsesniveau.

Da det ikke er nogen retligt bindende aftaler om gensidig anerkendelse af uddannelse inden for EU, skal personer med uddannelse fra tredjelande søge om anerkendelse på samme vilkår som personer med uddannelse fra et EU-/EØS-land (ekskl. Norden jf. Reykjavik-deklarationen). Ansøgninger om godkendelse af uddannelse fra EU-/EØS-lande (ekskl. Norden) og tredjelande behandles efter regler fastsat i Bekendtgørelse af lov om vurdering af udenlandske uddannelseskvalifikationer m.v. Bekendtgørelsen fast-

sætter bl.a. vurderingskriterier (§ 1) og regler for dokumentation af uddannelseskvalifikationer, herunder ansøgers oplysningsansvar, fremgangsmåde ved manglende dokumenter og oversættelse af eksamensbeviser m.v. (§ 2).

En vurdering af udenlandsk uddannelse foretaget af Styrelsen for Forskning og Uddannelse er bindende. Det vil sige at uddannelsesinstitutioner, offentlige arbejdsgivere og arbejdsløshedskasser ikke kan afslå ansøgninger om optag på uddannelse, job eller medlemskab af a-kasse med henvisning til, at ansøgers udenlandske uddannelse ikke lever op til kravene, hvis det er i strid med styrelsens vurdering. Med andre ord skal uddannelsesinstitutioner, offentlige arbejdsgivere og a-kasser behandle ansøgninger fra personer med udenlandsk uddannelse på lige fod med ansøgninger fra personer med dansk uddannelse på samme niveau som den udenlandske uddannelse er vurderet til af styrelsen.

Type vurderinger

Styrelsen for Forskning og Uddannelse laver forskellige typer af vurderinger, som er målrettet forskellige aktører. Med undtagelse af greencardrelaterede vurderinger og kvikvurdering til ph.d.-optag er der sket en stigning i alle typer vurderinger de senere år, jf. tabel 4 (nedenfor).

- *Almindelige vurderinger* er den generelle type vurdering, som er tilpasset "alle" ansøgere. I 2015 foretog Styrelsen 2474 af sådanne vurderinger.²⁰ Ansøgere med uddannelse inden for de faglige hovedområder Samfunds-, kontor og handelsuddannelser (668), Industri- og håndværkstekniske uddannelser (601) og Humanistiske, religiøse og æstetiske uddannelser (287) var de største grupper. For 92 % af de afsluttede vurderinger blev ansøgningen behandlet på under to måneder. Statistik over fordeling af de almindelige vurderinger er i vedhæftede filer (vedlegg 1).
- *Turbovurderinger* for virksomheder er et tilbud til arbejdsgivere i den offentlige og private sektor, som har behov for en vurdering i forbindelse med beslutning om ansættelse og/eller lønfastsættelse. Vurderingen er gratis og gennemføres inden for 5 arbejdsdage.
- *Kvikvurdering til ph.d.-optag* adskiller sig fra almindelige vurderinger ved at styrelsen ikke vurderer dokumentationens ægthed, det har universitetet selv ansvar for.
- *Greencardrelaterede vurderinger* adskiller sig ikke fra almindelige vurderinger, men de opgøres særskilt. Der er tale om vurderinger til brug for afgørelser om opholdstilladelse til jobsøgning i Danmark efter Greencardordningen. Antallet af Greencardrelaterede vurderinger er faldet i 2016, da Greencard-ordningen er afskaffet per 10. juni 2016. Ansøgninger der er indgivet før den dato, behandles.
- Vejledende udtalelser kaldes også "background paper" og er et tilbud til flygtninge, som ikke kan fremskaffe alle dokumenter, der er nødvendige for at få foretaget en fuld vurdering. Styrelsen laver vejledende udtalelser, når ansøger ikke kan fremskaffe den nødvendige dokumentation for sin uddannelse. Det har siden 2003 været skrevet ind i dansk lovgivning, at styrelsen skal udfærdige et baggrundspapir, som er i overensstemmelse med Lisabon-konventionens artikel 7 om flygtninge og fordrevne uden dokumentation for deres

²⁰ Tal for afsluttede vurderinger.

uddannelseskvalifikationer. Baggrundspapiret er en autoritativ beskrivelse af ansøgers uddannelsesmæssige baggrund, der skal give kvalifikationsindehaveren mulighed for at søge videre uddannelse eller beskæftigelse.

- *Pligtmæssig vurdering* knytter sig til anerkendelse af erhvervskvalifikationer inden for lovregulerede erhverv. I en del tilfælde er de kompetente myndigheder, som har ansvar for de lovregulerede erhverv, forpligtet til at indhente en vurdering af ansøgers uddannelseskvalifikationer fra Styrelsen for Forskning og Uddannelse inden de træffer afgørelse om ansøgers samlede kvalifikationer. Pligtmæssige vurderinger indebærer en grundig sammenligning af indholdet af den udenlandske og den tilsvarende danske uddannelse (ækvivalensvurdering).

Tabel 4: Antal vurderinger i de forskellige sagstype, 2013–2015

Sagstype	2013	2014	2015	Ændring seneste år	
Almindelige vurderinger	1.782	1.908	2.474	566	30 %
Greencardrelaterede vurderinger	2.999	3.182	1.944	-1.238	-39 %
Turbovurderinger for virksomheder	67	79	91	12	15 %
Kvikvurdering ph.d.-ansættelse	118	108	72	-36	-33 %
Hotline-svar om adgangsgivende eksaminer	582	540	660	120	22 %
Pligtmæssige vurderinger	53	36	53	17	47 %
Vejledende udtalelser	6	7	40	33	471 %
<i>I alt</i>	<i>5.607</i>	<i>5.860</i>	<i>5.334</i>	<i>-526</i>	<i>-9 %</i>

Derudover har styrelsen flere hotlines:

- *Integrationshotline* er et tilbud til sagsbehandlere o. lign. i kommuner, som har brug for en hurtig udtalelse i forbindelse med jobcenterets arbejde med integrationsplaner.
- *Hotline om adgangsgivende eksamener* målrettet de videregående uddannelsesinstitutioner (når en person med udenlandsk uddannelse søger om optag på en uddannelse, har han/hun ofte ikke indhentet en vurdering af sin uddannelse fra Styrelsen for Forskning og Uddannelse først).

2.5 Finland

I Finland fattar olika organ beslut om erkännande för olika ändamål.

Utbildningsstyrelsen beslutar om den behörighet utländska kvalifikationer ger för tjänster inom den offentliga sektorn och för vissa reglerade yrken.

Områdesspecifika myndigheter fattar beslut inom sitt kompetensområde om de yrkesrättigheter som utländska kvalifikationer ger i Finland.

Arbetsgivarna bedömer själva den kompetens som en utländsk examen ger då de anställer ny personal, om inte den aktuella tjänsten med stöd av lagstiftningen kräver en viss utbildning eller en examen på en viss nivå eller rätt att utöva yrket.

Högskolor och övriga utbildningsinstitutioner fattar beslut om vilken behörighet för fortsatta studier en utländsk examen ger och om tillgödoräkande av utländska studier som en del av en finländsk examen.

Utbildningsstyrelsen fungerar som nationellt informationscenter för akademiskt erkännande (ENIC/NARIC) och som nationellt rådgivningscentrum under direktiv

2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer. På begäran ger den till exempel råd till utbildningsinstitutioner, arbetsförmedlingar, andra behöriga myndigheter och enskilda medborgare i frågor som rör erkännande av utländska kvalifikationer.

2.5.1 *Utbildningsstyrelsen (The Finnish National Agency for Education – FNAE)*

Utbildningsstyrelsen är ett ämbetsverk med inriktning på utveckling och administration av utbildning och sorterar under Undervisnings- och kulturministeriet. Den är den behöriga myndigheten för yrkesmässigt erkännande av kvalifikationer från högre utbildning som avslutats utomlands och fattar beslut om den behörighet som utländska kvalifikationer ger för tjänster och befattningar inom den offentliga sektorn i Finland.

Myndigheten beslutar om den behörighet som utländska kvalifikationer ger för en tjänst i Finland för vilken det lagstadgade kvalifikationskravet är en högskoleexamen på en viss nivå. Den beslutar också om den behörighet som utländska kvalifikationer ger för tjänster i Finland för vilka det lagstadgade kvalifikationskravet innefattar avslutande av en viss examen eller vissa studier.

I de följande avsnitten är detta arbete indelat i två rubriker:

- Jämställande av nivån på en högskoleexamen.
- Jämställande av utländsk högre utbildning med vissa finländska studier.

Båda erkännandeordningarna baserar sig på lagen om den tjänstebehörighet som högskolestudier utomlands medför.

Dessutom utfärdar myndigheten rådgivande utlåtanden om utländska yrkesinriktade examina.

Jämställande av nivån på en högskoleexamen

Vid bedömningsprocessen för nivån på en högskoleexamen fastställs om den utländska examen kan jämföras med följande nivåer av högre utbildning i Finland:

- Lägre högskoleexamen avlagd vid ett universitet eller yrkeshögskoleexamen avlagd vid en yrkeshögskola.
- Högre högskoleexamen avlagd vid ett universitet eller högre yrkeshögskoleexamen avlagd vid en yrkeshögskola.
- Licentiat- eller doktorsexamen avlagd som påbyggnadsexamen i Finland.

Examina jämförs vad gäller tre aspekter: omfattning, kravnivå och inriktning. Under processen jämförs bara utbildningsnivån, inte området eller ämnet för examen. Beslutet kan inte innehålla några krav på kompletterande utbildning. Utbildningsstyrelsen fattar beslutet helt och hållet baserat på ansökan och begärda bilagor. Examen måste ingå i det officiella systemet för högre utbildning i landet i fråga.

Beslutet behövs när en person söker en tjänst inom den offentliga sektorn som kräver en viss utbildningsnivå enligt en lag. Till exempel kan det för offentliga tjänster krävas att personen har en högre högskoleexamen oberoende av vilket område. Ansökningsprocessen beskrivs i rutan nedan.

År 2015 fattades 441 sådana beslut av vilka tre var negativa.

Jämställande av utländsk högre utbildning med vissa finländska studier

Jämställandet av utländsk högre utbildning med vissa finländska studier inkluderar även de tidigare nämnda besluten om jämställande av nivån på en examen från högre utbildning. I erkännandet beaktas dessutom om examensområdet eller vissa studier kan jämföras med finländska motsvarigheter.

Det finns några fall där denna process är relevant. För tjänster inom den offentliga sektorn kan krävas att sökanden har en juris magisterexamen som avlagts i Finland. Utbildningsstyrelsen använder också den här processen för att ge behörighet för olika läraruppgifter och uppgifter inom småbarnspedagogik till personer som inte omfattas av EU-direktivet. Eftersom läraruppgifter och uppgifter inom småbarnspedagogik är reglerade kommer detta att beskrivas mer ingående i kapitel 4 som behandlar reglerade yrken.

Processen för jämställande av utländsk högre utbildning med specifika finländska studier omfattar omfattning, kravnivå, inriktning och innehåll i högre utbildning. Ansökningsavgiften är 330 EUR + 55 EUR för slutligt beslut. År 2015 fattades 206 sådana beslut av vilka två var negativa.

Utlåtanden om utländska yrkesinriktade examina

Utbildningsstyrelsen kan också ge utlåtanden om utländska yrkesinriktade examina. Utlåtanden är avsedda att exempelvis vara en hjälp vid jobbsökning. Utlåtandet är ett sakkunnigutlåtande om den utländska examen (från officiellt utbildningssystem) som ger information om nivån på examen, de yrkeskvalifikationer som uppnåtts i ursprungslandet samt studiernas omfattning och innehåll. Processen tar i genomsnitt tre månader och avgiften för utlåtandet är 205 EUR.

Systemet med utlåtanden är ett svar på diskussionen om erkännande och beskrivning av invandrarnas kompetenser. Utlåtanden är inte officiella beslut och de ger inte yrkesrättigheter eller behörighet för tjänster inom den offentliga sektorn. För närvarande är systemet mycket lite använt och det marknadsförs inte aktivt. År 2015 utfärdades endast 23 utlåtanden.

2.6 Island

Det islandske ENIC-/NARIC-kontor vurderer og anerkender udenlandske uddannelseskvalifikationer på ungdomsuddannelsesniveau (gymnasiale såvel som erhvervsfaglige uddannelser) og videregående niveau. Ansøgninger om anerkendelse af videregående uddannelse udgør hovedparten af kontorets sager. Kontoret behandler ansøgninger fra personer med en udenlandsk uddannelse, som ønsker at blive optaget på en islandsk uddannelsesinstitution eller at bruge kontorets vurdering af deres udenlandske uddannelseskvalifikationer som led i jobsøgning i Island.

ENIC-/NARIC-kontoret er ikke ansvarlig for godkendelse af uddannelses- og erhvervskvalifikationer inden for lovregulerede erhverv, men vejleder i mange tilfælde de ansvarlige myndigheder om placering af uddannelseskvalifikationer knyttet til lovregulerede erhverv inden for det islandske uddannelsessystem.

2.6.1 *Det islandske ENIC-/NARIC-kontor*

Det islandske ENIC-/NARIC-kontor drives af Háskóli Íslands (Islandsk universitet) på vegne af Mennta- og menningarmálaráðuneytið (Ministeriet for uddannelse, forskning og kultur). Overordnet har kontoret to opgaver i relation til vurdering og anerkendelse af udenlandske uddannelseskvalifikationer. For det første udsteder kontoret såkaldte "recognition letters" til individer, som søger om en anerkendelse af deres udenlandske uddannelse. For det andet vejleder kontoret uddannelsesinstitutioner, kommuner og ministerier om indplacering af udenlandske uddannelser i det islandske uddannelsessystem.

Det er gratis at få vurderet sin udenlandske uddannelse af det islandske ENIC-/NARIC-kontor.

2.6.2 *Princip for vurderinger*

Det styrende princip bag det islandske ENIC-/NARIC-kontors vurderinger af udenlandske uddannelser findes i Lissabonkonventionen ifølge hvilken en udenlandsk uddannelseskvalifikation skal anerkendes, med mindre der kan påvises væsentlige forskelle mellem den udenlandske kvalifikation og den tilsvarende i værtslandet. Konkret udmønter Lissabonkonventionens princip sig i, at kontoret i alle sager sigter mod at finde det niveau og den afsluttende eksamen/akademiske grad i det islandske uddannelsessystem, som den udenlandske uddannelse er sammenlignelig med. Kontoret sammenligner ikke omfang og indhold af specifikke fag i den udenlandske og den islandske uddannelse.

ENIC-/NARIC-kontorets vurderinger forløber i tre trin. Først bedømmes uddannelsesbevisets ægthed. Dernæst undersøges det, om den uddannelsesinstitution, der har udstedt beviset, er anerkendt i uddannelseslandet. Endelig findes det uddannelsesniveau og den afsluttende eksamen/akademiske grad i det islandske uddannelsessystem, som den udenlandske uddannelse er mest sammenlignelig med. Konkret sammenlignes krav til foregående uddannelse (dvs. adgangskrav) og slutkompetencer.

Kontorets vurderinger bygger på samme princip og fremgangsmåde uanset uddannelsesland og uddannelsesniveau. Der er ikke skrevet konkrete regler, vurderingskriterier o. lign. ind i islandsk lovgivning, men det står i lovgivningen for de videregående uddannelsesinstitutioner, at de skal følge Lissabonkonventionen, når de behandler ansøgninger om optagelse fra personer med en udenlandsk uddannelse.

Et "recognition letter" fra det islandske ENIC-/NARIC-kontor er ikke juridisk bindende. Kontorets rolle er udelukkende vejledende.

Af tabellen nedenfor fremgår antal vurderinger af udenlandsk uddannelse, som ENIC-/NARIC-kontoret har foretaget i kortlægningsperioden. Tallene omfatter både vurdering af udenlandske uddannelseskvalifikationer inden for ikke-regulerede såvel som lovregulerede erhverv, men det er ikke muligt at skelne på baggrund af den eksisterende statistik.

Tabel 5: Antal sager

Uddannelseslandegrupper	2013	2014	2015	Ændring seneste år	
Nordiske lande	63	48	40	-8	-17%
EU/EØS (ekskl. Norden)	247	265	260	-5	-2%
Tredjelande	468	456	571	115	25%
<i>I alt</i>	<i>778</i>	<i>769</i>	<i>871</i>	<i>102</i>	<i>13%</i>

Den typiske sagsbehandlingstid på tværs af uddannelseslandegrupper er to til tre uger.

2.6.3 Type vurderinger

Det islandske ENIC-/NARIC-kontor tilbyder ikke forskellige typer vurderinger målrettet forskellige aktører. Eneste undtagelse er, at der kan udarbejdes en baggrundsrapport til flygtninge, som ikke har mulighed for at fremskaffe alle nødvendige dokumenter til at få foretaget en almindelig vurdering. I sådanne tilfælde bedes ansøger om at udfylde en detaljeret ansøgning, hvor bl.a. uddannelsesbaggrund og fag i uddannelsen (omfang og indhold) beskrives detaljeret. Dette sammenholdes med ENIC-/NARIC-kontorets viden om den uddannelse, som ansøger hævder at have gennemført.

2.7 Oppsummering

Kartleggingen viser at det både er likheter og forskjeller mellom de nordiske landene når det kommer til organiseringen av godkjenningssystemene. På overordnet nivå har Sverige, Norge og Danmark lignende organisering med én sentral aktør som godkjenningssystemet og flere likheter knyttet til prosess for godkjenning. Også Finland og Island har på overordnet nivå én sentral godkjenningssystemet, hvor Åland delvis inngår i det finske systemet. Systemene og prosessen for godkjenning i disse landene er imidlertid noe annerledes enn i de skandinaviske landene. Selvstyremrådene Grønland og Færøene har ikke noen egen nasjonal ordning eller system for godkjenning av utenlandsk utdanning.

Når det gjelder omfanget av søknader, varierer dette til dels stort mellom de nordiske landene. I denne forbindelse er det imidlertid viktig å være oppmerksom på at siden godkjenningssystemene er ulikt organisert og omfatter forskjellige utdanninger, er en direkte sammenligning av tallene ikke mulig.

2.7.1 Lik organisering, men ulikt omfang av søknader i de skandinaviske landene

Kartleggingen viser at Norge, Sverige og Danmark har lignende organisering av godkjenning av utenlandsk utdanning ved at et sentralt godkjenningssystemet, henholdsvis NOKUT i Norge, UHR i Sverige og Styrelsen for Forskning og Uddannelse i Danmark vurderer og godkjenner utenlandsk utdanning. Ordningene er videre like da det først og fremst undersøkes om søkerens dokumentasjonspapirer er ekte, om det utenlandske lærestedet er offentlig godkjent i hjemlandet, og om nivået og omfanget på den medbragte utdanningen er jevn god med tilsvarende utdanning i vertslandet. Videre ligner

ordningene ved at den generelle/almindelige godkjenningen er tilpasset alle yrker. Godkjenningsordningene i Norge og Danmark har videre det til felles at den generelle/almindelige godkjenningen *ikke* sier noe om det faglige innholdet i den medbrakte utdanningen.

Når det gjelder omfanget av søknader er det viktig å være oppmerksom på at siden godkjenningsordningene er ulikt organisert og omfatter forskjellige utdanninger, er en direkte sammenligning av tallene ikke mulig. Kartleggingen viser også at det er forholdsvis store forskjeller mellom landene når det gjelder antall søknader til generell godkjenning. Sverige er det klart største landet da UHR mottok til sammen 27 372 søknader i 2016 (inkluderer både utenlandsk utdanning på videregående (gymnasial) nivå, utenlandsk yrkesutdanning på høyskolenivå og utenlandsk universitets- og høyskoleutdanning). NOKUT i Norge mottok 7 651 individuelle søknader for generell godkjenning i 2016, mens Styrelsen for Forskning og Uddannelse mottok 2 474 søknader til *almindelig vurdering* i 2015. Som nevnt er det imidlertid flere forhold som gjør det utfordrende å sammenligne antall søknader. I Sverige inngår for eksempel utdanning på videregående (gymnasial) nivå i disse tallene, noe som ikke er tilfelle for tallene for Norge eller Danmark. I både Norge og Danmark har det aktuelle godkjenningsskontoret (NOKUT og Styrelsen) en rekke andre vurderings- og godkjenningsordninger som for eksempel turbovurderinger for opptak til PhD og arbeidsgivere, samt egne godkjenningsordninger for flyktninger. I tillegg utsteder både Norge (NOKUT) og Danmark (Styrelsen) juridisk bindende vedtak, som forutsetter en mer omfattende og tidkrevende saksbehandlingsprosess mot Sveriges (UHR) mer generelle vurdering. De samlede tallene på søknader for alle de ulike vurderings- og godkjenningsordningene for Styrelsen i Danmark var 5 334 i 2015, og altså en del høyere enn antallet generelle/almindelige godkjenninger. I Norge er ikke de samlede tallene på søknader for alle godkjenningsordningene tilgjengelige. Det er imidlertid den generelle godkjenningsordningen som er den klart dominerende og mest aktuelle ordningen i NOKUT og antallet vurderinger er dermed ikke *betydelig* høyere dersom tallene for de andre ordningene også inkluderes.

Finland skiller seg fra de skandinaviske landene ved at godkjenningssystemet i all hovedsak er knyttet til de lovregulerte yrkene (som behandles i kapittel 4). Det er Utbildningsstyrelsen (FNAE, the Finnish National Agency For Education) som vurderer og godkjenner utenlandsk utdanning, men omfanget av søknader er betydelig mindre enn i de andre skandinaviske landene. For de to ulike godkjenningsordningene som FNAE tilbyr (a) godkjenning og vurdering av nivået på utenlandsk utdanning og b) jevnghetsvurdering av utenlandsk utdanning sammenlignet med tilsvarende finsk utdanning), ble det til sammen foretatt 867 vurderinger av utenlandsk utdanning i 2015. For opptak til videre studier er det, som for de øvrige landene, utdanningsinstitusjonene selv som vurderer og godkjenner utenlandsk utdanning.

Også strukturen på godkjenningssystemet på Island skiller seg fra de øvrige landene. Det islandske ENIC/NARIC-kontoret drives av Universitetet på Island. Kontoret har to overordnede oppgaver knyttet til vurdering og godkjenning av utenlandsk utdanning: 1) de utsteder såkalte «recognition letters» til personer som søker om godkjenning av sin utenlandske utdanning og 2) veileder utdanningsinstitusjoner, kommuner og direktorater om innplassering av utenlandske utdannelser i det islandske utdanningssystemet. Siden kontoret vurderer utenlandsk utdanning på alle nivåer (også ikke-

akademisk utdanning) er det ikke mulig å hente ut konkret statistikk over antall søknader som gjelder utenlandsk utdanning på høyere nivå, og dermed ikke mulig å sammenligne med statistikken fra de øvrige landene på dette området.

Videre fremgår det av kartleggingen at den danske Styrelsen behandler søknader også fra personer som er eller ønsker å bosette seg på Grønland og på Færøyene.

Systemet for godkjenning av utenlandsk utdanning i Sverige skiller seg ut ved at bransjegendkjenning for yrkesfaglige utdannelse er relativt utbredt. Vi finner ikke et tilsvarende system i de andre landene som inngår i kartleggingen.

3. Lovregulerte yrker og godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner

I dette kapitlet vil vi redegjøre for hvilke yrker som er lovregulert i henhold til yrkeskvalifikasjonsdirektivet de ulike landene. I tillegg vil vi gjennomgå hvilke aktører som er relevante når det gjelder godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner, samt hvordan prosessen for godkjenning av et utvalg helseyrker, samt utdanningsyrkene, foregår. Som for de øvrige kapitlene presenteres ordningene for hvert land hver for seg. Færøyene og Grønland er imidlertid ikke inkludert i dette kapitlet, da landene ikke er en del av det europeiske samarbeidet om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner.²¹

3.1 Innledning

Lovregulerte yrker er et begrep som kan forstås på ulike måter i ulike sammenhenger. I forbindelse med denne kartleggingen forstås imidlertid begrepet som yrker som er regulert i henhold til EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv (direktiv 2005/36/EF, endret ved direktiv 2013/55/EU) i de ulike landene.

3.1.1 Om EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv

Yrkeskvalifikasjonsdirektivet ble implementert i EU i 2007 og EØS-området i 2009 med den hensikt å sikre EU/EØS-borgere rett til å etablere seg og tilby tjenestene sine i hele EU/EØS-området. Direktivet erstatter 15 tidligere direktiver om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner og har forenklet godkjenningsprosessen når det gjelder å benytte en yrkeskvalifikasjon knyttet til et lovregulert yrke i et annet EU/EØS-land. For å inkluderes i direktivet må man ha fullført utdanningen/praksisen sin i et EU/EØS-land i 1995 eller senere. Personer som har utdanning fra et tredjeland dekkes på visse betingelser av direktivet dersom utdanningen er godkjent i et EU/EØS-land, og de i tillegg kan dokumentere tre års praksis i det samme landet.

I 2013 vedtok EU et direktiv (direktiv 2013/55/EU) som endrer yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Endringsdirektivet innebærer blant annet et europeisk profesjonskort for enkelte yrker, mulighet til å bli godkjent for å utøve deler av et yrke og regulering av plikten til å varsle andre lands myndigheter i gitte tilfeller og for noen yrker.

Prosessen for en EU/EØS-borger som ønsker å få benyttet sin medbrakte yrkeskvalifikasjon i et annet EU/EØS-land avhenger av hvilket yrke det er snakk om. For enkelte profesjoner har EU harmonisert utdanningene, slik at godkjenningen innenfor EU/EØS-

²¹ Det redegjøres for landenes systemer for godkjenning av yrkeskvalifikasjoner som er regulert i henhold til nasjonal lovgivning (og som ikke er knyttet til yrkeskvalifikasjonsdirektivet) i vedlegg 2.

området skal gå tilnærmet automatisk. En slik automatisk godkjenning er basert på samordning av minstekrav for utdanning, og omfatter yrkene lege, sykepleier, tannlege, veterinar, jordmor, farmasøyt (mastergrad) og arkitekt.²² For disse yrkesgruppene har vertslandet eller arbeidsplassen ingen rett til å sjekke utdanningen eller etterspørre dokumentasjon, så fremt søkeren har de rette kvalifikasjonsbevis og dokumentasjon. For de øvrige yrker har ikke EU harmonisert kvalifikasjonskravene på samme måte. Her innebærer direktivet at man som hovedregel skal få anerkjent sine yrkeskvalifikasjoner dersom man er kvalifisert til å utøve yrket i hjemlandet. Vertslandet kan imidlertid stille krav om tilleggsutdanning, praksis og/eller språk som en betingelse for godkjenning, dersom dette anses som nødvendig for å kunne utøve det spesifikke yrket.²³

Hvilke yrker som er lovregulerte varierer fra land til land, og yrkeskvalifikasjonsdirektivet dekker som nevnt kun yrkeskvalifikasjoner fra et EU/EØS-land. For personer med yrkeskvalifikasjoner for et lovregulert yrke fra et land utenfor EU/EØS, er det ingen felles internasjonale avtaler som regulerer om og hvordan yrkeskvalifikasjonen skal godkjennes. For denne gruppen kan de ulike landene derfor etablere forskjellige krav og prosedyrer for godkjenning.

I de neste avsnittene vil vi redegjøre for de ulike landenes ordninger når det kommer til antall lovregulerte yrker og godkjenningsskontorer. I tillegg er det, i samråd med oppdragsgiver, valgt ut noen yrker som undersøkes nærmere når det gjelder prosess og krav for godkjenning. De utvalgte yrkene er leger, sykepleiere, tannleger, farmasøyter og lærere. Siden fire av disse yrkene (leger, sykepleier, tannleger og farmasøyter) er knyttet til helsesektoren, og det siste yrket, lærer, er knyttet til undervisningssektoren, vil det for hvert av landene redegjøres nærmere for hvordan godkjenningsskontorene for nettopp helseyrkene og undervisningsyrkene er organisert.

Kartleggingen har hatt til hensikt å samle inn statistikk fra de nevnte godkjenningsskontorene. Som det vil fremkomme i avsnittene nedenfor, har det i mange tilfeller ikke vært mulig å hente ut statistikk over søknader, saksbehandlingstid etc. fordelt på ulike yrkesgrupper og landbakgrunn.

Fullstendig oversikt over landenes lovregulerte yrker, samt statistikken som er samlet inn for hvert land, fremkommer i vedlegg 3.

3.2 Norge

I Norge er det 163 lovregulerte yrker, og godkjenning av yrkeskvalifikasjoner er lagt til 15 statlige godkjenningsskontorer som igjen er underlagt 10 departementer. Omtrent halvparten av de lovregulerte yrkene stiller krav til høyere utdanning. Blant de lovregulerte yrkene som fordrer utdanning på videregående skole-nivå, finner vi blant annet helsefagarbeider og elektrofagarbeider. Et særpreg ved flere av utdanningene som leder frem til de lovregulerte yrkene, er at de har stort innslag av praksisundervisning.

Godkjenningsinstanser for de lovregulerte yrkene og antall yrkesgrupper de har ansvar for, fremkommer i tabell 6.

²² <http://www.arbeidslivet.no/Arbeid1/Arbeidsmarkedet/Godkjenning-av-yrkeskvalifikasjoner-i-EU/>

²³ <http://www.arbeidslivet.no/Arbeid1/Arbeidsmarkedet/Godkjenning-av-yrkeskvalifikasjoner-i-EU/>

Tabel 6: Godkjenningsinstanser og antall lovregulerte yrker i Norge

Godkjenningsinstans	Antall lovregulerte yrker
Arbeidstilsynet	27
Direktoratet for byggkvalitet	1
Direktoratet for mineralforvaltning	1
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)	28
Finanstilsynet	5
Helsedirektoratet	72
Kirkerådet	4
Mattilsynet	4
Miljødirektoratet	1
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet	1
Norges vassdrags- og energidirektorat	2
Politidirektoratet	1
Tilsynsrådet for advokatvirksomhet	2
Utdanningsdirektoratet	4
Vegdirektoratet	10

Slik det fremkommer i tabellen, er det relativt store forskjeller når det gjelder hvor mange yrker institusjonene fungerer som godkjenningsinstans for. Helsedirektoratet er den institusjonen som er godkjenningsinstans for flest yrker.

Det er nasjonalt lovverk som gir godkjenningsansvar og et årlig tildelingsbrev definerer de ulike instansens hovedoppgaver. Det er for eksempel henholdsvis helsepersonelloven og opplæringsloven (med forskrift) som regulerer godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for yrkene. Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet har ansvar for. Videre er godkjenningsinstansene for lovregulerte yrker forpliktet til å følge krav om saksbehandling gitt forvaltningsloven.²⁴

I utgangspunktet trenger ikke søker som ønsker godkjenning av yrkeskvalifikasjoner å søke om generell eller faglig godkjenning først, men skal henvende seg direkte til relevant godkjenningsinstans for lovregulerte yrker. For søkere fra tredjeland (utenfor EU/EØS) krever imidlertid noen godkjenningskontorer generell godkjenning av utenlandsk utdanning fra NOKUT før vurdering av søknad om godkjenning av yrkeskvalifikasjon. Dette gjelder blant annet for en del av de lovregulerte yrkene som ligger under Finanstilsynet, samt de lovregulerte yrkene som ligger under Utdanningsdirektoratet.

I de følgende avsnittene redegjøres det nærmere for Helsedirektoratets og Utdanningsdirektoratets prosesser knyttet til godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for de lovregulerte yrkene de har ansvar for.

3.2.1 Helsedirektoratet

Helsedirektoratet er en etat for helseinstitusjonene som er underlagt Helse- og omsorgsdepartementet. Helsedirektoratet er den godkjenningsinstansen som mottar flest søknader i året og har ansvaret for å godkjenne 72 lovregulerte yrker, deriblant legespesialister.²⁵ Tidligere var det Statens autorisasjonskontor for helsepersonell

²⁴ Rambøll (2014). *Utreddning av behov for kompletterende utdanning for søkerne i godkjenningsprosessen for lovregulerte yrker*, s. 15–16.

²⁵ Nokut.no: <http://www.nokut.no/no/Utdanning-fra-utlandet/Andre-godkjenningsordninger/Autorisasjon/Yrkesliste--lovregulerte-yrker/>

(SAK) som godkjente ulike typer helsepersonell (eksempelvis sykepleier og vernepleier), men forvaltningsorganet ble lagt ned og Helsedirektoratet overtok ansvaret f.o.m. januar 2016.

Det er helsepersonelloven som regulerer yrkesutøvelsen til helsepersonell, herunder helsepersonells plikter og ansvar. Lovens formål er å bidra til sikkerhet for pasienter og kvalitet i helsetjenesten, samt sikre befolkningens tillit til helsepersonell og helse-tjenesten.²⁶ Kapittel 9 i helsepersonelloven om vilkår for autorisasjon, lisens og spesialistgodkjenning er det juridiske grunnlaget for Helsedirektoratets ansvar som godkjen-ningsinstans. Her fremkommer § 48 om autorisasjon, § 49 om lisens, § 51 om spesialist-utdanning og § 52 om internasjonale avtaler som spesielt viktig for godkjenning av utenlandsk utdanning.²⁷

Helsepersonelloven regulerer yrkesutøvelsen gjennom krav til blant annet faglig forsvarlig opptreden, dokumentasjon og taushetsplikt og regler om meldeordninger, autorisasjon og sanksjonssystem mv. Loven trådte i kraft 1. januar 2001, men det har forekommet mange endringer og suppleringer siden den gang. Nye forskrifter blitt ved-tatt med hjemmel i loven og lovforståelsen har utviklet seg som følge av rettsavgjørel-ser og forvaltningspraksis.²⁸

Med utgangspunkt i yrkeskvalifikasjonsdirektivet, behandles søknader fra EU/EØS annerledes enn søknader fra tredjeland.

Søknader fra helsepersonell fra et annet EU/EØS-land

Søknader fra helsepersonell fra et annet EU/EØS-land blir behandlet og vurdert i henhold til yrkeskvalifikasjonsdirektivet. For helseyrkene som er omfattet av automatisk godkjenning, dvs. lege, sykepleier, tannlege, jordmor og farmasøyt (mastergrad), skal søkeren som hovedregel få sin medbrakte kvalifikasjon godkjent uten å måtte doku-mentere innholdet i den medbrakte utdanningen. For de øvrige lovregulerte yrkene som ikke er omfattet av automatisk godkjenning, vurderer Helsedirektoratet den med-brakte kvalifikasjonen opp mot tilsvarende norsk kvalifikasjon. Som hovedregel får sø-keren innvilget søknaden så fremt han/hun er kvalifisert til å utøve yrket i hjemlandet. Bare dersom Helsedirektoratet vurderer at den medbrakte kvalifikasjonen og utdan-ningen har *vesentlige avvik* sammenlignet med tilsvarende norsk kvalifikasjon, kan det stilles krav om tilleggsutdanning eller praksis.

Helsedirektoratet har per dags dato ikke mulighet til å hente ut fullstendig sta-tistikk over antall søknader fordelt på yrkesgrupper og søkerens landbakgrunn. Gjen-nom intervjuer med saksbehandlere har vi fått oppgitt at leger og sykepleiere utgjør de største yrkesgruppene blant utstedte autorisasjoner og lisenser for personer med ut-danning fra et annet EU/EØS-land. For leger med utdanning innenfor EU/EØS-området (ekskl. Norden), ble det i 2015 utstedt 683 autorisasjoner og 819 lisenser. For sykeplei-ere med utdanningen innenfor EU/EØS ekskl. Norden ble det i 2015 utstedt 398 autori-sasjoner. For denne gruppen ble det ikke utstedt lisenser i 2015.

²⁶ Helsedirektoratet.no: <https://helsedirektoratet.no/lover/helsepersonelloven>

²⁷ Helsepersonelloven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64#%C2%A748>

²⁸ Helsedirektoratet.no: <https://helsedirektoratet.no/publikasjoner/helsepersonelloven-med-kommentarer>

Søknader fra helsepersonell med utdanning fra utenfor EU/EØS

Fra og med januar 2017 ble det innført nye krav til autorisasjon for helsepersonell med utdanning fra utenfor EU/EØS. Kravene stilles i ny forskrift om tilleggskrav for autorisasjon for helsepersonell.

I henhold til ny forskrift foregår autorisasjonsprosessen nå i to trinn. I første omgang vurderer Helsedirektoratet om søkerens utdanning er jevn god med tilsvarende norsk utdanning. Kun søkere som får sin utdanning vurdert som jevn god, får mulighet til å gå videre til andre trinn. Dette innebærer at søkeren må dokumentere å ha gjennomført følgende tilleggskrav:

- Dokumentere norske språkferdigheter som tilsvarer B2 på Europarådets nivåskala for språk (CEFR) (for eksempel Bergenstesten).
- Gjennomføre og bestå kurs i nasjonale fag.
- Gjennomføre og bestå kurs i legemiddelhåndtering (gjelder kun for sykepleiere, leger, tannleger og farmasøyter).
- Gjennomføre og bestå fagprøve (gjelder kun for helsefagarbeidere, sykepleiere, leger og tannleger).²⁹

Rett til autorisasjon oppnås først når alle tilleggskravene er gjennomført og bestått. Søkeren har tre år på å gjennomføre tilleggskravene og totalt tre forsøk på å gjennomføre de obligatoriske kursene.

Ettersom ordningen er ny fra og med 2017, er det foreløpig ikke tilgjengelig data eller informasjon om hvordan den nye ordningen fungerer i praksis. Helsedirektoratet har heller ikke for denne søkergruppen mulighet til å hente ut fullstendig statistikk over antall søknader, avslag og utstedte autorisasjoner fordelt på yrkesgrupper og søkerens landbakgrunn. Gjennom intervjuer med saksbehandlere har vi imidlertid fått oppgitt at det i 2015 ble utstedt følgende: 172 autorisasjoner og 224 lisenser til leger, 934 autorisasjoner og ingen lisenser for helsefagarbeidere, samt 56 autorisasjoner og 163 lisenser for reseptarfarmasøyter.

3.2.2 Utdanningsdirektoratet

Utdanningsdirektoratet er en etat for barnehage, grunnskole og videregående opplæring underlagt Kunnskapsdepartementet. Direktoratets arbeidsfelt spenner fra læreplaner og rammeverk, eksamen og analyser, til regelverk og tilsyn.³⁰ Utdanningsdirektoratet fungerer som godkjenningsinstans for de lovregulerte yrkesgruppene lærer (grunnskole-, videregående- og morsmåls lærer) og pedagogisk leder eller styrer i barnehage. Det kreves kun godkjenning for å jobbe i fast stilling.

Direktoratet forholder seg til lovverket for godkjenning av de lovregulerte yrkene. Godkjenning som lærer er underlagt forskrift til opplæringsloven §§ 10–1 og 10–3, der kapittel 14 omhandler godkjenning som lærer, både med henhold til kompetanse og

²⁹ <https://helsedirektoratet.no/nyheter/nye-krav-til-autorisasjon-for-helsepersonell-med-utdanning-fra-utenfor-eueos>

³⁰ NOKUT (2015). *Godkjenning og vurdering av utenlandsk utdanning i Norge*. S. 36

tilsetting.³¹ Godkjenning som pedagogisk leder eller styrer i barnehage er fastsatt i forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for styrer og pedagogisk leder i barnehage fra annen stat med hjemmel i lov 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehage-loven) § 17 fjerde ledd, § 18 fjerde ledd og § 19 fjerde ledd.³²

Utdanningsdirektoratet har tilgang på detaljert statistikk for søknader, vedtak og saksbehandling. Som det fremkommer av tabell 7 utstedte UDIR 187 vedtak i tilknytning til barnehageyrkene og 471 vedtak tilknyttet læreryrkene i 2016.

Tabell 7: Antall vedtak i UDIR, 2013–2016

	2013	2014	2015	2016
Antall vedtak i lærersaker	447	460	483	471
Antall vedtak i barnehagesaker	208	279	238	187

Kravene til godkjenning varierer noe for de ulike yrkene. For lærere er det ikke krav om kunnskaper i norsk for å få godkjenning, mens dette kreves for å få godkjent yrkeskvalifikasjon for morsmålslærer og for barnehageyrkene.³³ Språkkravet gjelder ikke for søkere med svensk, dansk, islandsk eller færøysk som morsmål.

Utdanningsdirektoratet har videre mulighet til å hente ut tall for vedtak, basert på om søkeren er fra EU/EØS og dermed omfattes av yrkeskvalifikasjonsdirektivet, eller fra et tredjeland, jf. tabell 8.

Tabel 8: Antall vedtak totalt og fordelt på statsborgerskap i UDIR, 2013–2016

	2013	2014	2015	2016
Antall vedtak innenfor EU/EØS totalt	478	566	496	419
Antall vedtak utenfor EU/EØS totalt	187	180	225	226

Som det fremkommer av tabellen er omtrent to tredjedeler av vedtakene knyttet til personer fra EU/EØS. Flertallet av disse søkerne vil, jf. yrkeskvalifikasjonsdirektivet, få godkjent sin medbragte kvalifikasjon. I enkelte tilfeller kan imidlertid Utdanningsdirektoratet kreve at søkeren gjennomgår og består utligningstiltak for å få kvalifikasjonen godkjent. Dette gjelder i tilfeller der utdanningen er minst ett år kortere enn tilsvarende utdanning i Norge og/eller innholdet i utdanningen avviker vesentlig fra tilsvarende utdanning i Norge. I slike tilfeller vil søkeren få valget om å gjennomføre en egnethetsprøve eller en prøveperiode på inntil tre år.

For personer fra tredjeland er prosessen og kravene til godkjenning av medbragt yrkeskvalifikasjon noe annerledes. For det første kreves det at søkeren har fått sin medbrakte utdanning godkjent av NOKUT før søkeren søker om godkjenning av yrkeskvalifikasjon hos UDIR. Videre kreves det at utdanningen skal tilsvare den norske utdanningen i lengde om omfang. Utdanningsdirektoratet har ikke mulighet til å

³¹ Forskrift til opplæringsloven, kapittel 14. Godkjenning som lærer: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724/KAPITTEL_16#KAPITTEL_16

³² Forskrift om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner for styrer og pedagogisk leder i barnehage fra annen stat: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2008-09-12-1071>

³³ Det er imidlertid krav om kunnskaper i norsk for å bli ansatt som lærer, men i henhold til forskrift i opplæringsloven § 14-6 fjerde ledd, er det arbeidsgiver som skal vurdere dette.

hente ut statistikk på antall/andel søkere fra tredjeland som får sin medbragte kvalifikasjon godkjent.

3.3 Danmark

I Danmark er der på nuværende tidspunkt 110 lovregulerede erhverv, som er omfattet af EU's anerkendelsesdirektiv. En række lægespecialiseringer indgår ikke på listen som selvstændige erhverv, men som ét erhverv "speciallæge". Omtrent en femtedel af disse stiller krav til kortere kurser, mens de øvrige stiller krav til videregående uddannelse (kort, mellemlang eller lang).

Ansvar for at administrere tilladelser til at arbejde inden for de lovregulerede erhverv, er delt mellem 22 statslige godkendelseskontorer, i dansk lovgivning kaldet "kompetente myndigheder". Styrelsen for Forskning og Uddannelse, er koordinator og støttecenter for EU's anerkendelsesdirektiv og er kompetent myndighed for regulerede undervisningserhverv. Der er stor forskel i behovet for anerkendelse inden for de forskellige lovregulerede erhverv. Styrelsen for Patientsikkerhed, som har ansvar for sundhedsprofessionerne, modtager flest ansøgninger, hernæst følger Arbejdstilsynet, som eksempelvis regulerer arbejde med farlige stoffer i industrien, brug af tekniske hjælpemidler (kran, truck m.v.) o. lign. Hovedparten af godkendelseskontorerne traf under 10 afgørelser i perioden 2013–2015, herunder traf nogen slet ingen afgørelser.

I Danmark er de kompetente myndigheder, som har bemyndigelse til at give tilladelse til at arbejde inden for de lovregulerede erhverv, forpligtet til at følge regler for sagsbehandling fastsat i lov om anerkendelse af visse uddannelses- og erhvervsmæssige kvalifikationer (anerkendelsesloven) og bekendtgørelse om anerkendelse af visse uddannelses- og erhvervsmæssige kvalifikationer m.v. (anerkendelsesbekendtgørelsen), § 2a i lov om vurdering af udenlandske uddannelser samt i den sektorspecifikke lovgivning.

Betingelser, som personer med udenlandsk uddannelse skal opfylde for at udøve de lovregulerede erhverv, er fastlagt i dansk lovgivning på de enkelte erhvervsområder.

Tabel 9 nedenfor giver et overblik over de kompetente myndigheder og antal erhverv, som de har ansvar for.

Tabel 9: Kompetente myndigheder og antal lovregulerede erhverv omfattet af EU's anerkendelsesdirektiv per juni 2017

Godkendelsesinstans	Antal erhverv
Arbejdstilsynet	22
Beredskabsstyrelsen	4
Civilstyrelsen	1
Delta (på vegne af Sundheds- og Ældreministeriet)	1
Energistyrelsen	1
Erhvervsstyrelsen	3
Finanstilsynet	4
Færdselsstyrelsen	1
Fødevarestyrelsen	13
Geodatastyrelsen	1
Ingeniørforeningen i Danmark IDA	1
Lægemiddelstyrelsen	2
Miljøstyrelsen	10
NaturErhvervsstyrelsen	1
Psykolognævnet	2
Rigspolitiet	3
Sikkerhedsstyrelsen	4
Styrelsen for Forskning og Uddannelse	3
Styrelsen for Patientsikkerhed	21
Sundhedsstyrelsen	1
Søfartsstyrelsen	10
Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen	1
<i>Lovregulerede erhverv i alt</i>	<i>110</i>

Som det fremgår af tabellen varierer antallet af erhverv, som de forskellige myndigheder fungerer som godkendelsesinstans for, en del. Arbejdstilsynet og Styrelsen for Patientsikkerhed er de myndigheder, som har ansvar for flest erhverv. Personer, som søger om tilladelse til at udføre et lovreguleret erhverv, skal ikke søge om generel godkendelse af uddannelsen først, men skal henvende sig direkte til den kompetente myndighed. I nogle tilfælde er den kompetente myndighed dog forpligtet på at indhente en vurdering af ansøgers uddannelse fra Styrelsen for Forskning og Uddannelse med henblik på at foretage en vurdering af ansøgers samlede kvalifikationer.

Udover de lovregulerede erhverv, som er omfattet af EU's anerkendelsesdirektiv, er 11 erhverv regulerede efter særlige internationale brancheregler.³⁴ For yderligere tre erhverv stilles der krav om dansk statsborgerskab, hvorfor der er begrænset mulighed for at få anerkendelse af udenlandske kvalifikationer.³⁵

3.3.1 Styrelsen for Patientsikkerhed

Styrelsen for Patientsikkerhed er en styrelse under Sundheds- og Ældreministeriet. Med 2 955 ansøgninger er Styrelsen for Patientsikkerhed den myndighed, som modtog flest ansøgninger i perioden 2013–2015. Styrelsen er ansvarlig for at 21 lovregulerede sundhedsprofessioner,³⁶ herunder læge, sygeplejerske og tandlæge, som er de erhverv,

³⁴ De kompetente myndigheder er: Justitsministeriet (1 erhverv), Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen (7 erhverv), Erhvervsstyrelsen (1 erhverv), og Søfartsstyrelsen (2 erhverv).

³⁵ De kompetente myndigheder er: Justitsministeriet (1 erhverv), Rigspolitiet (1 erhverv), og Kirkeministeriet (1 erhverv).

³⁶ <https://stps.dk/da/sundhedsprofessionelle-og-myndigheder/autorisation,-anerkendelser-og-selvstaendigt-virke/soeg-autorisation-udenlandsk-uddannet>

styrelsen udstedte flest autorisationer til i perioden 2013–2015. Dette var også de erhverv, styrelsen modtog flest autorisationsansøgninger til, det gælder både for personer uddannet indenfor EU/EØS (ekskl. Norden) og tredjelande.

Nøgletal for erhverv med flest ansøgninger fremgår af tabel 10 nedenfor.

Tabel 10: Ansøgninger og gennemsnitlig sagsbehandlingstid i dage fordelt på uddannelseslandegrupper for erhverv med flest ansøgninger i perioden

	Antal ansøgninger			I alt	Sagsbehandlingstid gennemsnit 2013–2015*
	2013	2014	2015		
Læge					
Norden	93	116	62	271	11,0
EU/EØS	121	144	189	454	27,5
Tredjelande	243	236	348	827	63,0
Sygeplejerske					
Norden	43	48	46	137	6,75
EU/EØS	37	56	54	147	26
Tredjelande	116	116	88	320	61,3
Tandlæge					
Norden	9	7	14	30	4,3
EU/EØS	17	27	29	73	26,2
Tredjelande	50	57	72	179	118,8
Social- og sundhedsassistent					
Norden	30	17	32	79	39,5
EU/EØS	7	6	9	22	100,0
Tredjelande	13	27	14	54	46,5

Note: * Sagsbehandlingstid er defineret som tid fra al dokumentation foreligger (og sagsbehandling derfor kan starte). Tid fra ansøgningstidspunkt til al dokumentation foreligger, indgår ikke i sagsbehandlingstid. På styrelsens hjemmeside fremgår opdaterede skøn på hvor længe der kan gå fra styrelsen modtager ansøgningen til sagsbehandling kan påbegyndes.

Ser man på afgørelser, kan følgende fremhæves (der er ikke indhentet statistik over afgørelser fordelt på uddannelseslandegrupper):

- Knap to tredjedele (63 %) af alle behandlede ansøgninger om *lægeautorisation* endte med en positiv afgørelse, og lidt mere end en tredjedel (37 %) endte med en betinget afgørelse.
- Lidt over halvdelen (53 %) af alle behandlede ansøgninger om *sygeplejerskeautorisation* endte med en positiv afgørelse, mens under halvdelen (41 %) endte med en betinget afgørelse. 6 % endte med en negativ afgørelse.
- Over halvdelen (57 %) af alle behandlede ansøgninger om tilladelse til at arbejde som *tandlæge* endte med en positiv afgørelse, mens under halvdelen (37 %) endte med en betinget afgørelse. 6 % endte med en negativ afgørelse.
- Knap to tredjedele (63 %) af alle behandlede ansøgninger om tilladelse til at arbejde som *social- og sundhedsassistent* endte med en positiv afgørelse, 6 % endte med en betinget afgørelse, og 32 % med en negativ afgørelse.

Hvad angår omkostninger forbundet med godkendelsesordningen på sundhedsområdet viser tabel 11 nedenfor, at der er flere omkostninger forbundet med behandling af ansøgninger fra personer med uddannelse fra tredjelande end behandling af ansøgninger fra personer med uddannelse fra EU/Norden.

Tabel 11: Omkostninger inkl. overhead (mio. kr.)

	2013 (årsregnskab)	2014 (årsregnskab)	2015 (årsregnskab)
EU/Norden*	1,4	1,8	1,9
3. lande**	2,5	2,7	2,5

Note: * EU/Norden – Autorisationer læger/tandlæger, EU/Norden – Autorisationer øvrige.

** 3. land – Autorisationer læger/tandlæger, 3. land – Autorisationer øvrige.

Før Styrelsen for Patientsikkerhed påbegynder selve godkendelsesprocessen, skal ansøger opfylde visse dokumentationskrav. Sagen skal med andre ord "være fuldt oplyst" før sagsbehandlingen kan begynde.

Specielt for "tredjelandelæger" er der per 1. januar 2016 indført rutinemæssig vurdering af ægtheden af uddannelsespapirer. Dette skyldes stigende forekomst af falske uddannelsespapirer. Kontrollen fortages af det amerikanske firma Educational Commission for Foreign Medical Graduates (ECFMG). Det er ansøgers ansvar at uploade dokumenterne, og der er brugerbetaling.

Når all dokumentation foreligger, følger der en grundig vurdering af ansøgerens uddannelse bedømt på indhold, form og varighed, herunder timetal for de enkelte fag sammenlignet med danske uddannelser. Denne godkendelsesprocedure gælder for alle lovregulerede erhverv på sundhedsområdet. For ansøgere med uddannelse fra tredjelande og/eller statsborgerskab fra tredjelande sigter vurderingen mod at bestemme, om ansøgerens uddannelse er egnet til afprøvning i Danmark. Det vil sige, at der ikke udstedes autorisation på baggrund af dokumentation for uddannelse og erhvervserfaring alene, ansøgeren skal også afprøves i det danske sundhedsvæsen, før han/hun kan få autorisation.

Alle personer fra tredjelande og/eller med uddannelse fra tredjelande skal bestå en sprogtest, før de kan starte i en evalueringsansættelse. Alle læger og tandlæger, som er uddannet i tredjelande, skal desuden tage et kursus i dansk sundhedslovgivning og bestå fagprøver inden for deres fag. Først når ansøgers faglige og kommunikative kompetencer er vurderet til at være tilstrækkelige, kan der udstedes dansk autorisation.

EU-borgere kan ikke pålægges at gennemføre nogen form for supplerende uddannelse, men kan modtage afgørelse betinget af beståede egnethedsprøver eller prøvetid efter eget valg. Styrelsen for Patientsikkerhed betaler uddannelsesinstitutionerne for at tilrettelægge individuelle prøver som i indhold er tilpasset ansøgers evt. væsentlige mangler i forhold til den tilsvarende danske uddannelse.

3.3.2 Styrelsen for Forskning og Uddannelse

Styrelsen for Forskning og Uddannelse er en styrelse under Uddannelses- og Forskningsministeriet. Udover at vurdere udenlandske uddannelser (uregulerede erhverv), har styrelsen ansvar de lovregulerede erhverv folkeskolelærer, gymnasielærer og lærer i dansk for voksne udlændinge.

Nøgletal for ansøgninger om tilladelse til at arbejde som lærer i den danske folkeskole og gymnasiet fremgår af tabel 12 nedenfor. Det ses, at styrelsen i perioden 2013–2015 modtog flest ansøgninger om tilladelse til at undervise i den danske folkeskole fra personer med uddannelse fra tredjelande, næst flest fra personer med uddannelse fra EU/EØS og færrest fra personer uddannet i et af de nordiske lande. Kun ca. 6 % af alle

ansøgninger i perioden kom fra personer uddannet i Norden. Det fremgår også af tabellen, at styrelsen modtog omtrent lige mange ansøgninger om godkendelse som lærer i gymnasiet fra personer med uddannelse fra EU/EØS (ekskl. Norden) og personer med uddannelse fra tredjelande. Kun ca. 5 % af alle ansøgninger om at arbejde som gymnasielærer kom fra personer uddannet i Norden.

Tabel 12: Ansøgninger og gennemsnitlig sagsbehandlingstid i dage fordelt på uddannelseslandegrupper i perioden

	Antal ansøgninger			Sagsbehandlingstid gennemsnit 2013–2015*	
	2013	2014	2015	I alt	
Folkeskolelærere					
Norden	10	7	13	30	48,6
EU/EØS	62	66	57	185	41,5
Tredjelande	69	81	115	265	51,0
Gymnasielærere					
Norden	7	5	9	21	54,2
EU/EØS	74	81	69	224	41,6
Tredjelande	54	63	89	206	52,9

Ser man på afgørelser, kan følgende fremhæves:

- Tre fjerdedele (75 %) af ansøgninger om tilladelse til at undervise i folkeskolen fra personer med uddannelse fra tredjelande endte med betinget godkendelse.
- Ca. halvdelen (53 %) af ansøgninger om tilladelse til at undervise i folkeskolen fra personer med uddannelse fra øvrige lande i EU/EØS endte med betinget godkendelse, og en tredjedel (33 %) endte med positiv afgørelse.
- Stort set alle (88 %) ansøgninger om tilladelse til at undervise i folkeskolen fra personer med uddannelse fra et nordisk land endte med positiv afgørelse.
- Ca. to tredjedele (68 %) af ansøgninger om tilladelse til at undervise i gymnasiet fra personer med uddannelse fra Norden endte med positiv afgørelse.
- Ca. to tredjedele (68 %) af ansøgninger om tilladelse til at undervise i gymnasiet fra personer med uddannelse fra EU/EØS (ekskl. Norden) endte med positiv afgørelse, en fjerdedel (21 %) endte med negativ afgørelse.
- To tredjedele (66 %) af ansøgninger om tilladelse til at undervise i gymnasiet fra personer med uddannelse fra tredjelande endte med betinget godkendelse. En fjerdedel (12 %) endte med negativ.

Det fremgår af henholdsvis folkeskoleloven og gymnasieloven, at lærere skal have opnået undervisningskompetence gennem relevant uddannelse. I vurderingen af udenlandske læreres kvalifikationer er der pligt til at inddrage erhvervs erfaring og bevis for livslang læring, som kan kompensere for forskelle i uddannelsesmæssig baggrund eller en væsentlig forskel i erhvervsaktiviteter.

For borgere med uddannelse fra lande i EU/EØS gælder det, at de i udgangspunktet er kvalificerede til at undervise i folkeskolen i et givent fag, hvis de er kvalificeret til det i deres hjemland. Hvis en ansøger kun har undervisningskompetence i ét fag i den danske folkeskole, vil vedkommende dog få betinget og delvis godkendelse til at undervise i folkeskolen, indtil de efter eget valg har bestået en prøve i et andet fag i den danske

folkeskole på et dansk eller udenlandsk lærerseminarium, eller har gennemgået en prøvetid på en dansk folkeskole. Undervisningskompetence i et fag på de gymnasiale uddannelser tildeles på baggrund af en vurdering af, hvorvidt den udenlandske ansøger er fuldt kvalificeret lærer på gymnasialt niveau i sit uddannelsesland. Det er også et krav, at der ikke er væsentlige forskelle mellem uddannelseskravene til en dansk gymnasielærer og de opnåede udenlandske lærer kvalifikationer. Det kræves, at den udenlandske gymnasielærer har en uddannelse på kandidatniveau og har gennemgået pædagogisk uddannelse. Relevant undervisningserfaring vil kunne udligne eventuelle væsentlige forskelle mellem kvalifikationerne. Såfremt dette ikke er tilfældet, stilles ansøger overfor valget mellem at gennemgå egnethedsprøver eller en prøvetid.

For borgere med uddannelser fra tredjelande vurderes uddannelsen på en række punkter: Er uddannelsen offentligt anerkendt? Giver den ret til at undervise på grundskoleniveau/ gymnasieniveau? Er den udenlandske uddannelse på uddannelsesmæssigt niveau med den danske? Er ansøger kvalificeret til at undervise i alle fagområder i et givent fag? Såfremt uddannelsen ikke kan godkendes, stilles der krav om egnethedsprøver.

Der stilles ingen krav til sproglige kvalifikationer, dvs. danskfærdigheder. Styrelsen lader det være op til arbejdsgiverne (skoleledere og rektorer) at vurdere ansøgers sprog i ansættelsessammenhæng. Rationalet er, at det fysiske møde i ansættelsessammenhæng siger mere om sprogkvalifikationer end sprogtest, og at en godkendelse kan motivere til at lære dansk med sigte på at få job.

3.3.3 Arbejdstilsynet

Arbejdstilsynet er en enhed under Beskæftigelsesministeriet, som bl.a. behandler ansøgninger om tilladelse til at udøve 22 lovregulerede erhverv, som bl.a. er beskrevet i bekendtgørelsen om arbejdsmiljøfaglige uddannelser. Bekendtgørelsen om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer inden for offshore-området (olie og gas) indeholder en fortegnelse over de lovregulerede erhverv på dette område. Erhvervene, som Arbejdstilsynet er kompetent myndighed for, kræver typisk relativt korte kurser/uddannelser med et ganske specifikt indhold.

Nøgletal for de fire erhverv, hvortil Arbejdstilsynet modtager mere end 20 ansøgninger om etablering i perioden 2013–2015, fremgår af tabel 13 nedenfor.

Tabel 13: Ansøgninger og sagsbehandlingstid fordelt på uddannelseslandegrupper for erhverv med flest ansøgninger i perioden

	Antal ansøgninger			Sagsbehandlingstid 2013–2015*	
	2013	2014	2015	I alt	
Truckførere					
Norden	76	50	73	199	Mindre end en måned
EU/EØS	159	242	252	653	Mindre end en måned
Tredjelande	1	1	1	3	Mindre end en måned
Kranførere					
Norden	9	6	2	17	Mindre end en måned
EU/EØS	19	20	32	71	Mindre end en måned
Tredjelande	-	-	-	-	Mindre end en måned
Stilladsopstillere					
Norden	-	1	-	1	Mindre end en måned
EU/EØS	37	32	6	75	Mindre end en måned
Tredjelande	-	-	-	-	Mindre end en måned
Teleskopplæssere					
Norden	-	-	-	-	Mindre end en måned
EU/EØS	6	7	26	39	Mindre end en måned
Tredjelande	5	2	4	11	Mindre end en måned

Note: *Arbejdstilsynet beregner ikke gennemsnitlig sagsbehandlingstid, men kategoriserer alle sager efter antal måneders sagsbehandlingstid.

Som det fremgår af tabellen, kommer hovedparten af ansøgninger til Arbejdstilsynet fra personer med erhvervskvalifikationer erhvervet i et andet EU/EØS-land. Arbejdstilsynet modtager meget få ansøgninger fra personer med erhvervskvalifikationer erhvervet i tredjelande.

Det fremgår også af tabellen, at sagsbehandlingstiden i alle tilfælde er mindre end en måned.

Kortlægningen viser desuden, at alle ansøgninger om etablering inden for de fire erhverv, som fremgår af tabellen, endte med en positiv afgørelse. Dette skal ses i lyset af, at størstedelen af ansøgerne var omfattet af EU's anerkendelsesdirektiv.

For borgere fra EU/EØS-lande, hvor erhvervet er reguleret i hjemlandet, foretages en vurdering af deres uddannelsesbaggrund, som skal sikre, at uddannelsen lever op til de danske krav. Ansøgeren skal desuden fremvise certifikat fra hjemlandet.

For borgere fra EU/EØS-lande, hvor erhvervet ikke er reguleret i hjemlandet, foretages en vurdering af deres uddannelsesbaggrund, som skal sikre, at uddannelsen lever op til de danske krav. Ansøgeren skal desuden kunne dokumentere relevant erhvervs-erfaring i mindst ét år, eksempelvis gennem forevisning af lønsedler.

Ansøgere fra tredjelande skal ligeledes kunne dokumentere, at de har gennemført relevant uddannelse, ligesom der stilles krav om tre års relevant erhvervs-erfaring, som kan dokumenteres på samme vis som for borgere med EU/EØS-baggrund.

3.4 Sverige

3.4.1 *Yrkeskvalifikationsdirektivet och den övergripande strukturen för erkännande av reglerade yrken*

Både lagen (2016:145) och förordningen (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer trädde i kraft 15 april 2016.³⁷

Lagen fastställer den generella ordningen för erkännande av yrkeskvalifikationer och innehåller bestämmelser om för vilka yrken det ges ett automatisk erkännande. Den reglerar dessutom i vilka sammanhang kunskaper i svenska språket får påverka om erkännande ges eller inte. Lagen kompletteras på flera områden med särlagstiftning.³⁸ De behöriga myndigheterna har i många fall egna föreskrifter som föreskriver vilka kvalifikationer som yrkesutövarna måste uppfylla.

Förordning (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer ger närmare bestämmelser om kompensationsåtgärder som sökanden kan genomföra i de fall utbildningen eller yrkeskvalifikationerna inte motsvarar de färdigheter som är grundläggande för att utöva yrket i Sverige.

3.4.2 *Aktörerna och deras uppgifter*

Många myndigheter är involverade i tillämpningen av direktivet. UHR gör bedömningarna av utländska utbildningar. Tillväxtverket har uppdraget att vara kontaktpunkt, vilket innebär att myndigheten ska samla och tillhandahålla information för sökanden som vill utöva ett reglerat yrke i Sverige och kan visa upp yrkeskvalifikationer förvärvade eller erkända i ett EU/EES-land eller i Schweiz.³⁹ Skolverket, UHR och Myndigheten för yrkeshögskolan har skyldighet att ge Tillväxtverket nödvändiga underlag i fråga om olika utbildningsnivåer. Vid Universitets- och högskolerådet ska det finnas ett råd för reglerade yrken. Behöriga myndigheter och Kommerskollegium ska enligt förordning (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer finnas representerande i rådet där generaldirektören för Universitets- och högskolerådet är rådets ordförande.⁴⁰

När det gäller den faktiska prövningen av ansökningar om erkännande av utländsk yrkesutbildning och utländska universitets- och högskoleutbildningar följer intervjuade myndigheter förfarandet för ärendehantering som förordningen om erkännande av yrkeskvalifikationer föreskriver,⁴¹ med startpunkten en formell kontroll av om alla relevanta handlingar har kommit till myndigheten. Steg två är att översiktligt undersöka om yrket motsvarar det svenska yrket. Handlingarna bedöms därefter av UHR, med undantag för legitimationsyrken inom sjukvården där behörig myndighet (Socialstyrelsen) granskar alla inkomna handlingar. I UHR:s utlåtande framgår vilka skillnader som eventuellt visar sig finnas mellan utbildningen och den svenska motsvarigheten. Sökanden får del av UHR:s yttrande och får möjlighet att lämna synpunkter på det. Ett beslut

³⁷ Förordning (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer.

³⁸ Exempel på särlagstiftning är bämmelser om legitimation för hälso- och sjukvårdsyrken och krav som följer av regelverket inom djurhälsa Lagen (2009:302) om verksamhet inom djurens hälso- och sjukvård.

³⁹ Lag (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer, 2 §.

⁴⁰ Förordning (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer, 7 kap., 5§, 11 § och 12§.

⁴¹ Förordning (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer, 4 kap.

om erkännande av yrkeskvalifikationer kan, om så bedöms nödvändigt, villkoras med kompensationsåtgärder eller en anpassningsperiod.

3.4.3 Reglerade yrken i Sverige

I Sverige är det enligt förteckningen i förordningen om erkännande av yrkeskvalifikationer (2016:157) 66 reglerade yrken, och godkännande av dessa är 16 olika myndigheters ansvar.⁴²

Behöriga myndigheter för yrken som enligt nämnda förordning är reglerade i Sverige framgår i tabell 14 nedan.

Tabel 14: Lovregulerade yrken i Sverige

Myndighet	Antal yrkesgrupper
MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	3
Socialstyrelsen	25
Folkhälsomyndigheten	3
Finansinspektionen	1
Kammarkollegiet	2
Länsstyrelsen Stockholms län	1
Fastighetsmäklarinspektionen	2
Statens skolverk	2
UHR	1
Naturvårdsverket	1
Elsäkerhetsverket	1
Transportstyrelsen	6
Patentombudsämnden	1
Statens jordbruksverk	6
Boverket	7
Arbetsmiljöverket	4
Sum	66

Källa: Bilaga till Förordning (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Nedan går vi närmare in på uppgifterna till de två myndigheterna med uppdrag inom de reglerade yrken som i denna studie ska uppmärksammas särskilt, nämligen Socialstyrelsen och Skolverket.

3.4.4 Socialstyrelsen

Socialstyrelsen bedömer utbildningar till 25 legitimerade yrken inom hälso- och sjukvård. Uppdraget är reglerad enligt följande:

- lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer
- patientsäkerhetslagen (2010:659)
- förordningen (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer
- patientsäkerhetsförordningen (2010:1369)
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om erkännande av yrkeskvalifikationer inom hälso- och sjukvården, HSLF-FS 2016:64.

⁴² Enligt UHR kan siffran bli missvisande då även andra yrken, till exempel advokatyrket, är reglerad i Sverige.

Processen ser olika ut beroende på om sökanden kommer till Sverige från EU/EES-länder eller länder utanför EU/EES.

Godkännande av sökanden från EU/EES

För att kunna jobba inom ett legitimationsyrke inom hälso- och sjukvård, är svensk legitimation ett krav. För att få legitimation behöver sökandens yrkeskvalifikationer erkännas av Socialstyrelsen. Socialstyrelsen bedömer huruvida utbildningarna och de eventuella praktiska erfarenheterna som sökanden kan uppvisa, är jämförbara med de svenska kraven som gäller för de olika legitimerade yrkena.

På Socialstyrelsens hemsida finns en guide till hur sökanden kan gå fram för att ansöka om legitimation. Där finns länk till en ansökansblankett samt upplysningar om avgifter samt vilka dokument som ska skickas. Det framgår också hur lång handläggningstiden är.

Utbildade inom EU eller EES (utanför Norden) ska dokumentera att de inte har förbjudits att utöva yrket samt att de uppfyller specifika krav i EU-direktiv 2005/36/EG. Vidare behöver sökanden ha språkkunskaper i svenska, danska eller norska. För personer som redan är legitimerade från Danmark, Finland eller Norge behövs bara en kopia på examensbevis samt dokumentation av eventuellt namnbyte.

Sökanden utbildade inom EU eller EES som saknar tre års yrkeserfarenhet bedöms på samma sätt som sökanden från tredje land och följer den ansökansprocess som redovisas i nästa stycke.

Godkännande av ansökningar från tredjeland

Under år 2015 inkom 2 379 ansökningar om bedömning av utbildningar inom hälso- och sjukvårdens yrken till Socialstyrelsen, från sökanden med utbildning från ett land utanför EES och Schweiz, jf. Tabell 15.

Tabel 15: Sammanställning antal inkomna ansökningar från tredjeland, bifall, utfärdade legitimationer och avslag, samtliga 25 legitimerade yrken, Socialstyrelsen, per år och totalt

	Inkomna ansökningar	Bifall	Utfärdade legitimationer	Avslag
2013	1 340	664	312	309
2014	1 916	750	317	291
2015	2 379	1 004	283	412
Totalt	5 635	2 418	912	1 012

Källa: Socialstyrelsen.

I tabell 15 är antalet inkomna ansökningar, bifall, utfärdade legitimationer och avslag sammanställda. Bifall avser ansökningar som bedöms ha sådan kvalitet att sökanden får gå vidare till nästkommande steg i processen mot att få legitimation. Den kan ta flera år att genomföra, och först när detta är gjort utfärdar Socialstyrelsen legitimation. Processen startas och avslutas därmed inte i något fall under ett och samma år, och de olika kolumnerna ger ingen samlad bild av ansökningsvolymerna per år. I tabellen är det bara de utfärdade legitimationerna per år och yrke som redovisas.

På Socialstyrelsens hemsida finns beskrivet vilka steg den som ansöker om svensk legitimation behöver gå genom. Processen håller på att göras om och målet är att den ska vara likadan för alla legitimerade sjukvårdsyrken. Stegen är att utbildningen granskas, personen genomgår ett teoretiskt och praktiskt kunskapsprov, visar upp tillräckliga kunskaper i svenska språket, gör en praktisk tjänstgöring på tre eller

sex månader som testar personens lämplighet att utöva yrket, samt genomför en kurs i svenska författningar.⁴³

Den initiala granskningen av utbildningen kommer fortfarande ske med utgångspunkt i ett examensbevis, eller diplom. Det ska dock vara möjligt att genomgå processen även om examensbevis saknas. Kraven formuleras nu mjukare och inför det första steget ska sökanden göra sannolikt att den har kunskaper som behövs för att ansöka om svensk legitimation. För alla yrken som kräver legitimation ska det teoretiska testet ligga på legitimationsnivå.

För att Socialstyrelsen ska kunna bedöma om kandidaten får göra provet eller inte, görs nu en bedömning av sökandens faktiska kunskaper. Från att ha haft snävt fokus på dokumentation går man nu i Sverige mot att sökanden ska göra sannolikt att den har en utbildning som "tillräckligt väl" kan överensstämma med den svenska utbildningen. Det tidigare systemet hade stort fokus på att undersöka dokumentation av utbildningarna och innebar att Socialstyrelsen gjorde en omfattande prövning av diplom eller examensbevis, med transkript av en personlig kursförteckning och specificerat innehåll.

På Socialstyrelsens hemsida är den nya processen detaljerat beskriven, på svenska, engelska och arabiska. "Legitimation" definieras och det klargörs att alla, för att kunna studera och jobba i Sverige, måste ha ett uppehålls- eller arbetstillstånd från Migrationsverket. Men sökanden behöver inte ha ett svenskt personnummer eller vara bosatt i Sverige.

3.4.5 Skolverket

Generellt gäller att lärare och förskolelärare måste ha legitimation för att kunna bli tillsvidareanställda och för att sätta betyg. Skolverket ansvarar med stöd av Skollagen för att ge legitimation till lärare, förskolelärare och fritidspersonal. De centrala styrdokumenterna är:

- Skollagen (2010:800).
- Behörighetsförordningen (2011:326).
- Förordning (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer.
- Högskoleförordningen (SFS 1993:100).

Godkännande av utländsk lärarutbildning regleras också av lag (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer med tillhörande föreskrift. Godkännande av utländsk lärarutbildning styrs av Skolverkets föreskrift 2016:12 om erkännande av yrkeskvalifikationer samt villkor för lärare och förskolelärare med utländsk utbildning.

Ett antal ytterligare bestämmelser kompletterar reglerna i skollagen och behörighetsförordningen. Dessa är samlade i Skolverkets författningssamling, SKOLFS, och är följande:

- Ansökan om legitimation för lärare och förskollärare (2016:11).
- Legitimationsvillkor för lärare och förskollärare med utländsk utbildning (2016:12).

⁴³ Socialstyrelsen har startat arbetet med en föreskrift för godkännande av utbildningar från tredje land.

- Vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne (2012:4).
- Krav för att lärares kompetens ska vara relevant för vissa ämnen i gymnasieskolan (2011:159).

I tabellen nedan framgår antalet utländskt utbildade lärare och förskolelärare som fått en svensk lärarlegitimation. Kravet på legitimation infördes 2011 och totalt har Skolverket utfärdat 170 000 lärarlegitimationer och närmar 90 000 förskolelärarlegitimationer. Statistikens detaljeringsgrad är bristfällig och det är svårt att få fram data på utbildningsland.

Cirka 50 % av dem med utländsk lärarutbildning som ansöker om legitimation får den beviljad, majoriteten av dessa kommer från nordiska länder. Cirka 400 personer utbildade i Finland har legitimation, Norge och Danmark är näst största grupp.⁴⁴ Det samlade antalet utländskt utbildade med legitimation framgår nedan.

Tabel 16: Antalet utländska lärare som är behöriga, Skolverket

	Grundskola	Förskola
Från nordiska länder	692	461
<i>Totalt</i>	<i>4 168</i>	<i>1 186</i>

Källa: Mailkorrespondens med Skolverket, december 2016.

Det följer av regelverket att alla som önskar att arbeta permanent i skolan behöver få sin utbildning bedömd. Skolverket tar emot alla ansökningar och gör den slutliga bedömningen. UHR validerar utländska lärarutbildningar på uppdrag av Skolverket. Skolverket skickar ansökningarna till UHR rörande den utländska delen av utbildningsdokumentationen och UHR svarar upp mot de kriterier som Skolverket valt att UHR ska granska. Därefter skickas UHR:s utlåtande tillbaka till Skolverket som gör den slutliga bedömningen.

UHR:s arbete utgår från generella kriterier och UHR bedömer vilka av de nationella kraven som sökanden uppfyller. De nationella kraven är specificerade i bilaga till Skolverkets föreskrifter om erkännande av yrkeskvalifikationer samt villkor för behörighet och legitimation för lärare och förskolelärare med utländsk utbildning (SKOLSF 2016:12). De handlar om utbildning i specifika ämnen samt om kompetens vad gäller grundläggande läs- och skrivinläring eller skrivutveckling på svenska.

Sökanden med nordisk utbildning är undantagen kravet att visa kunskaper om grundläggande läs-/skrivinläring och -utveckling på svenska.

Skolverkets bedömning av sökanden utbildade inom EU och EES

Skolverket gör en sammanvägd bedömning av UHR:s yttrande och andra meriter som sökanden har med sig. Huvudregeln för utbildade från EU, EES eller Schweiz är att jämförbar utbildning godkänns om kunskaps- och kompetensområden är jämförbara med den svenska utbildningen. Dock måste de nationella kraven uppfyllas.

⁴⁴ Uppgift i intervju med Skolverket, december 2016.

Om så inte är fallet kan sökanden med utbildning från EU och EES antingen genomgå en kompletteringsutbildning eller en anpassningsperiod. Anpassningsperioden kan vara praktik eller studier och detta följer av EU:s yrkeskvalifikationsdirektiv. Av Skolverkets beslut framgår hur sökanden kan gå till väga för att uppfylla alla krav.

Sökanden utbildade i tredjeland

En sökande med en lärar- eller förskolläraryt utbildning från tredje land måste också uppfylla de nationella kraven. Den behöver vidare uppfylla de villkor för behörighet och legitimation som gäller generellt, och som framgår av 3 kap. 1 § förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare.⁴⁵

Skillnaden mellan bedömningen av sökanden från EU/EES och tredjeland är att sökanden från tredjeland inte kan få ett beslut om anpassningsperiod, och vägen till legitimation handlar då om komplettering.⁴⁶ De får dock sin kompetens granskat på ett tydligt sätt och med återkoppling i beslutet om hur de ska kunna komplettera utbildningen. Man kan få legitimation i vissa ämnen, och senare återkomma med ansökan om att få utökad behörighet.

3.5 Finland

Det finns 83 reglerade yrken och 16 myndigheter i Finland (tabell 17).⁴⁷ Olika myndigheter och organisationer utfärdar rättigheter för olika yrken. De viktigaste myndigheterna är Utbildningsstyrelsen och Valvira (Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården). Tillsammans är dessa myndigheter ansvariga för 61 av de 83 yrkena. Som förklaras i kapitel 2 är Valvira också ansvarigt för yrken som inte är reglerade men har skyddade yrkestitlar.

Tabel 17: Regulated professions and recognition offices and Finland

Myndighet/organisation	Antal yrken
Utbildningsstyrelsen	24
Valvira, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården	37
Finlands advokatförbund	1
Patent- och registerstyrelsen	1
Centralhandelskammaren	1
Kyrkostyrelsen (evangelisk-luthersk)	Kyrkliga tjänster
Livsmedelssäkerhetsverket	3
Polisstyrelsen	1
Säkerhets- och kemikalieverket	2
Trafiksäkerhetsverket	8
Person- och företagsbedömning SETI Ab	1
Inspecta	1
Polisinrättningen i hemkommunen	1
Regionförvaltningsverket i Södra Finland	2
Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland	1
Kyrkostyrelsen (ortodox)	Kyrkliga tjänster

⁴⁵ Se bilaga för översikt över nationella krav: http://www.skolverket.se/regelverk/skolfs/skolfs?_xurl=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolfs%2Fwpubext%2Ffs%2FRE-cord%3Fk%3D3138 Sidan hämtad 11.11.2016.

⁴⁶ Kompletteringsutbildning för lärare beskrivs i kapitel 5.

⁴⁷ Utbildningsstyrelsens webbplats: http://www.oph.fi/utbildning_och_examina/erkannande_av_examina/behorig-het_for_yrke

Processen för att få yrkesrättigheter varierar för olika människor beroende på bakgrund och yrke. De viktigaste faktorerna är sökandens nationalitet och var examen har utfärdats (i EU/EES eller utanför EU/EES). När det gäller hälso- och sjukvårdsyrken ger den nordiska överenskommelsen en särskild status för nordiska medborgare.

3.5.1 Erkännande av yrkeskvalifikationer inom hälso- och sjukvårdsyrken

För yrkesverksamma inom hälso- och socialvården har processen två faser. Först erkänner Valvira sökandens yrkeskvalifikationer, därefter kontrollerar myndigheten om den ge legitimation för utövande av det aktuella yrket. Ur sökandens perspektiv kan det se ut som en process, men erkännandet av kvalifikationer är inte tillräckligt för att få arbeta lagligt i ett legitimationsyrke. Även med erkända kvalifikationer beviljas inte legitimation utan bevis på nödvändiga språkkunskaper.

Processen och kraven för erkännande av utländska yrkeskvalifikationer varierar beroende på om kvalifikationen är från ett annat EU/EES-land eller ej.

Erkännande av yrkeskvalifikationer från ett annat EU/EES-land

En läkare som har studerat inom EU/EES-området kan få sina kvalifikationer erkända genom det automatiska erkännandesystemet, eftersom medicinsk utbildning har harmoniserats inom EU. Processen sägs vara ganska enkel och den innehåller inga krav på kompletterande utbildning. För att arbeta som läkare i Finland måste man också kunna finska eller svenska. Detta påvisas antingen med språkexamen i finska eller svenska för statsförvaltningen (minst betyget nöjaktig) eller med en allmän språkexamen (minst färdighetsnivån 3–4). Endast dessa två tester godtas som ett bevis på språkkunskaper – kursintyg eller liknande godtas inte. Valvira kan intyga språkkunskaperna hos alla sökande som har avlagt sin examen eller fått sina yrkeskvalifikationer på ett annat språk än finska eller svenska, eller som har avslutat sin så kallade allmänbildande utbildning på ett annat språk.

Den officiella efterfrågan på språkkunskaper har nyligen tillkommit i processen och har bara tillämpats sedan början av år 2016. Innan dess var erkännandet av språkkunskaper den rekryterande arbetsgivarens ansvar. Detta ansågs otillräckligt och som en möjlig risk för patientsäkerheten. Det kan dock hävdas att den nivå som krävs på språkkunskaper fortfarande inte är tillräcklig för att visa en faktisk förmåga att arbeta i verkliga situationer. Språktester har också skapat en flaskhals för erkännandeprocessen, eftersom det inte finns så många möjligheter att delta i testerna och när kunskaperna inte är tillräckliga kan det vara långt till nästa tillfälle. Dessutom måste arbetsgivare alltid se till att alla anställda som de rekryterar har de språkkunskaper som krävs för uppgiften.

Den automatiska erkännandeprocessen tar i genomsnitt fyra månader. Processen börjar när Valvira har fått alla relevanta dokument. Processen är liknande för de andra hälso- och sjukvårdsyrken som är intressanta ur studiens perspektiv (tandläkare, sjuksköterskor, farmaceuter), eftersom dessa examina huvudsakligen är harmoniserade i EU. Parallellt med det automatiska erkännandesystemet kan Valvira använda det så kallade *allmänna erkännandesystemet* om den examen som avlagts inom EU/EES-området inte verkar vara likvärdig. I praktiken kan detta vara fallet med äldre examina. I en del fall, och framför allt i yrken som inte har harmoniserade examina, kan Valvira förvänta sig att en sökande gör ett lämplighetsprov eller har en anpassningsperiod.

Erkännande av yrkeskvalifikationer från ett land utanför EU/EES

För studier som avslutas utanför EU/EES-området är processen annorlunda. Beslutet fattas individuellt och kraven varierar från yrke till yrke. Utbildning som avslutats utanför EU/EES jämförs direkt med motsvarande utbildning i Finland. Processen för läkare tar exempelvis längre tid, den är grundligare och innehåller tydliga rutiner för att säkerställa att alla sökande uppfyller samma kompetenskrav. Inga mål har satts för processtiden för examina utanför EU/EES-området, eftersom fallen kan skilja sig mycket från varandra. Språkraven är desamma som för de examina som avlagts i EU/EES-området.

Den viktigaste skillnaden är validering av kompetenser per praktikperiod och examination i tre delar. Denna process krävs av alla sökande som har avslutat sin utbildning utanför EU/EES-området. Sökanden måste göra minst sex månaders praktik. Valvira kan ange praktikens längd och innehåll och den måste göras vid en offentlig institution och innehålla liknande arbetsuppgifter som krävs av finländska medicinstudenter. Sökanden måste själv skaffa praktikplatsen. Endast en del av praktiken kan vara forskning. Frivilligt arbete eller annat liknande arbete kan inte ingå i praktikperioden.

Efter att praktikperioden har avslutats och den nödvändiga språkcertifieringen förvärvats kan sökanden delta i tentamina. Det finns tre olika tentamina som alla administreras vid Tammerfors universitet: 1) Klinisk kunskap, 2) Hälso- och sjukvård i Finland och 3) Klinisk kompetens. Tentamina måste göras i ordning och det sista testet innehåller en bedömning av kliniska situationer i verkliga livet. De två första kan upprepas tio gånger och den tredje tre gånger. Tester ges på svenska eller på finska. Det finns fyra provdagar varje år för de skriftliga tentamina. Efter att ha godkänts i tentamina kan sökanden begära ett slutgiltigt beslut om erkännande från Valvira. Det sägs att tentamina ganska väl täcker de kompetenser som krävs i det finländska hälsovårdssystemet, men alla testsystem har begränsningar.

Processen är lång (ansökningar, språktester, praktikplatser och tentamina utspridda över en lång tidsperiod), men sökandena har möjlighet att få en begränsad legitimation så att de kan arbeta under tiden som de gör sina tentamina. Det hjälper också läkarna att upprätthålla sin yrkeskompetens. Några exempel på de avgifter som ingår i processen förklaras nedan när det gäller en läkare som är examinerad utanför EU/EES-området.

Erkännandesystemet för *tandläkare* examinerade utanför EU/EES-området är liknande med skriftliga tentamina och en praktik på tre månader. Under intervjuerna har det kommit upp att för både läkare och tandläkare fungerar den nödvändiga praktikperioden inte bra för tillfället. I praktiken finns det sällan uppsatta mål eller lämplig utvärdering för praktiken. Praktikplatser är svåra att hitta just nu, eftersom efterfrågan på läkare och tandläkare har minskat och myndigheterna eller organisationerna inte kompenseras tillräckligt väl för den uppsikt och handledning de står för. Oklara mål för praktikperioden gör det också svårare att engagera sig i processen.

Tammerfors universitet anordnar tentamina för läkare delvis med avgifter och delvis genom egen budget eftersom avgifterna inte räcker för att täcka kostnaderna för examinationsprocessen. Universitetet ser examinationsprocessen som en viktig social funktion. Följande antal personer har godkänts i den tredje tentamen under åren 2013–2016:

- 2013: 35.
- 2014: 30.

- 2015: 36.
- 2016: 71.

Ökningen för 2016 beror på extra finansiering som användes för att korta köerna. En klar majoritet av sökandena utanför EU/EES-länderna är ryssar.

Som beskrivs i kapitel 5 har det funnits separata kurser anordnade av offentliga arbetsförmedlingar för läkare, sjuksköterskor och tandläkare som syftar till att stödja behörighetsprocessen och göra sökandena redo att gå upp i de obligatoriska tentamina (läkare och tandläkare).

3.5.2 Erkännande av lärarbehörighet (inklusive barnträdgårdslärare och specialbarnträdgårdslärare)

Så som med vårdirken varierar processen och kraven för erkännande av lärarbehörighet som skaffats utomlands beroende på om examen är från ett annat EU/EES-land eller inte och om sökanden är EU/EES-medborgare eller inte. Den behöriga myndigheten är Utbildningsstyrelsen.

Erkännande av yrkeskvalifikationer från ett annat EU/EES-land

Om en lärare påvisar formella kvalifikationer som intygar att hon eller han är fullt kvalificerad för samma undervisningstjänst i ett annat EU/EES-land fattas beslutet enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer som baserar sig på EU-direktivet. Beslutet kan innehålla ett krav på en kompensationsåtgärd, om det finns väsentliga skillnader mellan de utländska kvalifikationerna och de som krävs nationellt. Om det krävs en kompensationsåtgärd kan sökanden välja mellan en anpassningsperiod och ett lämplighetsprov.

Lämplighetsprovet anordnas på universitet som anordnar utbildning för läraryrket i fråga och omfattar uppsatser och andra uppgifter samt provundervisning. Målet är att se till att sökanden känner till det finländska utbildningssystemet och de läroplaner som är relevanta för det aktuella läraryrket. Eftersom skollärare i Finland har en magisterexamen ingår vetenskapliga perspektiv i lämplighetsprovet för skollärare.

Utbildningsstyrelsen har samordnat arbetet med universiteten för att se till att krav och processer är liknande över hela landet. Den högsta avgiften som universiteten kan ta ut av sökandena till lämplighetsprovet är fastställd i lagstiftningen. Avgiften täcker minst en del av de utgifter universiteten har när de anordnar provet. Det finns viss arbetsfördelning mellan olika universitet – till exempel anordnar två universitet provet i engelska.

En anpassningsperiod är oftast ett läsår (nio månader) och antalet undervisningstimmar per vecka bör vara minst tio. I praktiken genomförs anpassningsperioden medan sökanden har ett vanligt lärarjobb som tillfällig arbetstagare (obehöriga lärare kan inte få fasta tjänster). Under anpassningsperioden utövar skolans rektor tillsyn och målen är ungefär desamma som för lämplighetsprovet. Efter anpassningsperioden kontrollerar Utbildningsstyrelsen om alla krav som anges i beslutet har uppfyllts, till exempel att man arbetar i samma yrke som man söker behörighet i, längden på perioden och antalet veckotimmar.

Efter att ha klarat ett lämplighetsprov eller en anpassningsperiod kan sökanden få det slutliga beslutet om erkännande från Utbildningsstyrelsen.

Recognition of professional qualifications from outside the EU/EEA

Personer, vars kvalifikationer inte omfattas av EU-direktivet, kan få sina examina eller studier jämförda med de studier som krävs i Finland för ett visst läraryrke. Denna process omfattar kompletterande studier enligt beslutet från Utbildningsstyrelsen.

Ett positivt beslut kräver att studierna kan jämföras med de studier som krävs i Finland vad gäller fyra aspekter: omfattning, kravnivå, inriktning och innehåll. Beslutsprocessen har två faser. Först jämförs innehållet i studierna och sökanden får ett beslut som normalt omfattar ett krav på kompletterande studier. När detta krav har uppfyllts kan sökanden få det slutliga beslutet om erkännande.

3.6 Island

Island har 177 lovregulerade erhverv, og er dermed det nordiske land med flest lovregulerede erhverv. De lovregulerede erhverv administreres af 9 kompetente myndigheder, jf. tabell 18.

Tabel 18: Antall lovregulerede erhverv og kompetente myndigheder på Island

Kompetent myndighet	Antall erhverv
Administration of Occupational Safety and Health	5
Directorate of Health	74
District Commissioner	3
Trafikstyrelsen	16
Ministeriet for uddannelse, forskning og kultur	5
Ministry for the Environment and Natural Resources	1
Ministry of Industries and Innovation	69
Ministry of the Interior	3
The Financial Supervisory Authority	2
Sum	177

Forskellige instanser vurderer erhvervskvalifikationer inden for henholdsvis lovregulerede erhverv, hvor der er krav om kvalifikationer opnået gennem erhvervsuddannelser, og lovregulerede erhverv, hvor der er krav om kvalifikationer opnået gennem en universitetsuddannelse. Sundhedsdirektoratet behandler ansøgninger om at arbejde inden for sundhedsprofessioner; Uddannelsesdirektoratet behandler ansøgninger om at arbejde som lærer og ansøgninger om at arbejde inden for flere industri- og håndværkserhverv, Ministeriet for Industri og Innovation behandler ansøgninger om at arbejde inden for en række tekniske og designmæssige erhverv, som kræver en universitetsuddannelse; og Trafikdirektoratet behandler ansøgninger om at arbejde inden for søfarterhverv. Organerne kan også bruge andre instanser med specialviden om de forskellige professioner til vurderingen af indgivet til dokumentation.

3.6.1 Vurdering af erhvervskvalifikationer inden for lovregulerede erhverv opnået gennem universitetsuddannelse

Det islandske ENIC-/NARIC-kontor, som drives af Islands Universitet på vegne af Ministeriet for Uddannelse, Forskning og Kultur vejleder og rådgiver de kompetente myndigheder om anerkendelse af universitetsuddannelser i tilknytning til lovregulerede erhverv.

Godkendelse til at arbejde inden for et særligt akademisk område varetages af de kompetente myndigheder under vejledning af ENIC-/NARIC-kontoret.

Når ENIC-/NARIC-kontoret har foretaget vurderingen af den udenlandske uddannelse, har ansøgeren således dokumentation for, hvilket niveau vedkommendes uddannelse er på. Efterfølgende skal ansøgeren sende vurderingen til den kompetente myndighed, som endeligt vurderer, om uddannelsen kan godkendes eller ej. I praksis betyder det, at en ansøgning først er færdigbehandlet, når eksempelvis Sundhedsdirektoratet har godkendt, at ansøgeren er læge. De kompetence myndigheder læner sig i langt de fleste tilfælde op ad ENIC/NARIC's vurderinger, men er ikke forpligtet til det, da ENIC-/NARIC-kontorets vurderinger ikke er juridisk bindende i Island.

De vurderinger af udenlandsk uddannelse knyttet til lovregulerede erhverv, som ENIC-/NARIC-kontoret foretager, opgøres ikke særskilt.

ENIC/NARIC-kontoret evaluerer akademiske dokumenter, kontrollerer uddannelsesinstitutioner i hjemlandet, tjekker adgangskravene for den pågældende uddannelse og undersøger hvilke kompetencer, uddannelsen giver med henblik på at vurdere om en person er egnet til at varetage et givent lovreguleret erhverv. Til dette arbejde bruger ENIC/NARIC forskellige databaser samt deres ekspertise på området. Desuden tager de ofte kontakt til den pågældende uddannelsesinstitution eller deres kolleger i andre ENIC-/NARIC-kontorer. I interviewene argumenteres der for, at der efterhånden er opbygget en særlig viden om enkelte uddannelsesinstitutioner og uddannelser, idet ansøgere ofte søger fra samme steder.

3.6.2 *Vurdering af erhvervskvalifikationer inden for lovregulerede erhverv opnået gennem erhvervsuddannelse*

Personer med en udenlandsk erhvervsuddannelse inden for de lovregulerede sundhedsprofessioner (eksempelvis SOSU-assistenter) kan søge om godkendelse hos Sundhedsdirektoratet, som sender ansøgninger videre til uddannelsesinstitutioner med ekspertise på området. Rambøll har ikke oplysninger om statistik for anerkendelse af erhvervskvalifikationer inden for de lovregulerede sundhedsprofessioner.

Personer med en udenlandsk erhvervsuddannelse inden for lovregulerede industri- og håndværkererhverv kan søge om godkendelse hos Uddannelsesdirektoratet. Uddannelsesdirektoratet sender ansøgninger videre til Iðan-fræðslusetur (Iðan Education Centre) eller Fræðsluskristofa rafiðnaðarins (Electrical Trades Education Centre) for ekspertvurdering inden for de respektive erhverv. I 2015 behandlede Uddannelsesdirektoratet 19 ansøgninger om anerkendelse af erhvervsuddannelse i tilknytning til et lovreguleret erhverv. Dette tal er bemærkelsesværdigt lavt i lyset af, at mange individer af udenlandsk herkomst arbejder i industri- og håndværkssektorerne på Island. I kvalitative interviews indikeres det, at mange arbejdstagere arbejder inden for de lovregulerede industri- og håndværkererhverv uden at have søgt om godkendelse hos de islandske myndigheder.

Iðan Education Centre lægger sig op af følgende retningslinjer for vurdering af udenlandsk erhvervsuddannelse, Recognition of a foreign vocational education, (<http://europass.is/wp-content/uploads/2012/05/Enskt.pdf>). Iðan Education Centre gennemgår uddannelsesbeviser og vurderer, om den udenlandske erhvervsuddannelse matcher den tilsvarende islandske uddannelse. Proceduren er som følger:

- Ansøgeren skal kunne fremvise en kopi af sit eksamensbevis fra hjemlandet sammen med en oversættelse på islandsk, engelsk eller et nordisk sprog. I ansøgningen skal længden og indholdet af uddannelsen fremgå.
- Ansøgeren skal endvidere kunne dokumentere, at vedkommende har relevante erhvervserfaringer.
- Ansøgeren skal kunne fremvise statsborgerskab med en kopi af pas.
- Godkendelseskantoret skal sikre, at ansøgeren bidrager med tilstrækkelige data/informationer og skal desuden undersøge, om ansøgerens joberfaringer svarer til de, der vil kunne erfares i Island.
- Foruden at se på data/informationer og joberfaringer skal godkendelseskantoret vurdere, om pensum (curriculum) stemmer overens med det pensum, der undervises i på Island. Det er ikke et krav, at ansøgeren kan fremvise pensum, men det vil gøre godkendelsesprocessen nemmere. Godkendelseskantoret skal ikke gå i detaljer med den udenlandske uddannelse, men have et holistisk blik på ansøgeren – dvs. både skele til uddannelse, erhvervserfaring og andre kompetencer
- Når godkendelseskantoret har behandlet ansøgningen, sendes vurderingen til Uddannelsesdirektoratet til endelig godkendelse.

Det tager seks til otte uger at få behandlet en godkendelse af en udenlandsk uddannelse eller erhvervskvalifikationer.⁴⁸

I visse tilfælde, hvor en erhvervsuddannelse ikke kan anerkendes, er det muligt at søge dispensation. Det kan eksempelvis være i tilfælde, hvor længden på uddannelsen i hjemlandet ikke stemmer overens med længden i Island. Hvis en ansøger søger om dispensation, kan vedkommende enten tage en kvalifikationstest eller arbejde med erhvervet inden for en bestemt tidsperiode, således at vedkommende efterfølgende kan søge om godkendelse af uddannelse/erhvervskvalifikationer.

Hvis ansøgerne får afslag på deres ansøgning, skyldes det typisk tre forhold:

1. Indholdet af uddannelsen stemmer ikke overens med de islandske standarder. Dette gælder som regel kun ansøgere fra lande uden for EEA/EØS. Her er der som regel tale om, at vedkommende ikke har taget sin uddannelse hos en anerkendt uddannelsesinstitution, hvorfor uddannelsens indhold/karakter er tvivlsom.
2. Ansøgere har ikke tilstrækkelige med erhvervserfaring
3. Ansøgeren har ikke arbejdet med det erhverv, som vedkommende har uddannet sig inden for.

⁴⁸ Screeningrapport, 2011, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/iceland/key-documents/screening_report_03_is_internet_en.pdf

3.7 Åland

Åland har ingen lagstiftende myndighet for selvbestemmende om hlso- og sjukvrds- samt apotekstjnster, og Valvira (Tillstnds- og tillsynsverket for social- og hlsovrden) har hand om erknnande av utlndske kvalifikasjoner inom hlso- og sjukvrd.

Vid behandling av nskeml om erknnande av yrkeskvalifikasjoner for andre yrken fljer lands regering landskapslagen (FS 2011:120) om erknnande av yrkeskvalifikasjoner. Lagen syftar till att genomfra EU-direktivet 2005/36/EG om erknnande av yrkeskvalifikasjoner. For erknnande av yrkeskvalifikasjoner som omfattas av EU-direktivet (utom yrken inom hlso- og sjukvrd) har land den lagstiftende makten att besluta om behrighetskraven. P land betraktas sdana yrken som barnsktare, barntrdgrdslrare, bibliotekarie, bibliotekssekreterare, studierdgivare, lrare, rektor, socialarbetare, specialbarntrdgrdslrare, speciallrare, yrkeslrare og mneslrare som reglerade yrken. Tolkningen av vad som ska betraktas som ett reglerat yrke omprvas fortlpande. Eftersom erknnande av yrkeskvalifikasjoner r ett komplekst omrde ber landskapsregeringen om std frn Utbildningsstyrelsen.

3.7.1 *Processen for erknnande av kvalifikasjoner p land*

Administrativt delegeras behandling av og beslut om anskninger om yrkeserknnande till offentliganstllda tjnstemn. Juristen vid utbildnings- og kulturavdelningen behandler anskninger om erknnande og begr vid behov ytterligere oppgifter, antingen frn myndigheterna i andre lnder via IMI-systemet eller genom frfrgninger till universitet eller andre skoler angende anskan. Juristen presenterar fallen for chefen vid utbildnings- og kulturavdelningen som godknner dem.

Fallen varierer kraftigt. Som kompletterende tgrd har tillmpats till eksempel en anpassningsperiode inom barnomsorg og skolesystem. For socialarbetere hlls ogs lmplighetsprv tv gnger om ret av Hgskolan p land. Testerna behvs eftersom yrket krver eksakt kunnskap om lands og Finlands sosiallag.

r 2016 fattades 37 beslut om erknnande av yrkeskvalifikasjoner. 28 skande var kvinner og nio mn. Av dessa beslut handlet endast fire fall om examina som avlagt utanfor Norden.

3.8 Oppsummering

3.8.1 *Stor forskjell nr det gjelder antall lovregulerte yrker*

Kartleggingen viser at antall lovregulerte yrker og hvilke myndigheter som har ansvaret for de ulike lovregulerte yrkene varierer: Norge har 163 lovregulerte yrker (15 godkjenningkontorer), Danmark har 110 (22 godkjenningkontorer), Sverige har 66 (15 godkjenningkontorer), Finland har 83 (16 godkjenningkontorer), Island har 177 (9 godkjenningkontorer). Grnland og Fryene skiller seg fra de andre landene som inngr i kartleggingen ved at de ikke er en del av det europeiske samarbeidet og dermed ikke er omfattet av EUs kvalifikasjonsdirektiv.

Det fremkommer ikke av datainnsamlingen hva som er bakgrunnen for at landene har så ulikt antall lovregulerte yrker. Forskjellen kan imidlertid i noen grad knyttes til de ulike landenes yrkes- og utdanningssystemer, men også historiske forhold. I Norge og på Island regnes dessuten de ulike legespesialiseringene som et eget lovregulert yrke, mens dette ikke er tilfelle i Sverige eller Danmark. Dette bidrar til å forklare hvorfor både Norge og Island har betydelig flere lovregulerte yrker.

3.8.2 *Kravene til godkjenning varierer*

Videre viser kartleggingen at godkjenningsprosessen for de lovregulerte yrkene varierer mellom ulike yrker og mellom ulike land. Også kravene som må oppfylles for at en utenlandsk yrkeskvalifikasjon skal godkjennes, varierer mellom landene. Unntaket er kvalifikasjoner hos personer som faller inn under EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv, herunder yrkene som omfattes av automatisk godkjenning. Som en følge av samordning av minstekrav for utdanning innenfor EU/EØS-området, skal yrkene lege, sykepleier, tannlege, veterinærer, jordmor, farmasøyt (mastergrad) og arkitekt godkjennes automatisk. Dette betyr at vertslandet ikke har anledning til å vurdere utdanningen utover å be om relevant dokumentasjon.

For de øvrige lovregulerte yrkene som ikke omfattes av automatisk godkjenning, skal utenlandsk kvalifikasjon fra et EU/EØS-land i utgangspunktet godkjennes, så fremt det ikke kan dokumenteres at den medbrakte kvalifikasjonen skiller seg *vesentlig* fra kravene til tilsvarende nasjonal kvalifikasjon. Tolkningen av hva som utgjør et *vesentlig* avvik er imidlertid skjønnsbasert og kartleggingen viser at ulike godkjenningsskontorer og ulike land har ulik praksis når det gjelder hva som vurderes som vesentlige avvik. Kartleggingen tyder for eksempel på at norske godkjenningssmyndigheter jevnt over har hatt en strengere godkjenningsspraksis enn de øvrige landene, men flere informanter opplyser at dette er endret.

For søkere med yrkeskvalifikasjoner som ikke omfattes av yrkeskvalifikasjonsdirektivet, det vil si søkere fra tredjeland, har landene ulike krav, prosedyrer og praksiser knyttet til godkjenning. Et fellestrekk er imidlertid at den medbrakte utdanningen sammenlignes direkte med tilsvarende utdanning og kvalifikasjon i de respektive landene. Disse prosessene er betydelig mer ressurskrevende enn godkjenningssprosessene for yrkene som omfattes av yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Eksempelvis har Styrelsen for Pasientsikkerhet i Danmark i gjennomsnitt 26 dager saksbehandlingstid for tannleger med utdanning fra et annet EU/EØS-land, mot 118 dager for personer med tannlegeutdanning fra et tredjeland.

Den danske og den (nye) norske ordningen for godkjenning av helsepersonell med utdanning fra tredjeland er forholdsvis like, ettersom begge land stiller krav om en innledende/første jevn godhetsvurdering, før kandidatene må gjennomføre og bestå kurs i blant annet språk, den [danske/norske] lovgivningen og organiseringen av helsesektoren, kurs i legemiddelhåndtering m.m. Et lignende system er også etablert for helsepersonell i Finland hvor det nylig ble innført krav om at personer med kvalifikasjoner fra et land utenfor EU/EØS må gjennomføre en språktest. Tidligere var det arbeidsgivers ansvar å sikre at alle arbeidstakere hadde gode nok språkkunnskaper. På bakgrunn av hensynet til pasientsikkerhet, ble dette imidlertid endret i 2016.

I Norge er de tilleggskravene til helsepersonell såpass nye at det ikke er mulig å si noe om konsekvensene for den enkelte. I Finland har imidlertid de nye språkkravene ført til en situasjon der det tar betydelig lenger tid for en person å kvalifisere til finsk

autorisasjon enn tidligere. Foreløpig arrangeres de offisielle språktestene relativt sjelden, og dersom en kandidat ikke består ved første forsøk kan det ta lang tid før han/hun har mulighet til å gjennomføre en ny test.

Sverige har en noe annerledes modell når det gjelder godkjenning av yrkeskvalifikasjoner fra tredjeland, da man i det nye svenske systemet har gått vekk fra et snevert fokus på søkerens dokumenter. I motsetning til tidligere legges det mindre vekt på at den medbrakte utdanningen skal «motsvara svensk utbildning» og mer vekt på at den medbrakte kvalifikasjonen «tillräckligt väl kan överensstämma» med svensk utdanning. Bakgrunnen for disse endringene er at flere yrkesgrupper har hatt problemer med å få sine kvalifikasjoner godkjent når innholdet i utdanningene og kvalifikasjonene ble sammenlignet direkte. For leger krevde det gamle systemet en omfattende turnusperiode på 18 måneder, det samme kravet som stilles til leger utdannet i Sverige. For leger utdannet i tredjeland var det spesielt vanskelig å finne en slik praksisplass, noe som førte til at mange leger hadde store problemer med å få sin medbrakte kvalifikasjon godkjent. I tillegg til en mindre teknisk vurdering av den utenlandske kvalifikasjonen, består det nye systemet for leger av en praksisperiode på 4–6 måneder.

4. Kompletterende utdanning

Personer som ikke får godkjent sin medbrakte utenlandske yrkeskvalifikasjon, vil kunne ha behov for å komplettere denne. På denne måten kan de unngå å måtte gjennomføre en hel utdanning på nytt i sitt nye hjemland. I dette kapitlet redegjør vi for kartleggingens funn når det gjelder tilbudet om kompletterende utdanning i de ulike landene.

4.1 Innledning

I henhold til avgrensningene som ble gjort i samråd med oppdragsgiver, defineres kompletterende utdanning på denne måten:

Kompletterende utdanningstilbud viser til permanente, tilpassede kurs eller programmer rettet mot personer med utdanning fra lærested i land utenfor [Norge] som har behov for å komplettere denne for at utdanningen skal regnes som jevngradig med [norsk] utdanning.

I tillegg er det gjort en begrensning knyttet til at det *kun* er kartlagt tilbudet om eksisterende utdanning for de lovregulerte yrkene i de ulike landene (gjennomgått i kapittel 4). Dette skyldes at behovet for kompletterende utdanning er størst for de lovregulerte yrkene som krever en godkjenning av den utenlandske yrkeskvalifikasjonen for å kunne utøve yrket.

I de neste avsnittene vil ordningene i henholdsvis Finland, Danmark, Norge og Sverige redegjøres for nærmere. Det er lagt mest vekt på det svenske systemet da dette skiller seg fra de andre landene ved å være langt mer omfattende.

4.2 Norge

Det finnes ikke én felles, nasjonal ordning for kompletterende utdanning i Norge, og frem til de siste årene har det ikke vært en prioritert oppgave for norske myndigheter å tilby slike kompletterende utdanningsprogrammer. Rambølls kartlegging av kompletterende utdanningstilbud fra 2014 konkluderte derfor også med at det eksisterende tilbudet om kompletterende utdanning ikke var i samsvar med behovet. Det eksisterende tilbudet var ikke tilstrekkelig, ettersom søkeren ofte ble nødt til å ta hele eller deler av ordinær utdanning på nytt. Videre konkluderte rapporten med at det var vanskelig å anslå søkerens behov for kompletterende utdanning, samt at UH-sektoren mangler tilstrekkelige styringssignaler og finansiering for å etablere slike utdanningstilbud.⁴⁹

⁴⁹ Rambøll, 2014.

4.2.1 Kompletterende utdanning har fått økt (politisk) prioritet

Siden den gang har det imidlertid skjedd mye innenfor dette området, og det er opprettet flere kompletterende utdanningstilbud for ulike yrkesgrupper. Bakgrunnen for dette er både økt innvandring og stor etterspørsel etter arbeidskraft innenfor noen sektorer med mange lovregulerte yrker, særlig helsesektoren og elektrofagyrkene. Utfordringene knyttet til mangel på kompletterende utdanningstilbud har dermed fått økt oppmerksomhet, og er nå tydeligere prioritert av norske myndigheter. I Meld. St. 16 varslet blant annet regjeringen at de ønsker å styrke tilbudet om kompletterende utdanning etter mal fra Sverige (2015–2016).⁵⁰

I tillegg er den økte politiske oppmerksomheten en konsekvens av den økte tilstrømmingen av flyktninger i 2015. I revidert nasjonalbudsjett fra 2016 tildelte Kunnskapsdepartementet midler til utvikling av kompletterende utdanning for flyktninger og andre grupper med fullført utenlandsk utdanning og/eller arbeidserfaring for å kunne oppnå formell kompetanse og autorisasjon som henholdsvis sykepleier, lærer og innenfor tekniske realfag.⁵¹ Det redegjøres nærmere for de ulike tilbudene om kompletterende utdanning i avsnittet under.

4.2.2 Identifiserte kompletterende utdanningsprogrammer i Norge

Det er identifisert ni ulike kompletterende utdanningsprogrammer i Norge som faller inn under definisjonen av kompletterende utdanning som benyttes i denne kartleggingen, jf. tabell 19.

Som det fremkommer av tabellen, er to av tilbudene rettet mot sykepleiere, mens ett tilbud er rettet mot henholdsvis tannleger, veterinærer, dyrepleiere, lærere. To tilbud er dessuten rettet mot flere grupper helsepersonell. Felles for alle er at det er personer med utdanning fra land utenfor EU/EØS som er den primære målgruppen. I tillegg er HiOA og NTNU i en prosess for å utvikle et kompletterende utdanningstilbud til personer med teknisk realfagutdanning.

Siden det ikke eksisterer noen felles nasjonal ordning for kompletterende utdanningstilbud, er organiseringen, innholdet og finansieringen av tilbudene ulik. Tilbudet for tannleger gis ved Universitetet i Bergen på oppdrag fra og med finansiering av Helsedirektoratet. Tilbudene for veterinærer og dyrepleiere er på sin side organisert og opprettet av NMBU på eget initiativ, og lærestedet mottar ingen ekstra midler for dette tilbudet. Videre er HiOA en sentral aktør ettersom de har kompletterende utdanningsstilbud både for lærere, sykepleiere (to ulike programmer), samt er en av to tilbydere av kurs i nasjonale fag og i legemiddelhåndtering.⁵² Dette er obligatoriske kurs for helsepersonell utdannet fra land utenfor EU/EØS og som inngår som en del av de nye kravene for autorisasjon som er innført f.o.m. januar 2017.

Tre av tilbudene som tilbys ved HiOA er rettet spesielt mot personer med flyktningebakgrunn. Disse tilbudene er opprettet som en konsekvens av den økte flyktningestrømmen til Norge i 2015. Myndighetene har i den forbindelse ønsket å gjøre det lettere for flyktninger å få utøve sin profesjon i Norge. I april 2016 fikk HiOA derfor

⁵⁰ Meld. St. 16: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20152016/id2476199/>

⁵¹ Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/endrede-opptakskrav-for-kompletterende-utdanning/id2520492/>

⁵² Folkeuniversitetet tilbyr også disse kursene.

tildelt 2 millioner kroner til utvikling av kompletterende utdanning for flyktninger som trenger mer utdanning for å få autorisasjon eller bli godkjent for yrkesutøvelse i Norge. Tilbudet til lærere ble klart allerede høsten 2016, mens tilbudet til sykepleiere tilbys f.o.m. høsten 2017. Tilbudet til flyktninger med utdanning innenfor teknologi- og ingeniørfag er fortsatt under utvikling og for dette programmet samarbeider HiOA med NTNU.

En nærmere beskrivelse av disse tilbudene, samt de øvrige identifiserte kompletterende utdanningstilbudene, finnes i vedlegg 4 bakerst i rapporten.

Tabel 19: Kompletterende utdanningstilbud i Norge

Målgruppe	Type kompletterende utdanning	Institusjon	Omfang
Tannleger utdannet i tredjeland	Kvalifiseringsprogram for tannleger	UiB	Ett- og et halvt år
Veterinærer utdannet i tredjeland	Tilleggsutdannelse for veterinærer	NMBU	To år
Dyrepleiere utdannet i tredjeland	Tilleggsutdannelse for dyrepleiere	NMBU	To år
Lærere med flyktningebakgrunn	Kompletterende lærerutdanning	HiOA	To semestre
Sykepleiere med flyktningebakgrunn	Kompletterende sykepleierutdanning	HiOA	To semestre
Sykepleiere utdannet i tredjeland	Sykepleiens faglige og vitenskapelige grunnlag	HiOA	To semestre
Kompletterende utdanning for personer med flyktningebakgrunn med utdanning innenfor tekniske realfag (Under utvikling)	Kompletterende utdanning for tekniske realfag	NTNU /HiOA	(Under utvikling)
Helsepersonell med utdanning fra tredjeland (obligatorisk)	Kurs i nasjonale fag	HiOA, Folkeuniversitetet	2 samlinger à en uke med 4 uker arbeid hjemme mellom samlingene. ⁵³
Helsepersonell med utdanning fra tredjeland (obligatorisk)	Kurs i legemiddel-håndtering	HiOA, Folkeuniversitetet	

4.3 Danmark

I Danmark er det ingen felles nasjonale retningslinjer eller policy for kompletterende utdanning, og det er kun identifisert ett tilbud om kompletterende utdanning som faller inn under undersøkelsens definisjon. Dette er et obligatorisk kurs i «sundhedslovgivning» for leger fra tredjeland, som redegjøres nærmere for i avsnittet under.

I henhold til intervjuer og øvrig datainnsamling som er gjort i forbindelse med undersøkelsen, oppgir aktørene som jobber innenfor feltet at det er flere grunner til at det ikke eksisterer (flere) kompletterende utdanninger i Danmark.

⁵³ Beskrivelsen viser til hvordan kursene er organisert ved HiOA.

- For det første handler det om at det ikke er stor nok lokal etterspørsel etter slike utdanningsprogrammer, da søkere som eventuelt har behov for å komplettere medbrakt utdanning er bosatt og spredt over hele landet.
- I tillegg oppgis det fra myndighetssiden at hva søkere har behov for å komplettere er svært heterogent, da det i stor grad avhenger av innholdet i den spesifikke utdanningen de har med.
- Videre er det, for mange av yrkene og utdanningene det gjelder, mulig å ta enkeltkurs og enkelttemner på danske læresteder sammen med ordinære studenter, noe som bidrar til at behovet for kompletterende utdanningsprogrammer ikke er like prekært.
- Til sist er prosedyrene for anerkjennelse av yrkeskvalifikasjoner innenfor helseområdet i Danmark (som beskrevet i kapittel 3), en viktig grunn til at flere aktører oppgir at det ikke er et stort behov for kompletterende utdanningsprogrammer innen helseområdet. Før helsepersonell kan få autorisasjon til å jobbe i Danmark, må de først ha gjennomført språkprøve, fagprøve og kurs i dansk sundhedslovgivning (for leger og tannleger) og deretter fått godkjent evalueringsansettelsen på et sykehus/klinikk. Det forventes at kandidatene leser seg opp til kursene og evalueringsansettelsen selv. Det vurderes derfor at det ikke er behov for kompletterende utdanning.

4.3.1 *Obligatorisk kurs i dansk sundhedslovgivning for leger utdannet i tredjeland*

Kurs i dansk sundhedslovgivning for leger utdannet i tredjeland er det eneste identifiserte kompletterende utdanningstilbudet som er identifisert i Danmark. Kurset er obligatorisk, foregår over tre dager og finner sted i Styrelsen for Pasientsikkerhed i København. Kursinnholdet baserer seg på det Styrelsen har kjennskap til at mange utenlandske leger har behov for mer kunnskap om før de kan jobbe i det danske helsevesenet.

Kurset er obligatorisk for alle leger fra tredjeland som søker om autorisasjon for å jobbe i Danmark og består av tre moduler som avsluttes med en skriftlig prøve. Kurset gjennomføres på dansk og det er et begrenset antall plasser på 12–15 personer per kurs. Kurset arrangeres fire ganger i året.

Utover det identifiserte kurset for tredjelandsleger er det også noen regioner som har spesielle ordninger for å ansette utenlandske leger i såkalte *uddannelsesstillinger* slik at regionen (til forskjell fra den enkelte klinikk) betaler lønn til legene mens de er i en slik *uddannelsesstilling*. I tillegg fins det også enkelte tilpassede kurs og programmer knyttet til uregulerte yrker og utdanninger (for eksempel Ingeniørforeningens tilbud og Gymnasialt Indslusningsforløb for Fremmedsprogede). Det redegjøres imidlertid ikke nærmere for disse ordningene da de ikke er knyttet opp mot de lovregulerte yrkene.

4.4 Sverige

I Sverige riktar systemet för kompletterande utbildning sig till personer med avslutad utländsk utbildning motsvarande en svensk högskoleutbildning. Den svenska regeringen har fattat beslut om att vissa universitet och högskolor har möjlighet att få medel från regeringens särskilda satsning för att erbjuda kompletterande utbildningar för personer

som innehåller en utländsk examen.⁵⁴ Sju lärosäten har sedan tidigare haft möjlighet att få medel från regeringens särskilda satsning för att erbjuda kompletterande utbildning för personer med utländsk examen. Under 2016 har uppdraget utökats med 13 utbildningar. Sammanlagt omfattas idag 16 yrken och 21 lärosäten i Sverige av möjligheten att bygga upp kompletterande utbildningar för personer med utländsk utbildning.

Tabel 20: Sammanställning av lärosäten som fått i uppdrag att planera för och bygga upp kompletterande utbildningar

Utbildning	Lärosäte
Apotekare	Göteborgs universitet, Uppsala universitet
Arkitekter	Chalmers tekniska högskola, Kungl. tekniska högskolan
Barnmorskor	Karolinska institutet
Biomedicinska analytiker	Uppsala universitet, Göteborgs universitet, Linköpings universitet, Högskolan Kristianstad
Ekonomer	Lunds universitet, Mittuniversitetet, Mälardalens högskola, Högskolan Dalarna, Högskolan i Halmstad
Fysioterapeuter	Karolinska institutet
Ingenjörer	Lunds universitet, Kungl. Tekniska högskolan, Luleå tekniska universitet, Karlstads universitet, Chalmers tekniska högskola
Läkare	Lunds universitet, Umeå universitet
Psykologer	Uppsala universitet, Lunds universitet, Umeå universitet
Receptarie	Uppsala universitet
Sjuksköterskor	Luleå tekniska universitet, Linnéuniversitetet, Högskolan i Gävle
Socionomer	Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet, Malmö högskola
Systemvetare	Lunds universitet, Högskolan Dalarna
Tandläkare	Malmö högskola

Note: *Chalmers tekniska högskola är inte ett statligt lärosäte men erbjuds möjlighet att bygga upp kompletterande utbildning för arkitekter och ingenjörer.

Källa: Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende anslag 2:64 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Sedan tidigare har även nedanstående lärosäten möjlighet att anordna kompletterande utbildning omfattande högst 120 högskolepoäng för personer med avslutad utländsk utbildning enligt förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning i följande utbildningar.

⁵⁴ <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/10/19-universitet-och-hogskolor-ska-starta-kompletterande-utbildningar-for-personer-med-utlandsk-examen/> och <http://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=17899>

Tabel 21: Sammanställning av utbildningar och lärosäten som tidigare anordnat kompletterande utbildningar

Utbildning	Lärosäte
Jurister*	Stockholms universitet och Göteborgs universitet
Lärare	Stockholms universitet*, Göteborgs universitet, Umeå universitet, Linköpings universitet, Örebro universitet och Malmö högskola
Läkare	Karolinska institutet**, Linköpings universitet och Göteborgs universitet
Sjuksköterskor	Karolinska institutet** och Göteborgs universitet
Tandläkare	Karolinska institutet** och Göteborgs universitet

Note: *Denna utbildning är idag vilande.

**Stockholms universitet ska samordna utbildningsinsatserna avseende lärarutbildningen och Karolinska institutet ska samordna utbildningsinsatserna avseende kompletterande läkarutbildning, kompletterande sjuksköterskeutbildning och kompletterande tandläkarutbildning.

Källa: Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende anslag 2:64 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Systemet för kompletterande utbildning styrs framförallt av förordning (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning. I förordningen finns bestämmelser om högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå som kompletterar avslutad utländsk utbildning. Syftet med utbildningen är enligt förordningen att studenter som har en avslutad utländsk högskoleutbildning eller en annan avslutad utländsk eftergymnasial utbildning som motsvarar en utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) skal: ⁵⁵

- Avlägga en sådan examen som avses i högskolelagen och som kan ges efter en högskoleutbildning som motsvarar den utländska utbildningen.
- Få kunskaper för eller kunna få behörighet att i Sverige utöva det yrke som den utländska utbildningen har förberett dem för.

Lärosätena får meddela föreskrifter om sådana krav på förkunskaper som är nödvändiga för att studenten ska kunna tillgodogöra sig utbildningen. Särskilda språkkrav är vanliga, bland annat ställer Stockholms universitet behörighetskrav på minst svenska 3 eller motsvarande för sina kompletterande utbildningar. Detta krav ska styrkas genom exempelvis betyg från svenska för invandrare (SFI).

4.4.1 Finansiering

Kompletterande utbildningar finansieras genom anslagspost ap.15 Integrationssatser i Regleringsbrevet avseende anslag 2:64 Särskilda utgifter inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Enligt regleringsbrev finansieras de kompletterande utbildningarna enligt tabell 22 nedan.

⁵⁵ Förordning (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning.

Tabel 22: Ersättning per helårsstudent och utbildning 2017

Utbildning	Ersättning i SEK per helårsstudent
Juristutbildning	64 164
Lärarytutbildning	95 955
Läkarutbildningen	252 368
Sjuksköterskeutbildningen	140 172
Tandläkarutbildningen	366 162

Källa: Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende anslag 2:64 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Anslagen är beräknade på ett maximalt antal helårsstudenter per utbildning och universitet under 2017. Juristutbildningen riktar sig till högst 15 helårsstudenter per universitet 2017, lärarytutbildning till maximalt 500 helårsstudenter totalt, läkarutbildningen till 70 helårsstudenter, sjuksköterskeutbildningen till 70 helårsstudenter och tandläkarutbildningen till 32 helårsstudenter under 2017. Finansieringen avser utbildningar om högst 120 högskolepoäng för personer med avslutad utländsk utbildning enligt förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning.

Betydelsen av kompletterande utbildning för personer med utländsk examens möjligheter på arbetsmarknaden bedöms som stor. I en rapport från Universitetskanslerämbetet konstateras att av de personer som mellan åren 2007–2014 genomförde en kompletterande utbildning för jurister, läkare, lärare, sjuksköterskor och tandläkare var hela 66 % av dessa etablerade på arbetsmarknaden ungefär 1 år efter avslutad utbildning.⁵⁶ Efter ungefär 3 år var denna siffra uppe i 79 %. Över tid når personerna upp till ungefär samma andel bland etablerade på arbetsmarknaden som personer som genomgått en motsvarande hel utbildning i Sverige. Varför det för målgruppen tar längre tid att uppnå samma resultat förklaras av att personer med utländsk examen har en begränsat kontaktnät att använda sig av vid arbetssökandet. Andelen etablerade på arbetsmarknaden skiljer sig också mellan yrkesgrupper där läkare och lärare bedöms ha bäst möjligheter, särskilt över tid medan tandläkare har det svårast. Endast 50 % av tandläkarna har etablerat sig på arbetsmarknaden efter 1–1,5 år, efter ungefär 3 år är det en betydligt större andel som etablerat sig. Bland läkare är det 96 % som efter ungefär 3 år har etablerat sig på arbetsmarknaden.

Tabel 23: Andel etablerade personer på arbetsmarknaden 1–1,5 år och 3–3,5 år efter avslutad kompletterande utbildning per yrkesgrupp

Yrkesgrupp	Efter 1–1,5 år (andel)	Efter 3–3,5 år (andel)
Jurister	62	71
Läkare	69	96
Lärare	68	78
Sjuksköterskor	66	79
Tandläkare	50	78
Totalt	66 %	79 %

Källa: Universitetskanslersämbetet rapport Etablering och sysselsättning efter kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning 2016:12.

⁵⁶ För att räknas som etablerad behövdes en inkomst större än 218 200 kronor och ingen förekomst av arbetslöshet.

4.5 Finland

I Finland är principen för tillträde till kompletterande utbildning via ordinarie kursplaner vid universiteten. För de flesta yrken/utbildningar fastställs de nödvändiga kompletterande studierna i den behöriga myndighetens beslut och sökanden måste ta kontakt med en finländsk institution för högre utbildning för att ta reda på vilka möjligheter sökanden har att avsluta de nödvändiga studierna.

För vissa specifika yrken inom hälso- och sjukvårds- samt undervisningssektorn finns dock separata kompletterande kurser som finansieras genom offentliga arbetsförmedlingar eller genom extra finansiering från Undervisnings- och kulturministeriet.

4.5.1 Kompletterande utbildning för vårdpersonal

Som förklaras i kapitel 5 har läkare och tandläkare med kvalifikationer från ett land utanför EU/EES-området ett praktik- och tentamenssystem som de måste gå igenom för att få behörighet. Praktiken och tentamina kan klaras av utan extra kurser, men den offentliga arbetsförmedlingen har anordnat kompletterande kurser som erbjuder stöd för tentamensprocessen (läkare och tandläkare) eller erbjuder hjälp för att få de kvalifikationer som saknas (sjuksköterskor):

- *Tandläkare:* Åbo universitet har anordnat kompletterande kurser för tandläkare. I en kurs deltar under tio personer. Totalt har cirka 40 personer avslutat kursen under åren 2010–2017.
- *Läkare:* Tammerfors universitet har anordnat kompletterande kurser för läkare som löpte under fem år.
- *Sjuksköterskor:* Åbo yrkeshögskola och Diaconia University of Applied Sciences har anordnat kompletterande kurser för sjuksköterskor.

När det gäller tandläkare ger deltagande i kurser möjlighet att gå upp i den obligatoriska tentamen utan att betala avgiften. Eftersom tentamensavgifterna kan vara mycket höga har kurserna blivit mycket populära, och till alla kurserna har det varit fler sökande än som antas till kursen.

Det är universitetens eget ansvar att kontrollera sökandens språkkunskaper och möjligheten till behörighet innan de antar personer till kursen.

En del problem angående kurserna har tagits upp. Universiteten som anordnar dessa kurser kan ha antagit studenter som ännu inte har påbörjat sin erkännandeprocess på Valvira. Det kan medföra en risk för att Valvira senare kan göra en annan tolkning av möjligheten för sökanden att bli behörig. I en sådan situation måste Valvira fatta ett negativt beslut trots att sökanden har deltagit i en kurs i flera månader.

För det andra samordnas inte innehållet och antalet studenter som antas till kursen efter landets behov, eftersom det är de lokala offentliga arbetsförmedlingarna som finansierar och anordnar kurserna tillsammans med universiteten. Dessutom är finansieringen av kurserna inte permanent. Informanter som intervjuades i detta projekt uttrycker en önskan om mer nationell samordning och permanenta lösningar för de kompletterande kurserna som skulle knyta kurserna tydligare till Valvira-processen.

I samband med denna rapport har det nyligen inletts projekt som syftar till att en mer permanent lösning för kompletterande utbildning för sjuksköterskor, läkare och

tandlkare testas och fresls. Ett av frslagen r att inkludera mer integrert sprkutbildning i kurserna, eftersom sprkkunskaper har betraktats som en av de viktigaste faktorene fr att frbttra anstllbarheten.

4.5.2 *Kompletterande utbildning fr lrare*

Som frklaras i punkt 4.5.2.1 krvs det i Utbildningsstyrelsens beslut om jmstllande av lrarutbildninger frn ett land utanfr EU/EES vanligvis att skanden genomgr kompletterande studier i Finland.

De kompletterande studiene som krvs ingr i ordinrie studier fr det aktuelle lraryrket. I Finland r studier som kvalifiserer til lraryrket moduler som kan avslutas som en del av en hgskoleexamen eller som fristende studier. Hgskoler beslutar om tiltrde til program bde fr skande med finlndsk examen og fr skande med utlndsk examen.

Det strste antalet villkorade beslut som fattas av Utbildningsstyrelsen rr mneslrare. I disse beslut r det vanligvis kompletterande pedagogiske studier som krvs. Dessutom kan studier i ett eller flere undervisningsmnen krvas. De kompletterande pedagogiske studiene ingr i modulen med pedagogiske studier fr lrare. Disse studier kan gjennomfras som fristende program som anordnes ved flere finlndiske universitet og yrkeshgskoler. Programmen finnes p finske, svenske og engelske.

Utbildningsstyrelsen r regelbundet i kontakt med hgskoler fr sikkerstlle at de studier som krvs i disse beslut r tilgjengelige ved hgskoler. Undervisnings- og kulturministeriet har ogs tildelat hgskoler srskild finansiering fr anordne til eksempel kompletterande pedagogiske studier, komplettering av studier i grunnskolenes mnen og mnesshelheter fr klasslrare samt fr sprkutbildning som stder disse studier.

4.6 Oppsummering

Kartleggingen av de nasjonale ordningene fr kompletterende utdanning, som beskrevet i dette kapitlet, viser at kompletterende utdanning er ulikt prioritert i de nordiske landene, Fryene, Grnland og land. De sistnevnte, samt Island, skiller seg fra de vrige ved at det ikke er identifisert noen former fr kompletterende utdanning i henhold til definisjonen som er benyttet i denne underskelsen. Videre er det, hverken i Finland, Danmark eller Norge, noen form fr felles, nasjonal policy nr det gjelder kompletterende utdanning. Ordningene som er identifisert er sledes av ulike karakter og omfang.

I Danmark er kompletterende utdanning lftet p den politiske agendaen, og det er kun identifisert ett kompletterende utdanningstilbud. Dette er imidlertid et obligatorisk kurs fr alle leger som er utdannet i tredjeland og det kan sledes diskuteres om det br omtales som et kompletterende utdanningstilbud. Dette gjelder ogs fr enkelte av tilbudene som er identifisert i Norge, henholdsvis kurs i nasjonale fg og kurs i legemiddelhndtering. Helsepersonell fra tredjeland, og som dermed ikke omfattes av EUs yrkeskvalifikasjonsdirektiv, m gjennomfre og best alle disse kursene. Fr skerne fr anledning til ta de disse obligatoriske kursene, m den medbrakte kvalifikasjonen vurderes til vre jevn god tilsvarende norsk kvalifikasjon.

I Norge er det imidlertid det siste året blitt mer politisk oppmerksomhet rundt behovet for kompletterende utdanning, og det er opprettet tre nye tilbud til henholdsvis sykepleiere, lærere og personer med utdanning innenfor realfag og teknologisk utdanning. Dette kommer i tillegg til eksisterende tilbud for tannleger ved UiB, veterinærer og dyrepleiere ved NMBU og et eksisterende tilbud for sykepleiere ved HiOA. De nye tilbudene er utviklet med tanke på personer med fluktbakgrunn, og er et samarbeid mellom Kunnskapsdepartementet og flere utdanningsinstitusjoner.

Også i Finland er det identifisert enkelte kompletterende kurs for helsepersonell (henholdsvis sykepleiere, tannleger og leger), men til forskjell fra de andre landene er det den finske arbeidsformidlingen som, i samarbeid med de aktuelle lærestedene, organiserer og finansierer kursene. Kursene er knyttet til de obligatoriske eksamenene helsepersonell utdannet i et land utenfor EU/EØS må gjennomføre for å få sin yrkeskvalifikasjon godkjent i Finland. Kursene i seg selv er med andre ord ikke obligatoriske, men er ment som et tilbud som skal gjøre det enklere for kandidatene å bestå den obligatoriske eksamen. Tilbudet er imidlertid ikke permanent da finansieringen fra arbeidsformidlingen varierer. I tillegg er den ordinære lærerutdanningen i Finland organisert på en måte som muliggjør at personer med utenlandsk utdanning og/eller lærerkvalifikasjon kan komplettere denne gjennom opptak til enkelte av modulene i den finske lærerutdanningen. Ordningen fungerer således som en kompletterende utdanning, da Utbildningsstyrelsen (FNAE) i mange tilfeller krever at søkere gjennomfører disse modulene for å få sin medbrakte utdanning og kvalifikasjon godkjent.

Sverige skiller seg fra de øvrige landene som inngår i kartleggingen ved å ha et stort tilbud om kompletterende utdanning for personer med utenlandsk utdanning. En rekke læresteder har siden 2006 hatt i oppdrag å tilby kompletterende utdanning for ulike yrker, og per dags dato omfatter tilbudet 17 yrker og 23 læresteder. Tilbudet er forankret i en egen forordning og lærestedene får ekstra finansiering for studieplassene ved de kompletterende utdanningsprogrammene. Det er gjennomført flere evalueringer av ordningene og konklusjonen er at tilbudet om kompletterende utdanning er svært vellykket med tanke på å få personer med utenlandske kvalifikasjoner integrert på arbeidsmarkedet. En rapport fra Universitetskanslerämbetet konstaterte blant annet i 2016 at 66 prosent av personene som hadde deltatt på de kompletterende utdannings tilbudene var etablert på arbeidsmarkedet innen ett år etter avsluttet utdanning.⁵⁷

Selv om systemet i Sverige er godt utbygd sammenlignet med de øvrige landene, er det en forholdsvis stor andel av kandidatene som søker om kompletterende utdanning som *ikke* får plass på de aktuelle kompletterende tilbudene. Eksempelvis ble kun 58 av de 358 kvalifiserte søkerne til kompletterende utdanning for leger tatt opp i 2015. Dette handler i stor grad om at det er begrenset tilgang på praksisplasser, som utgjør en stor del av den kompletterende utdanningen for leger.

⁵⁷ Universitetskanslersämbetet rapport Etablering och sysselsättning efter kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning 2016:12.

5. Vedlegg 1: Datainnsamling

5.1 Datainnsamling Norge

5.1.1 Intervjuer

Tabel 24: Informanter i Norge

Organisasjon	Navn
DSB	Runar Røsbekk
DSB	Torbjørn Hoffstad
HDIR	Eva Bjerkmann
HDIR	Anne Farseth
HiOA	Ellen Merethe Magnus
HiOA	Siv Eie
HiOA	Kari Dahl
HOD	Kari Irene Solheim Hansen
KD	Erik Saglie
KD	Fredrik Tønnesen
Mattilsynet	Bente Reve
NMBU	Ann Kristin Egeli
NOKUT	Stig Arne Skjerven
NOKUT	Joakim Kallevig
NOKUT	Marina Malgina
NOKUT	Linda Børresen
Nordland Fylkeskommune	Bjørn Bonsaksen
NTNU	Terje Meisler
Sjøfartsdirektoratet	Yngve Bergesen
UDIR	Eva Først
UDIR	Turid Mevold
UiB	Christine Kronenberger
UiB	Morten E. Berge
VOX	Camilla Alfson

5.1.2 Desk research

Det er benyttet en rekke ulike skriftlige kilder til desk research for den norske delen av kartleggingen. Blant de viktigste kildene er:

- Arbeidslivet.no, 2016. Hva skjer når kompetansen er ukjent? Tilgjengelig gjennom: <http://www.arbeidslivet.no/Arbeid1/Arbeidsmarkedet/Godkjenning-av-utenlandsk-utdanning/>
- Bygg 21, hjemmesider. <http://www.bygg21.no/no/artikler/bransjesamspillet/prekart-behov-for-godkjenning-av-utenlandsk-fagutdanning/>
- FAFO, 2016. Kunnskapsstatus om godkjenning av utenlandsk kompetanse og kunnskapsstatus om diskriminering i arbeidslivet.

- Forskrift om opptak til høyere utdanning:
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2007-01-31-173>
- Forskrift til opplæringsloven: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-23-724/KAPITTEL_16#KAPITTEL_16
- Helsedirektoratet: <https://helsedirektoratet.no/nyheter/lettere-a-komplettere-utenlandsk-sykepleierutdanning>
- Helsedirektoratet: <https://helsedirektoratet.no/tilskudd/kvalifiseringsprogram-for-tannleger-utdannet-utenfor-eu-eos-oremerket-universitetet-i-bergen#målgruppe>
- Helsepersonelloven: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64#%C2%A748>
- HiOA.no: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Akademisk-dugnad-for-flyktninger/Kompletterende-utdanningstilbud-for-sykepleiere-og-laerere-med-fluktbakgrunn>
- Meld. St. 16: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20152016/id2476199/>
- NMBU:
<https://www.nmbu.no/studier/studietilbud/bachelorprogrammer/dyrepleie/tillegg-utdannelse>
- NMBU: <https://www.nmbu.no/studier/studietilbud/veterinar/autorisasjon>
- NOKUT, 2015. Årsrapport 2015. Tilgjengelig på:
http://www.nokut.no/Documents/NOKUT/Artikkelbibliotek/Generell/Om%20NOKUT/%C3%85rsrapporter/%C3%85rsrapport_2015.pdf
- NOKUT, 2015. Godkjenning og vurdering av utenlandsk utdanning i Norge.
- NOKUT, hjemmesider: <http://www.nokut.no/no/Fakta/Godkjenning-av-utenlandsk-kompetanse/>
- Rambøll, 2014. Utredning av behov for kompletterende utdanning for søkerne i godkjenningsprosessen for lovregulerte yrker.
- Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/endrede-opptakskrav-for-kompletterende-utdanning/id2520492/>
- Universitets- og høyskoleloven: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15#KAPITTEL_1-2

5.2 Datainnsamling Sverige

5.2.1 Intervjuer

Tabel 25: Informanter i Sverige

Organisation	Namn
Regeringskansliet, utbildningsdepartementet	Lovisa Hellberg
SACO	Josefin Edström
Malmö Högskola	Linda Puhls
Karolinska Institutet	Christina Joos
Stockholms universitet	Susanna Malm
Göteborgs Universitet	Pernilla Hultberg
Almega	Fredrik Voltaire

5.2.2 Dokumenter

- Göteborgs universitet, Årsredovisning 2015.
- Karolinska institutet, Årsredovisning 2015.
- Linköpings universitet, Årsredovisning 2015.
- Lunds universitet, Årsredovisning 2015.
- Stockholms universitet, Årsredovisning 2015.
- Regleringsbrev för budgetåret 2016 avseende universitet och högskolor.
- Regleringsbrev för budgetåret 2017 avseende universitet och högskolor.
- Universitetskanslersämbetet, Etablering och sysselsättning efter kompletterande utbildning för personer med utländsk utbildning, 2016:12.

5.2.3 Webbssidor

- <http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:904571/FULLTEXT01.pdf>
- https://internwebben.ki.se/sites/default/files/ki_arsredovisning_2015_webb_ny.pdf
- <http://www.lu.se/sites/www.lu.se/files/lunds-universitets-arsredovisning-2015.pdf>
- http://medarbetarportalen.gu.se/digitalAssets/1563/1563858_gu_ar_2015_160218.pdf
- http://www.su.se/polopoly_fs/1.278531.1460379524!/menu/standard/file/SU_Arsredovisning_2015%281%29.pdf
- <https://www.antagning.se/sv/Ta-reda-pa-mer-/Anmalnings--och-studieavgifter/Medborgare-utanfor-EU-och-EES/>
- <http://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=17215>
- <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/10/19-universitet-och-hogskolor-ska-starta-kompletterande-utbildningar-for-personer-med-utlandsk-examen/>
- http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20081101-om-hogskoleutbildning-som_sfs-2008-1101

- <http://www.uka.se/download/18.122bab5a156075e25a411dd/1473938273481/komplet+terande-utbildning-for-personer-med-utlandsk-utbildning-rapport-2016-12.pdf>
- www.antagning.se

5.3 Datainnsamling Danmark

Kortlægningen af godkendelsesordninger i Danmark er baseret på viden tilvejebragt gennem:

- Grundig desk research.
- Kvalitative interviews med nøglepersoner på myndighedsniveau, professionelle og private brugere af godkendelsesordningerne.
- En workshop med nøglepersoner på myndighedsniveau.
- Statistik om afgørelser, sagsbehandlingstid mm.

Tabel 26: Oversigt over datainnsamling i Danmark

Nøgledokumenter (desk research)	Fordeling af informanttyper (kvalitative interviews)	Statistik
Beretning for 2013, 2014 og 2015 om Vurdering og anerkendelse af udenlandske uddannelses-kvalifikationer m.v. (Styrelsen for Videregående Uddannelser).	Nøglepersoner på myndigheds-niveau: 7	Statistik om godkendelse af uden-landsk uddannelse og erhvervs-kvalifikationer tilgængelig i årsbe-retninger fra Styrelsen fra Videre-gående Uddannelser.
Uddannelses- og forskningsministeriets hjem-meside, http://ufm.dk/uddannelse-og-instituti-oner/anerkendelse-og-dokumentation	Professionelle brugere: 9	Detaljerede opgørelser indhentet fra:
Bekendtgørelse af lov om vurdering af uden-landske uddannelseskvalifikationer m.v.	Private brugere: 5	- Styrelsen for Patientsikkerhed
Lov om anerkendelse af visse uddannelses- og erhvervsmæssige kvalifikationer (Anerkendel-sesloven).		- Arbejdstilsynet
		- Styrelsen for Videregående Ud-dannelser
Bekendtgørelse om anerkendelse af visse ud-dannelses- og erhvervsmæssige kvalifikationer m.v. (Anerkendelsesbekendtgørelsen)		
Direktiv 2005/36/EF (Anerkendelsesdirektivet)		
Styrelsen for Patientsikkerheds hjemmeside		

Tabel 27: Oversigt over informanter og hvilke delopgaver, de bidrager til

Myndigheder	Professionelle brugere	Private brugere
Kontorchef, Vurdering og Anerkendelse af Udenlandske Uddannelser, Styrelsen for Forskning og Uddannelse (alle delopgaver)	Fuldmægtig, Aarhus Universitet (optag) (delopgave 1a og 1c)	Borger med medicinuddannelse fra EU-land (delopgave 1b)
Specialkonsulent, Vurdering og Anerkendelse af Udenlandske Uddannelser (dansk koordinator for anerkendelsesdirektivet) (delopgave 1b og 1c)	Studieadministrativ Koordinator, Professionshøjskolen Metropol (optag) (delopgave 1a og 1c)	Borger med medicinuddannelse fra tredjeland (delopgave 1b)
Chefkonsulent, Vurdering og Anerkendelse af Udenlandske Uddannelser (arbejder med anerkendelse af udenlandske uddannelser generelt og anerkendelse af udenlandske læreruddannelser) (alle delopgaver)	Studiemedarbejder, Københavns Erhvervsakademi (optag) (delopgave 1a)	Borger med videregående uddannelse i Computer Science fra tredjeland (delopgave 1a)
Enhedschef, Styrelsen for Patientsikkerhed (delopgave 1b og 1c)	Studievejleder, Gymnasialt Indslusningsforløb for Flygtninge og Indvandrere (delopgave 1a)	Borger med videregående uddannelse i kemi fra tredjeland (delopgave 1a)
Jurist, Arbejdstilsynet (delopgave 1b og 1c)	HR-konsulent, Region Sjælland (internationalt rekrutteringsteam, fokus på udenlandske speciallæger) (delopgave 1b)	Borger med bacheloruddannelse som social worker og kandidatuddannelse i samfundsvidenskab fra EU-land (delopgave 1a)
Lægemiddelinspektør, Lægemiddelstyrelsen (delopgave 1b og 1c)	HR-konsulent, Nykøbing Sygehus (delopgave 1b)	
Chefkonsulent, Sikkerhedsstyrelsen (delopgave 1b)	Vejleder i Sprog- og Integrationscenter, Guldborgsund Kommune (fokus højtuddannede udlændinge) (alle delopgaver)	
	Chefkonsulent, Dansk Industri (afdelingen Erhvervs- og Arbejdsmarkedsuddannelser) (delopgave 1a og 1b)	
	Chefkonsulent, Dansk Industri (afdelingen Arbejdsmiljø og TEKSAM) (delopgave 1b)	
	Chefkonsulent, Dansk Arbejdsgiverforening (afdelingen Integration og kvalifikation) (delopgave 1a)	

Det er en generel metodisk pointe, at forholdsvis få informanter bidrager med viden om de forskellige ordninger, *men* på myndighedsniveau og for professionelle brugere er der for størstedelens vedkommende tale om nøglepersoner, der har akkumuleret viden og erfaringer inden for området gennem mange år.

5.4 Datainnsamling Finland

För den finländska delen av studien har följande personer intervjuats:

- Ulla-Jill Karlsson, Undervisnings- och kulturministeriet, konsultativ tjänsteman.
- Carita Blomqvist, Utbildningsstyrelsen, enhetschef.
- Maisa Montonen, Utbildningsstyrelsen, undervisningsråd.
- Mira Grönroos, Valvira (Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården), jurist.
- Raija Sairanen, Åbo yrkeshögskola, högskolelektor (vård).
- Outi Stüber, pedagogiska fakulteten, Tammerfors universitet, planeringstjänsteman.
- Mari Broberg, pedagogiska fakulteten, Åbo universitet, chef för akademiska frågor och studentfrågor.
- Satu Lahti, Åbo universitet, professor (tandvård).
- Tuija Soininen, Uusimaa kontor för sysselsättning och ekonomisk utveckling (sysselsättningstjänster), invandringschef.
- Merja Toivonen, Tammerfors universitet, klinisk lärare.

5.5 Datainnsamling Island

Kortlægningen af godkendelsesordninger i Island er baseret på viden tilvejebragt gennem:

- Kvalitative interviews med nøglepersoner på myndighedsniveau og diverse aktører med perspektiver på godkendelsesordningerne (fagforbund, ngo'er o.lign.).
- Begrænset desk research (overvægten af relevante dokumenter, hjemmesider mv. er på islandsk, også de links og dokumenter, som interviewpersoner har sendt, har været på islandsk).

Tabel 28: Oversigt over dataindsamling på Island

Nøgledokumenter (desk research)	Fordeling af informanttyper (kvalitative interviews)
Recognition of a foreign vocational education, Europass Island (http://europass.is/wp-content/uploads/2012/05/Enskt.pdf)	Nøglepersoner på myndighedsniveau: 6
Screening Report Iceland, Chapter 3 – Right of Establishment and Freedom to Provide Services (https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/iceland/key-documents/screening_report_03_is_internet_en.pdf)	Professionelle brugere (arbejdsmarkedsparter, nog'er o. lign.): 3
Diverse hjemmesider (med begrænset viden herfra):	
Oversigt over lovregulerede erhverv: http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/index.cfm?action=regprofs&id_country=30&qid=1&mode=asc&maxRows=*&#top .	
Directorate of Health: http://www.landlaeknir.is/english/working-in-iceland/ Europass: http://europass.is/vidurkenning-a-erlendri-starfsmenntun/ Se til højre på siden, der er en engelsk henvisning	
EU-hjemmeside: http://europa.eu/youreurope/citizens/work/professional-qualifications/index_en.htm	
Idans hjemmeside: http://www.idan.is/raunfaernimat + http://www.idan.is/assessment-and-recognition-of-foreign-education	
Link til Eric Narric: http://english.enicnaric.is/	

Der er gennemført otte interviews med følgende aktører:

- Adam Kari Helason: Union of Icelandic Electrical Workers.
- Helen Grey: Idan Education Centre.
- Kristinn Tómasson: Director hos Department of Research and Occupational Health, Administration of Occupational Safety and Health (det islandske arbejdstilsyn).
- Margrét Steinarsdóttir: Icelandic Human Rights Centre.
- Nína Helgadóttir: Icelandic Red Cross.
- Ólafur Grétar Kristjánsson: Ministry of Education (Ministeriet for uddannelse, forskning og kultur).
- Rúnar Helgi Haraldsson: The Multicultural and Information Center.
- Thordur Kristinsson: Director of Academic Affairs/ ENIC-/NARIC.
- Gísli Fannberg: ENIC-/NARIC.

5.6 Dataindsamling Grønland

Processen for kortlægning af lovregulerede erhverv i Grønland har været præget af, at det har været yderst vanskeligt at identificere relevante personer i Grønland, som har overblik over eller kendskab til lovregulerede erhverv/erhverv, som kræver autorisation på Grønland. I den indledende fase har Rambøll efter flere forsøg etableret kontakt til Departementet for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel, Grønlands Selvstyre. Departementet har

efterfølgende besvaret en række indledende spørgsmål pr. mail, men har ikke været i stand til at bidrage med yderligere viden om anerkendelse af udenlandske erhvervskvalifikationer inden for lovregulerede erhverv i Grønland. I den indledende korrespondance med Departementet for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel, Grønlands Selvstyre har det endvidere gjort sig gældende, at den af departementet udvalgte informant ikke er beskæftiget indenfor dette område og derfor ikke har viden om ordninger indenfor termen "lovregulerede erhverv" og derfor ikke havde kendskab til, hvorvidt der findes lovregulerede erhverv i Grønland, men henviste til rapporten "Lovregulerede erhverv og velfærdsprofessioner: Tværgående analyse", udarbejdet for Nordisk Ministerråd i 2013. Efter aftale har Rambøll sendt en opfølgning mail til Departementet for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel, Grønlands Selvstyre med henblik på validering af informationer tilvejebragt under kortlægningen, men har ikke en besvarelse.

Det har efterfølgende vist sig yderst vanskeligt, som nævnt, at identificere personer, som har kendskab til lovregulerede erhverv og som kan bidrage med relevante oplysninger i forhold til denne kortlægning. Det er vores opfattelse, at disse udfordringer hænger sammen med, at der ikke er nogen central ordning for lovregulerede erhverv i Grønland og, at der, på baggrund af kortlægningen, er meget få erhverv i Grønland, som kræver autorisation for udøvelse.

Med baggrund i det fastsatte timetal til kortlægningen for Grønland har der ikke været tilstrækkelig ressourcer til at forfølge de ønskede informationer yderligere.

Kortlægningen er således baseret på de gennemførte interview samt på materiale, som Rambøll har tilvejebragt på baggrund af desk research.

5.6.1 *Der er gennemført interview eller informationsudveksling med følgende aktører*

Myndighedsniveau

- Janus Chemnitz Kleist, Specialkonsulent, Departementet for Erhverv, Arbejdsmarked og Handel.
- Ministry Industry, Labor and Trade (informationsudveksling).
- Henrik Trykke, Landslæge ved Landslægeembedet.
- Tania D. Broberg, Fuldmægtig ved Landslægeembedet.

Professionelle brugere

- Jane Lynge Hansen, Grønlands Elmyndighed (indledende dialog og mail, som der afventes svar).
- Kurt Pedersen, Fag. Ledende Fagkonsulent, Sermersooq Kommune.

Der er anvendt følgende udvalgte dokumenter og hjemmesider til kortlægningen

- Damvad (2013): "Lovregulerede erhverv og velfærdsprofessioner: Tværgående analyse", udarbejdet for Nordisk Ministerråd (Nordiske Arbejdspapirer, 2013:920).
- Landslægeembedet: <http://www.nun.gl/Autorisation/21>
- Landslægeembedet: Årsberetning 2014/2015, Kapitel 9, <http://www.nun.gl/Årsberetning-2014-2015/59>

- Grønlands Elmyndighed: "Instruks og autorisationsbestemmelser for elinstallatører i Grønland. Version 1y", <http://www.elmyndighed.gl/images/pdf/instruksudg10kt2008v1y.pdf>
- Nordisk Ministerråd: <http://www.norden.org/da/hallo-norden/groenland/arbejde-i-groenland/arbejds-og-opholdstilladelse-i-groenland>
- Grønlands Selvstyres lovgivning: Diverse love - eksempelvis "Landstingslov nr. 27 af 30. oktober 1992 om regulering af arbejdskrafttilgangen i Grønland", <http://lovgivning.gl/lov?rid=%7B4A9A8F73-839E-428C-Boo4-A515468B4603%7D>

5.7 Dataindsamling Færøerne

Processen for kortlægning af lovregulerede erhverv på Færøerne har været præget af, at det har været yderst vanskeligt at identificere relevante personer på Færøerne, som har overblik over eller kendskab til lovregulerede erhverv/erhverv, som kræver autorisation på Færøerne. I den indledende fase har vi været i dialog med en afdelingsleder fra Lovafdelingen, Lagmandens kontor, The Government of the Faroe Islands. Afdelingslederen formidlede en kontakt til det færøske medlem af det nordiske Grænsehindringsråd, Marjun Magnussen, som ville koordinere indsamling af oplysninger.

Det har efterfølgende vist sig yderst vanskeligt, som nævnt, at identificere personer, som har kendskab til lovregulerede erhverv og som kan bidrage med relevante oplysninger i forhold til denne kortlægning. Udover udfordringerne med at opnå kontakt til relevante informanter, har det endvidere fastholdt informanterne i forhold til de aftaler om telefonisk interview eller udveksling af informationer, som er indgået med disse. Det er vores oplevelse, at disse udfordringer hænger sammen med, at der ikke er nogen central ordning for lovregulerede erhverv på Færøerne og, at der sandsynligvis er meget få erhverv på Færøerne, som kræver autorisation for udøvelse.

Med baggrund i det fastsatte timetal til kortlægningen for Færøerne har der ikke været tilstrækkelig ressourcer til at forfølge de ønskede informationer yderligere.

Kortlægningen er således baseret på de gennemførte interview samt på materiale, som Rambøll har tilvejebragt på baggrund af desk research.

5.8 Dataindsamling Åland

Information om Åland har mottagits via e-post från Alexandra Favorin:

- Alexandra Favorin, Jurist, Allmänna byrån, utbildnings-och kulturavdelningen, Ålands landskapsregering.

6. Vedlegg 2: Godkjenningsordninger

6.1 Statistikk for godkjenningsordninger i Norge

Tabell 29–31 er basert på statistikk hentet fra NOKUTs årsrapporter for 2013, 2014 og 2015, samt oversendt data fra NOKUT for 2016. Som det fremkommer av tabellene gjelder tallene *kun* NOKUTs generelle godkjenning av høyere utdanning.

Tabel 29: Antall søknader og saksbehandlingstid for generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning, 2013–2016

	2013	2014	2015	2016
Antall individuelle søknader	6 163	6 572	7 556	7 651
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid (mnd)	3,1	1,3	1,6	2,1

Tabel 30: De største søkerlandene, 2013–2016

2013		2014		2015		2016	
Land	Antall søknader	Land	Antall søknader	Land	Antall søknader	Land	Antall søknader
Polen	1 003	Polen	1 131	Polen	1 255	Polen	1 083
Litauen	748	Litauen	764	Litauen	689	Syria	871
Filippinene	489	Serbia	610	Serbia	686	Litauen	586
Serbia	398	Filippinene	360	Filippinene	468	Serbia	533
Russland	368	Russland	342	Syria	431	Storbritannia	445
Ukraina	329	Ukraina	327	India	395	Filippinene	411
India	281	India	286	Russland	378	Russland	339
Storbritannia	276	Storbritannia	279	Storbritannia	376	India	339
Romania	239	Romania	241	USA	355	USA	276
USA	222	USA	219	Ukraina	340	Romania	256

Tabel 31: De største fagfeltene, 2014–2015

2014		2015	
Fagfelt	Antall søknader	Fagfelt	Antall søknader
Handelshøgskolefag	1 498	Handelshøgskolefag	1 639
Ingeniørfag	1337	Ingeniørfag	1607
Lærerutdanning	746	Helsefag	796
Helsefag	583	Lærerutdanning	719
Realfag	424	Realfag	506
Teknisk / yrkesrettet	382	Teknisk / yrkesrettede fag	500
Språk	352	Samfunnsvitenskapelige fag	430
Samfunnsvitenskapelige fag	324	Historisk – filosofiske fag	362
Historisk – filosofiske fag	322	Språkfag	336
		Pedagogikk	291

6.2 Statistikk for godkjenningsordninger i Danmark

Tabellerne i dette afsnit er baseret på statistik i Beretning for 2013, Beretning for 2014 og Beretning for 2015 om Vurdering og anerkendelse af udenlandske erhvervskvalifikationer m.v., som udarbejdes af Styrelsen for Videregående Uddannelser.

Ingen opgørelser over klager, da der ikke er en formel klageinstans.

Tabel 32: Afsluttede vurderinger m.v. efter sagstype

Sagstype	2013	2014	2015	Ændring seneste år	
Almindelige vurderinger	1 782	1 908	2 474	566	30 %
Greencardrelaterede vurderinger	2 999	3 182	1 944	-1 238	-39 %
Turbovurderinger for virksomheder	67	79	91	12	15 %
Kvikvurdering ph.d.-ansættelse	118	108	72	-36	-33 %
Hotline-svar om adgangsgivende eksaminer	582	540	660	120	22 %
Pligtmæssige vurderinger	53	36	53	17	47 %
Vejledende udtalelser	6	7	40	33	471 %
<i>I alt</i>	<i>5 607</i>	<i>5 860</i>	<i>5 334</i>	<i>-526</i>	<i>-9 %</i>

Alle nedenstående tabeller omhandler almindelige vurderinger, da resultat, sagsbehandlingstid m.v. ikke fremgår for de øvrige sagstyper i styrelsens beretninger (på nær Greencardrelaterede vurderinger).

Tabel 33: Almindelige vurderinger efter resultat af behandling (tallene omfatter ikke sager, der er henlagt pga. manglende dokumentation fra ansøgeren)

Status for afsluttede sager	2013	2014	2015	Ændring seneste år	
Vurdering afsluttet	1 782	1 908	2 474	566	30 %
Besvaret ved information/vejledning	44	26	59	33	127 %
Videresendt eller henvist	16	19	129	110	579 %
Behandling afvist	50	49	57	8	16 %
Ansøgning trukket tilbage	10	8	3	-5	-63 %
<i>I alt</i>	<i>1 902</i>	<i>2 010</i>	<i>2 722</i>	<i>712</i>	<i>35 %</i>

Tabel 34: Almindelige (afsluttede) vurderinger efter sagsbehandlingstid i måneder

	2013	% i 2013	2014	% i 2014	2015	% i 2015	I alt
Mindre end 1 måned	803	45 %	963	50 %	948	38 %	2 714
Mellem 1 og 2 mdr.	795	45 %	805	42 %	1 280	52 %	2 880
Mellem 2 og 3 mdr.	169	9 %	126	7 %	223	9 %	518
Mellem 3 og 4 mdr.	9	1 %	9	0 %	19	1 %	37
Mellem 4 og 5 mdr.	1	0 %	2	0 %	3	0 %	6
Mellem 5 og 6 mdr.	3	0 %	2	0 %	1	0 %	6
Over 6 mdr.	2	0 %	1	0 %	0	0 %	3
<i>I alt</i>	<i>1 782</i>	<i>100 %</i>	<i>1 908</i>	<i>100 %</i>	<i>2 474</i>	<i>100 %</i>	<i>6 164</i>

Tabel 35: Almindelige (afsluttede) vurderinger efter uddannelsens faglige hovedområde

	2013	% i 2013	2014	% i 2014	2015	% i 2015
Ikke erhvervsrettede uddannelser	258	14 %	329	17 %	364	15 %
Pædagogiske uddannelser	105	6 %	111	6 %	86	3 %
Humanistiske, religiøse og æstetiske uddannelser	260	15 %	245	13 %	287	12 %
Samfunds-, kontor- og handelsuddannelser	555	31 %	527	28 %	668	27 %
Naturvidenskabelige uddannelser	165	9 %	204	11 %	209	8 %
Industri- og håndværkstekniske uddannelser	287	16 %	340	18 %	601	24 %
Jordbrugs-, fiskeri- og levnedsmiddeluddannelser	50	3 %	50	3 %	55	2 %
Transporttekniske uddannelser	2	0 %	2	0 %	6	0 %
Sundhedsuddannelser	100	6 %	99	5 %	197	8 %
Uddannelser vedrørende offentlig sikkerhed mv.	0	0 %	1	0 %	1	0 %
<i>I alt</i>	<i>1 782</i>	<i>100 %</i>	<i>1 908</i>	<i>100 %</i>	<i>2 474</i>	<i>100 %</i>

Note: I 2015 blev opgørelsesmetoden ændret ift. tidligere årsberetninger, så den svarer til Danmarks Statistiks nye uddannelsesklassifikation, DISCED-15. For at kunne sammenligne tal for 2013, 2014 og 2015 har Rambøll opgjort 2015-tal efter den tidligere klassifikation anvendt i de tidligere opgørelser. Det er ikke muligt at opgøre 2013 og 2014-tal efter DISCED-15, da DISCED-15 er en mere detaljeret klassifikation.

Ikke erhvervsrettede uddannelser = DISCED-kode 10(grundskole)+12(gymnasiale uddannelser)+15(forberedende uddannelser), Pædagogiske uddannelser = DISCED-kode 20 (undervisning og læring).

Humanistiske, religiøse og æstetiske uddannelser = DISCED-kode 25(humanistisk)+27(audio-visuel teknik og medieproduktion)+30 (kunstnerisk).

Samfunds-, kontor- og handelsuddannelser = DISCED-kode 35 (samfundsvidenskab)+40 (erhvervsøkonomi, administration og jura).

Naturvidenskabelige uddannelser = DISCED-kode 45(naturvidenskab).

Industri- og håndværkstekniske uddannelser = DISCED-kode 50(informations- og kommunikationsteknologi)+55(technik, teknologi og industriel produktion)+57(mekanik, jern og metal)+58(bygge- og anlægsteknik)+70(service).

Jordbrugs-, fiskeri- og levnedsmiddeluddannelser = DISCED-kode 60(jordbrug, skovbrug og fiskeri).

Sundhedsuddannelser = DISCED-kode 65(social og sundhed).

Uddannelser vedrørende offentlig sikkerhed mv. = DISCED-kode 75(forsvar, politi og sikkerhed).

Transporttekniske uddannelser = DISCED-kode 8 (transport).

Tabel 36: Almindelige vurderinger efter ansøgers statsborgerskab

	2013	% i 2013	2014	% i 2014	2015	% i 2015	I alt
Færøerne og Grønland	207	12 %	208	11 %	226	9 %	641
EU/EØS	636	36 %	646	34 %	730	30 %	2012
Tredjelande (detaljeret fordeling næste rækker)	919	52 %	1 048	55 %	1 500	61 %	3467
<i>Europa i øvrigt</i>	261	15 %	271	14 %	281	11 %	813
<i>Asien</i>	434	24 %	550	29 %	942	38 %	1 926
<i>Afrika</i>	96	5 %	87	5 %	131	5 %	314
<i>Nordamerika</i>	35	2 %	33	2 %	37	1 %	105
<i>Syd- og Mellemamerika</i>	83	5 %	93	5 %	99	4 %	275
<i>Oceanien</i>	10	1 %	14	1 %	10	0 %	34
Ikke oplyst	20	1 %	6	0 %	18	1 %	44
<i>I alt</i>	1 782	100 %	1 908	100 %	2 474	100 %	6 164

Tabel 37: Almindelige (afsluttede) vurderinger efter uddannelsernes geografiske oprindelse

	2013	% i 2013	2014	% i 2014	2015	% i 2015
Færøerne og Grønland	4	0 %	1	0 %	2	0 %
EU/EØS	775	43 %	757	40 %	871	35 %
Tredjelande (detaljeret fordeling næste rækker)	1 003	56 %	1 150	60 %	1 601	65 %
<i>Europa i øvrigt</i>	302	17 %	318	17 %	314	13 %
<i>Asien</i>	431	24 %	543	28 %	938	38 %
<i>Afrika</i>	91	5 %	89	5 %	140	6 %
<i>Nordamerika</i>	67	4 %	69	4 %	71	3 %
<i>Syd- og Mellemamerika</i>	85	5 %	101	5 %	123	5 %
<i>Oceanien</i>	27	2 %	30	2 %	15	1 %
<i>I alt</i>	1 782	100 %	1 908	100 %	2 474	100 %

Tabel 38: Almindelige (afsluttede) nvurderinger efter højest afsluttede uddannelsesniveau efter vurdering 2013–2014

	2013	% i 2013	2014	% i 2014
Grundskoleniveau	13	1 %	11	1 %
10. uddannelsesår	35	2 %	35	2 %
Ungdomsuddannelsesniveau – 11.–12. uddannelsesår	412	23 %	463	24 %
Korte videregående uddannelser – 13.–14. uddannelsesår	159	9 %	153	8 %
Mellemlange videregående udd./bachelor – 15.–16. uddannelsesår	494	28 %	599	31 %
Lange videregående uddannelser	636	36 %	607	32 %
Forskerniveau – 19.– uddannelsesår	33	2 %	40	2 %
<i>I alt</i>	1 782	100 %	1 908	100 %

Tabel 39: Almindelige (afsluttede) vurderinger efter højest afsluttede uddannelsesniveau efter vurde-ring 2015

Niveaubetegnelse 2015	Antal	%
Grundskole/forberedende	269	11 %
Gymnasial eller erhvervsfaglig	532	22 %
Erhvervsakademi	36	1 %
Bachelor/professionsbachelor	1 156	47 %
Kandidat	429	17 %
Ph.d.	52	2 %
<i>I alt</i>	2 474	100 %

6.3 Statistikk for godkjenningsordninger i Sverige

Statistik i följande tabeller är hämtade från UHR sin webbplats.⁵⁸

Tabel 40: Antal ansökningar om bedömning av utländsk utbildning, 2014–2015

	2014	2015
Gymnasieutbildning	8 363	10 320
Eftergymnasial yrkesutbildning	1 909	2 719
Akademisk utbildning	7 729	9 835
Totalt	18 001	22 874

Tabel 41: Antal avslutade ärenden, 2014-2015

	2014	2015
Gymnasieutbildning	8 357	10 016
Eftergymnasial yrkesutbildning	1 645	2 887
Akademisk utbildning	7 947	8 578
Totalt	17 949	21 481

Tabel 42: De länder som ligger i topp för respektive utbildningsnivå, 2015

Gymnasieutbildning	Eftergymnasial yrkesutbildning	Akademisk utbildning
Syrien	Syrien	Syrien
Iran	Irak	Iran
Irak	Iran	Irak
Polen	Tyskland	Ryssland
Eritrea	Eritrea	Polen
Rumänien	Ryssland	Storbritannien

6.4 Statistikk godkjenningsordninger i Finland

Tabel 43: Statistik om nationalitet vad gäller Utdanningsstyrelsens beslut år 2015

	Antal beslut	Finländska medborgare (%)	Annat EU/EES-land (%)	Övrigt (%)
Totalt	836 (no. of applications)	29 %	28 %	42 %
Reglerade yrken	197	39 %	59 %	2 %
Nivå på en examen eller vissa studier	647	25 %	18 %	56 %

⁵⁸ <https://www.uhr.se/bedomning-av-utlandsk-utbildning/rapport-och-statistik/>

6.5 Statistikk for godkjenningsordninger på Island

Tabel 44: Anerkendelse af udenlandsk uddannelse fordelt på uddannelseslandegrupper

Uddannelseslandegrupper	2013	2014	2015	Ændring seneste år	
Nordiske lande	63	48	40	-8	-17 %
EU/EØS (ekskl. Norden)	247	265	260	-5	-2 %
Tredjelande	468	456	571	115	25 %
<i>I alt</i>	<i>778</i>	<i>769</i>	<i>871</i>	<i>102</i>	<i>13 %</i>

Der findes (så vidt vi ved) ikke opgørelser over antal ansøgninger, afgørelser osv. om godkendelse af udenlandske erhvervskvalifikationer inden for lovregulerede erhverv. Nedenstående tal er således tal, der er blevet givet i forbindelse med de afholdte interviews.

Idan Education Center behandler mellem 30 og 40 ansøgninger om året. Mellem 60 og 70 % af disse ansøgninger godkendes helt eller delvist. Det er typisk inden for erhvervene 1) Bygge og anlæg, 2) Metal og 3) Madlavning (kokke, bagere mv.)

7. Vedlegg 3: Lovregulerte yrker

7.1 Lovregulerte yrker i Norge

Tabel 45: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningskontorer i Norge

Arbeidstilsynet: 27 yrker

Yrke

Dykker, klasse A
Bro-/traverskranfører
Dykker, klasse B
Gravemaskinfører, større effekt enn 15 kW (20,4 HK) (sertifikatkategori M2)
Lastebilkranfører
Maskinfører – Doser, større effekt enn 15 kW (20,4 HK) (sertifikatkategori M1)
Maskinfører – Dumper, større effekt enn 15 kW (20,4 HK) (sertifikatkategori M6)
Maskinfører – Gravelaster, større effekt enn 15 kW (20,4 HK) (sertifikatkategori M5)
Maskinfører – Hjullaster, større effekt enn 15 kW (20,4 HK) (sertifikatkategori M4)
Maskinfører – Skraper, større effekt enn 15 kW (20,4 HK) (sertifikatkategori M7)
Maskinfører – Veihevel, større effekt enn 15 kW (20,4 HK) (sertifikatkategori M3)
Mobilkranfører
Portal-/svingkranfører
Truckfører – Lavtløftende pallettruck, pallettruck med permanent plattform, til og med 10 tonn (sertifikatkategori T1)
Truckfører – Motvektstruck med permanent container-åk – løftekapasitet over 10 tonn (sertifikatkategori T8.1)
Truckfører – Motvektstruck med permanent tømmerklo – løftekapasitet over 10 tonn (sertifikatkategori T8.2)
Truckfører – Motvektstruck til og med 10 tonn (sertifikatkategori T4)
Truckfører – Motvektstruck, gaffelarmer – løftekapasitet over 10 tonn (sertifikatkategori T8)
Truckfører – Motvektstruck, teleskopisk bom – løftekapasitet over 10 tonn (sertifikatkategori T8.4)
Truckfører – Portaltruck, løftekapasitet over 10 tonn (sertifikatkategori T7)
Truckfører – Rundtsvingende teleskoptruck med løftekapasitet til og med 10 tonn (sertifikatkategori C2)
Truckfører – Sidelaster til og med 10 tonn (sertifikatkategori T5)
Truckfører – Sidelaster, løftekapasitet over 10 tonn (sertifikatkategori T6)
Truckfører – Skyvemasttruck/støttebenstruck til og med 10 tonn (sertifikatkategori T2)
Truckfører – Svinggaffeltruck og høytløftende plukk-truck/sidestablende og førerløftende plukktruck til og med 10 tonn (sertifikatkategori T3)
Truckfører – Teleskoptruck med løftekapasitet til og med 10 tonn (sertifikatkategori C1)
Tårnkranfører

Tabel 46: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningskontorer i Norge

Finanstilsynet: 5 yrker

Yrke

Autorisert regnskapsfører
Eiendomsmegler
Innkassebevillingshaver
Registrert revisor
Statsautorisert revisor

Tabel 47: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningskontorer i Norge

Helsedirektoratet: 72 yrker

Yrke

Ambulansearbeider
Allmennlege
Apotektekniker
Audiograf
Bioingeniør
Ergoterapeut
Fotterapeut
Fysioterapeut
Helsefagarbeider och Helsesekretær
Hjelpepleier
Jordmor
Kiropraktor
Klinisk ernæringsfysiolog
Lege (Basic Medical Training)
Omsorgsarbeider
Optiker
Perfusjonist
Ortoptist
Ortopediingeniør
Provisorfarmasøyt
Psykolog
Radiograf
Reseptarfarmasøyt
Sykepleier
Tannehelsesekretær
Tannlege
Tannpleier
Tanntekniker
Vernepleier
Anestesiologi
Arbeidsmedisin
Barne- og ungdomspsykiatri
Barnekirurgi
Barnesykdommer
Blodsykdommer
Endokrinologi
Fordøyelsesykdommer
Fysikalsk medisin og rehabilitering
Fødselshjelp og kvinnesykdommer
Gastroenterologisk kirurgi
Generell kirurgi
Geriatrici
Hjertesykdommer
Hud- og veneriske sykdommer
Immunologi og transfusjonsmedisin
Indremedisin
Infeksjonssykdommer
Karkirurgi
Maxillofacial kirurgi
Klinisk farmakologi
Lungesykdommer
Klinisk nevrofysiologi
Medisinsk biokjemi
Medisinsk mikrobiologi
Nevrokirurgi
Nevrologi
Nukleærmedisin
Nyresykdommer
Patologi
Plastikkirurgi
Psykiatri
Radiologi
Revmatologi
Samfunnsmedisin
Thoraxkirurgi
Urologi
Øre-nese-halssykdommer
Øyesykdommer (oftalmologi)
Bevis for gjennomgått spesialistutdanning i kjeveortopedi
Bevis for gjennomgått spesialistutdanning i oralkirurgi

Tabel 48: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningsskontorer i Norge

Mattilsynet: 4 yrker

Yrke

Dyrepleier
Fiskehelsebiologi
Seminpersonell
Veterinær

Tabel 49: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningsskontorer i Norge

Utdanningsdirektoratet: 4 yrker

Yrke

Lærer i grunnopplæringen
Pedagogisk leder i barnehage
Styrer i barnehage
Yrkesfaglærer

Tabel 50: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningsskontorer i Norge

Kirkerådet: 4 yrker

Yrke

Diakon
Kantor
Kateket
Prest i den norske kirke

Tabel 51: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningsskontorer i Norge

Vegdirektoratet: 10 yrker

Yrke

Faglig leder av trafikkskole
Ansvarlig leder ved fartskriververksted
Fører av utrykningskjøretøy
Teknisk leder ved kjøretøyverksteder
Teknisk leder ved kontrollorgan for periodisk kjøretøykontroll
Trafikklærer
Trafikklærer – tilleggskompetanse tunge klasser
Trafikklærer – tilleggskompetanse A, A1 og A2
Undervisningspersonell til kompetansegivende kurs for fører av utrykningskjøretøy – undervisningsansvarlig
Undervisningspersonell til kompetansegivende kurs for fører av utrykningskjøretøy – utrykningsinstruktør

Tabel 52: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningsskontorer i Norge

Miljødirektoratet: 1 yrke

Yrke

Preparant

Tabel 53: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningsskontorer i Norge

Direktoratet for mineralforvaltning: 1 yrke

Yrke

Bergteknisk ansvarlig

Tabel 54: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningsskontorer i Norge

Norges vassdrags- og energidirektorat: 2 yrker

Yrke

Fagansvarlig damsikkerhet

Tabel 55: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningsskontorer i Norge

Direktorat for samfunnssikkerhet og beredskap: 28 yrker

Yrke

Automatiker

Automatikkmekaniker

Bergsprenger

Bergsprengningsleder

Brannkonstabel

Brannsjef

Elektriker

Elektroreparatør

Energimontør

Faglig ansvarlig for arbeid knyttet til arbeidsgivers egne forsyningsanlegg

Faglig ansvarlig for arbeid knyttet til elektriske anlegg

Faglige ansvaret for drift og vedlikehold av arbeidsgiverens egne lavspenningsanlegg eller små, enkle høyspenningsanlegg

Faglige ansvaret for offentlig tilsyn med elektriske anlegg

Feiersvenn

Forebyggende personell

Heismontør

Leder for beredskapsavdeling

Leder for forebyggende avdeling

Linjemontør (Gr. B)

Operatør på nødalarmeringssentral

Overordnet vakt

Person som utfører offentlig tilsyn med elektriske anlegg og elektrisk utstyr

Profesjonell pyrotekniker

Reparatør av elektromedisinsk utstyr

Scenepyrotekniker

Togelektriker

Teknisk sprengningskyndig

Utrykningsleder

Tabel 56: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningsskontorer i Norge

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet: 1 yrke

Yrke

Kvalifisert person for ekomnettautorisasjon

Tabel 57: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningsskontorer i Norge

Direktorat for byggkvalitet: 1 yrke

Yrke

Periodisk sikkerhetskontrollør for løfteinnretninger

Tabel 58: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningsskontorer i Norge

Politidirektoratet: 1 yrke

Yrke

Vekter

Tabel 59: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningskontorer i Norge

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet: 2 yrker

Yrke
Advokat
Rettsjelder

7.2 Statistikk fra Utdanningsdirektoratet

Tabel 60: Antall vedtak totalt og fordelt på statsborgerskap og yrkesgrupper i UDIR, 2013–2016

	2013	2014	2015	2016
Antall vedtak totalt	665	746	721	660
Antall vedtak innenfor EU/EØS totalt	478	566	496	419
Antall vedtak utenfor EU/EØS totalt	187	180	225	226
Antall vedtak i lærersaker	447	460	483	471
Antall vedtak i barnehagesaker	208	279	238	187

Tabel 61: Antall godkjente og avslåtte vedtak i UDIR, 2013–2016

	2013	2014	2015	2016
Antall godkjenninger totalt	484	544	527	547
Antall avslag totalt	148	173	167	86
Diverse (utligning, norsk erklæring, henlagt)	31	29	24	19

Tabel 62: Saksbehandlingstid i UDIR, 2013–2016

	2013	2014	2015	2016
Antall saker behandlet innenfor tidsfristen	665	742	719	660
Behandlingstid, gjennomsnittlig ant. dager	39	42	39	40
Behandlingsfrist overskredet i antall saker	0	4	2	0

7.3 Lovregulerte yrker i Danmark

Tabel 62 nedenfor inneholder antal afgørelser om ansøgning om anerkendelse fordelt på lovregulerte erhverv og kompetente myndigheder i 2013, 2014 og 2015. Tallene er baseret på årsberetninger fra Styrelsen for Videregående Uddannelser.

Tabel 62 indeholder ikke antal ansøgninger, hvor der ikke foreligger en afgørelse – fx fordi den kompetente myndighed har afvist at behandle ansøgningen pga. manglende dokumentation eller andet, eller fordi ansøgningen er trukket tilbage.

En række lovregulerte erhverv har ikke modtaget ansøgninger i perioden. Disse erhverv optræder ikke i tabellen.

Tabel 63: Afgørelser om ansøgning om anerkendelse fordelt på lovregulerede erhverv og kompetente myndigheder, 2013–2015

Kompetent myndighed/Erhverv	Antal afgørelser (opgjort per erhverv)				Antal afgørelser (opgjort per myndighed)
	2013	2014	2015	Hele perioden	Hele perioden
Styrelsen for Patientsikkerhed					
Ambulanceassistent	-	-	82	82	2.552
Ambulancebehandler	2	2	36	40	
Ambulancebehandler med særlig kompetence	-	-	8	8	
Bandagist	-	-	2	2	
Bioanalytiker	13	15	12	40	
Ergoterapeut	-	4	6	10	
Fodterapeut	-	1	-	1	
Fysioterapeut	47	39	20	106	
Jordemoder	6	11	7	24	
Kiropraktor	5	3	10	18	
Klinisk diætist	1	-	2	3	
Klinisk tandtekniker	-	-	2	2	
Læge	282	415	308	1.005	
Optometrist	1	8	4	13	
Radiograf	9	2	2	13	
Social- og sundhedsassistent	37	38	32	107	
Speciallæge	149	187	169	505	
Specialtandlæge	1	2	3	6	
Sygeplejerske	143	140	138	421	
Tandlæge	35	62	48	145	
Tandplejer	1	-	-	1	
Arbejdstilsynet					
Arbejde med epoxy og isocyanater	2	-	-	2	1.108
Arbejde med styren og polyesterstøbning	1	4	-	5	
Arbejde med svejsning	4	-	2	6	
Asbestnedrivning	-	-	17	17	
Elevatormontør	2	-	-	2	
Fører af gaffeltruck	236	293	326	855	
Fører af teleskoplæsser	11	9	30	50	
Kranfører	28	26	34	88	
Kølemontør	1	1	5	7	
Stilladsopstiller	37	33	6	76	
Styrelsen for Videregående Uddannelse					
Lærer i de gymnasiale uddannelser	99	123	121	343	777
Folkeskolelærer	133	135	166	434	
Psykolognævnet					
Psykolog	32	11	46	89	89
Søfartsstyrelsen					
Erhvervsdykker	-	10	16	26	85
Fisker	6	5	3	14	
Fiskeskipper	4	3	5	12	
Maskinchef (på fiskeskibe)	-	3	-	3	
Maskinmester (på fiskeskibe)	7	2	8	17	
Styrmand (i fiskeskibe)	1	10	2	13	
Fødevarestyrelsen					
Dyrlæge	21	24	19	64	69
Veterinærsygeplejerske	3	1	1	5	
Lægemiddelstyrelsen					
Farmaceut	19	7	17	43	63
Farmakonom	4	11	5	20	
Civilstyrelsen					
Advokat	1	4	1	6	6
Delta på vegne af Sundhedsministeriet					
Audiometri og høreapparattilpasning	1	5	-	6	6
Sundhedsstyrelsen					
Specialsygeplejerske	-	-	6	6	6
Sikkerhedsstyrelsen					
Elinstallatør	-	2	2	4	5
Gas-, vand- og sanitetsmester	1	-	-	1	

Kompetent myndighed/Erhverv	Antal afgørelser (opgjort per erhverv)				Antal afgørelser (opgjort per myndighed)
	2013	2014	2015	Hele perioden	Hele perioden
Erhvervsstyrelsen					
Ejendomsmægler	-	1	-	1	4
Statsautoriseret revisor	3	-	-	3	
Rigspolitiet					
Dørmand i virksomheder med alkoholbevilling	-	-	3	3	3
Geodatastyrelsen					
Landinspektør	1	1	1	3	3
Naturstyrelsen					
Brøndborer	1	-	1	2	2
Beredskabsstyrelsen					
Brandmand	1	-	-	1	1

Kilde: Beretning for 2013, 2014 og 2015 om Vurdering og Anerkendelse af udenlandske uddannelses kvalifikationer m.v., Styrelsen for Videregående Uddannelser

Tabel 63 præsenterer oversigt over antal positive, betingede og negative afgørelser om lovregulerede erhverv i 2013–2015 fordelt på erhverv.

Tabel 64: Oversigt over antal positive, betingede og negative afgørelser om lovregulerede erhverv i 2013–2015 fordelt på erhverv

Erhverv	Positive	Betingede	Negative
Advokat	2	3	1
Ambulanceassistent	82	0	0
Ambulancebehandler	39	0	1
Ambulancebehandler med særlig kompetence	8	0	0
Arbejde med epoxy og isocyanater	2	0	0
Arbejde med styren og polyesterstøbning	5	0	0
Arbejde med svejsning	6	0	0
Asbestnedrivning	17	0	0
Audiometri og høreapparattilpasning	6	0	0
Bandagist	2	0	0
Bioanalytiker	30	9	1
Brandmand	1	0	0
Brøndborer	1	0	1
Dyrlæge	40	0	24
Dørmand	1	0	2
Ejendomsmægler	0	1	0
Elevatormontør	2	0	0
Elinstallatør	3	0	1
Ergoterapeut	8	2	0
Erhvervsdykker	26	0	0
Farmaceut	17	22	4
Farmakonom	1	12	7
Fisker	11	2	0
Fiskeskipper	9	3	0
Fodterapeut	1	0	0
Fysioterapeut	78	28	0
Fører af gaffeltruck	855	0	0
Fører af teleskoplæsser	50	0	0
Gas-, vand- og sanitetsmester	1	0	0
Jordemoder	9	6	5
Kiropraktor	6	12	0
Klinisk diætist	3	0	0
Klinisk tandtekniker	0	0	2
Kranfører	88	0	0
Kølemontør	7	0	0
Kørelærer	2	1	0
Landinspektør	0	0	3
Læge	634	367	4
Lærer i de gymnasiale uddannelser	144	126	73
Folkeskolelærer	106	269	59
Maskinchef(på fiskeskibe)	3	0	0

Erhverv	Positive	Betingede	Negative
Maskinmester (på fiskeskibe)	17	0	0
Optiker	13	0	0
Optometrist	12	1	0
Psykolog	68	0	21
Radiograf	7	4	2
Social- og sundhedsassistent	67	6	34
Speciallæge	505	0	0
Specialsygeplejerske	2	0	4
Specialtandlæge	6	0	0
Sprøjtecertifikat	46	0	0
Statsautoriseret revisor	2	0	1
Stilladsopstiller	76	0	0
Styrmand (i fiskeskibe)	8	5	0
Styrmand(i handelsskibe)	1	0	0
Sygeplejerske	222	173	26
Tandlæge	83	54	8
Tandplejer	0	0	1
Translatør og tolk	2	0	2
Veterinærsygeplejerske	0	0	5

Kilde: Beretning for 2013, 2014 og 2015 om Vurdering og Anerkendelse af udenlandske uddannelseskvalifikationer m.v., Styrelsen for Videregående Uddannelser.

7.4 Lovregulerede yrker i Sverige

Tabel 65: Oversigt over lovregulerede yrker og godkjenningkontorer i Sverige

Behörig myndighet	Yrke
Advokatsamfundet	Advokat
Arbetsmiljöverket	Personer som använder biocidprodukter Yrkesdykare Sprängarbas Personer som arbetar med medicinska kontroller
Boverket	Energiexperter Sakkunniga inom brandskydd Sakkunniga funktionskontrollanter Sakkunniga rörande kulturvården Sakkunniga rörande tillgänglighet Kontrollansvariga Yrkesverksamhet rörande hissar mm
Elsäkerhetsverket	Elinstallatör
Fastighetsmäklarinspektionen	Fastighetsmäklare
Folkhälsomyndigheten	Personer som använder växtskyddsmedel klass 1 Personer som använder växtskyddsmedel klass 2 Personer som använder biocidprodukter klass 1
Finansinspektionen	Ansvarig aktuarie i försäkringsföretag
Fastighetsmäklarinspektionen	Fastighetsmäklare Hyresförmedlare
Jordbruksverket	Hovslagare Sjukgymnast inom djurens hälso- och sjukvård Sjuksköterska inom djurens hälso- och sjukvård Tandläkare inom djurens hälso- och sjukvård Veterinär Djursjukskötare Personer som använder växtskyddsmedel klass 1 Personer som använder växtskyddsmedel klass 2
Kammarkollegiet	Auktoriserad tolk Auktoriserad translatör

Behörig myndighet	Yrke
Länsstyrelsen i Stockholms län	Väktare
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)	Brandskyddskontroll Kontrollanter av tankar avsedda för transport av farligt gods Kontrollanter av cisterner, rörledningar och farliga vätskor
Naturvårdsverket	Kvalitetssäkrare av rovdjursobservationer
Patentombudsnämnden	Patentombud
Skolverket	Lärare Förskollärare och fritidspedagog i det offentliga skolväsendet
Socialstyrelsen	Apotekare Arbetssterapeut Audionom Barnmorska Biomedicinsk analytiker Dietist Fysioterapeut /Sjuktymnast Kiropraktor Logoped Läkare Specialistläkare Napparat Optiker Ortopedingenjör Psykolog Psykoterapeut Receptarie Röntgensjuksköterska Sjukhusfysiker Sjuksköterska Specialistsjuksköterska Tandhygienist Tandläkare Specialisttandläkare Yrkesverksamhet inom den sociala barn- och ungdomsvården
Transportstyrelsen	Trafiklärare Besiktningstekniker Taxiförare Utbildningsledare vid trafikskola Lärare för introduktionsutbildning inför privat övningskörning Lärare för riskutbildning Lärare för mopedutbildning som kräver körkortsbehörighet AM Lärare för moped-, snöskoter- och terränghjulingsutbildning som kräver förarbevis
Universitets- och högskolerådet (UHR)	Bergsguide

7.5 Statistik från Socialstyrelsen

Tabel 66: Antal inkomna ansökningar från tredjeländ, 2013–2015, legitimerade yrken inom sjukvården, Socialstyrelsen

Yrken	2013	2014	2015
Apotekare	138	264	335
Arbeterapeut	5	2	7
Audionom	2	2	5
Barnmorska	25	34	45
Biomedicinsk analytiker	69	83	139
Dietist	6	15	12
Kiropraktor	2	2	2
Logoped	0	5	5
Läkare	574	765	843
Naprapat	0	0	0
Optiker	8	7	12
Ortopedingenjör	1	1	2
Psykolog	55	54	77
Psykoterapeut	5	3	9
Receptarie	16	15	10
Röntgensjuksköterska	10	11	30
Sjukgymnast/Fysioterapeut	37	51	32
Sjukhusfysiker	2	7	11
Sjuksköterska	221	308	450
Tandhygienist	10	10	18
Tandläkare	154	277	335
<i>Totalt</i>	<i>1 340</i>	<i>1 916</i>	<i>2 379</i>

Källa: Socialstyrelsen.

Tabel 67: Antal utfärdade legitimationer (från tredjeländ), 2013–2015, legitimerade yrken inom sjukvården, Socialstyrelsen

Yrken	2013	2014	2015
Apotekare	26	21	19
Arbeterapeut	1	6	0
Audionom	0	0	0
Barnmorska	1	0	0
Biomedicinsk analytiker	10	8	9
Dietist	5	0	2
Kiropraktor	1	0	1
Logoped	1	0	1
Läkare	158	166	121
Naprapat	0	0	0
Optiker	1	0	1
Ortopedingenjör	0	0	0
Psykolog	4	5	16
Psykoterapeut	2	1	2
Receptarie	3	7	3
Röntgensjuksköterska	1	0	1
Sjukgymnast/Fysioterapeut	7	8	5
Sjukhusfysiker	0	0	1
Sjuksköterska	53	51	62
Tandhygienist	1	1	0
Tandläkare	37	43	39
<i>Totalt</i>	<i>312</i>	<i>317</i>	<i>283</i>

Kilde: Socialstyrelsen.

Tabel 68: Antal avslag från tredjeländ, 2013–2015, legitimerade yrken inom sjukvården, Socialstyrelsen

Yrken	2013	2014	2015
Apotekare	11	8	21
Arbeterapeut	1	1	0
Audionom	1	0	2
Barnmorska	18	15	25
Biomedicinsk analytiker	50	20	87
Dietist	2	2	5
Kiropraktor	0	0	1
Logoped	3	0	3
Läkare	57	66	48
Naprapat	0	0	0
Optiker	1	3	6
Ortopedingenjör	0	0	0
Psykolog	18	28	32
Psykoaterapeut	2	1	0
Receptarie	6	5	6
Röntgensjuksköterska	0	0	2
Sjukgymnast/Fysioterapeut	11	12	11
Sjukhusfysiker	3	0	5
Sjuksköterska	91	99	125
Tandhygienist	6	8	8
Tandläkare	28	23	25
<i>Totalt</i>	<i>309</i>	<i>291</i>	<i>412</i>

Källa: Socialstyrelsen.

Tabel 69: Sammanställning antal inkomna ansökningar från tredjeländ, bifall, utfärdade legitimationer och avslag samtliga 25 legitimerade yrken, Socialstyrelsen, per år och totalt

	Inkomna ansökningar	Bifall	Utfärdade legitimationer	Avslag
2013	1 340	664	312	309
2014	1 916	750	317	291
2015	2 379	1 004	283	412
<i>Totalt</i>	<i>5 635</i>	<i>2 418</i>	<i>912</i>	<i>1 012</i>

Källa: Socialstyrelsen.

7.6 Statistik från Skolverket

Tabel 70: Antalet utländska lärare som är behöriga, Skolverket

	Grundskola	Förskola
Från nordiska länder	692	461
<i>Totalt</i>	<i>4 168</i>	<i>1 186</i>

Källa: Mailkorrespondens med Skolverket, december 2016.

7.7 Lovregulerte yrker i Finland

Tabel 71: Oversikt over lovregulerte yrker og godkjenningskontorer i Finland

Behörig myndighet	Yrken
Kyrkostyrelsen (evangelisk-luthersk)	Kyrklige tjenester
Finlands advokatförbund	Advokat
Livsmedelssäkerhetsverket	Specialveterinär
Livsmedelssäkerhetsverket	Veterinärkirurg
Utbildningsstyrelsen	Fastighetsingenjör Sotare Klasslärare Jourhavande vid nödcentraler Manskap och underbefälet i räddningsbranschen Befälet i räddningsbranschen Rektor (grundläggande utbildning/gymnasiet/yrkesutbildning) Handledare i morgon- och eftermiddagsverksamhet Barnträdgårdslärare Förretningsingenjör Uppgifter som förutsätter en avlagd juris magisterexamen närvårdare (barndagvård) Specialbarnträdgårdslärare Speciallärare Ämneslärare Lärare i fritt bildningsarbete Lärare i yrkesinriktade/gemensamma studier i yrkesutbildningen lärare som meddelar förskoleundervisning Väktare (brottsåpföljdsbranschen) Studiehandledare/elevhandledare
Polisstyrelsen	Föreståndare för bevakningsföretag (privata sikkerhetstjenester)
Patent- och registerstyrelsen	Revisor
Säkerhets- och kemikalieverket	Ledare av elarbeten/ driftsledare Driftsovervakere av pannaanlægninger
Trafiksäkerhetsverket	Förarexamensmottagare Trafiklärare Utbildningsansvarig föreståndare i en bilskola Utförare av enskilt godkännande av fordon Den som svarar för beviljandet av enskilda godkännanden Yrkesutövare inom sjöfarten Person som utför bilbesiktningar Person som svarar för besiktningsverksamhet
Polisinrättningen i hemortskommunen	Väktare (privata sikkerhetstjenester)
Regionförvaltningsverket i Södra Finland	Kranförare/(den som för en kran) (mobilkran, tornkran eller lastkran) Dykare som utför byggnadsarbete under vatten Laddare
Kyrkostyrelsen (ortodox)	Kyrklige tjenester

Behörig myndighet	Yrken
Valvira	Kiropraktor Specialtandläkare Tandtekniker Tandläkare Dietist Geronom Sjukhuscellbiolog Sjukhuskemist Sjukhusgenetiker Sjukhusmikrobiolog Sjukhusfysiker Laboratorieskötare Specialläkare Barnmorska Naprapat Ergoterapeut Optiker Munhygienist Ortopedtekniker (ortostekniker – protestekniker) Osteopat Sjukvårdare Farmaceut (kandidatexamen i farmaci) Provisor (masterexamen i farmaci) Läkare Fysioterapeut Fotterapeut Närvårdare (hälsovård) Närvårdare (socialvård) Psykolog Psykoterapeut Hälsovårdare Röntgenskötare Legitimerad sjuksköterska Ansvarig kurator Socialarbetare

7.8 Lovregulererte yrker på Island

Tabel 72: Oversikt over lovregulererte yrker og godkjenningkontorer på Island

Behörig myndighet	Lagreglerade yrken
Administration of Occupational Safety and Health (Myndigheten för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen): 5 yrken	Förare av farligt gods Kranförare Gaffeltruckförare Grävmaskinist Väg/gatuarbete
Directorate of Health (Hälsomyndigheten): 74 yrken	Allmänläkare Yrkesmedicin Oftalmologi Rådgivare vid alkohol- och drogberoende Pediatrik Barnpsykiatri Barnkirurgi Grundläggande läkarutbildning Allmän hematologi Toraxkirurgi Ortopedi Endokrinologi Samhällsmedicin Socialarbetare Fotterapeut

Behörig myndighet	Lagreglerade yrken
	Obstetrik och gynekologi Psykiatri Röntgentekniker Diagnostisk radiologi Radiologi Reumatologi Otorhinolaryngologi Kardiologi Legitimerad sjuksköterska Kiropraktor Dermatovenerologi Ergoterapeut Nukleärmedicin Biokemi Klinisk neurofysiologi Medicinsk laboratorietekniker Barnmorska Lungmedicin Farmakologi Farmaceut Farmaceutisk assistent Allmänmedicin (intern) Plastikkirurgi Medicinsk sekreterare Dietkock Livsmedelsforskare Gastroenterologi Biolog vid en specialiserad hälsoinstitution Njursjukdomar Nutritionist Dietist Livsmedelstekniker Allergologi Fysioterapi Osteopat Immunologi Psykolog Optiker Ambulanspersonal Legitimerad undersköterska Massageterapeut Fysioterapeut Allmän kirurgi Smittsamma sjukdomar Ortos- och protestetkniker Anestesi Klinisk bakteriologi Talterapeut Tandhygienist Tandläkare (grundläggande tandläkarutbildning) Dentalteknik Dentalassistent Neurologi Neurokirurgi Patologisk anatomi Utvecklingsterapeut Urologi Kärllkirurgi Geriatrik
District Commissioner (distriktschef): 3 yrken	Bilförsäljare Fastighetsmäklare Trafiklärare
Trafikstyrelsen: 16 yrken	Mariningenjör (VS II) Kariningenjör utan begränsningar Mariningenjör (VF IV) Kapten i kustbevakningen Skeppare på ett fiskefartyg <24 m Skeppare på ett fiskefartyg <45 m Assisterande däcksbefäl utan begränsningar Assisterande däcksbefäl i kustbevakningen

Behörig myndighet	Lagreglerade yrken
Ministry of Education, Science and Culture (Ministeriet for uddannelse, forskning og kultur): 5 yrken	Maskinist
	Däcksbefäl fiskeflotta utan begränsningar
	Däcksbefäl kustbevakningen
	Däcksbefäl utan begränsningar (VF I)
	Däcksbefäl <3000 kW (VF II)
	Däcksbefäl <1500 kW (VS I)
	Däcksbefäl <750 kW (VS III)
	Däcksbefäl <24 m < 750 kW (Vvy)
	Bibliotekarie
	Lärare för gymnasieskolor
Ministry for the Environment and Natural Resources (Ministeriet for miljø og naturresurser): 1 yrke	Lärare för grundskolor
	Förskollärare
	Elevhandedare
	Hälsovårdsinspektör
Ministry of Industry and Trade (Närings- och handelsministeriet) 69 yrken	Bakning
	Byggnation och reparation av karosser
	Bilmekanik
	Sprutlackering av bilar
	Bleckslageri
	Revisor
	Bokbinderi
	Byggingenjör
	Veterinärkirurg
	Pälshandel
	Flygmekaniker
	Servering
	Glasskärning och spegeltillverkning
	Grafisk design
	Guld- och silversmide
	Ekonom
	Modist
	Frisör
	Instrumenttillverkning
	Arkitekt
	Snickare
	Tapetserare
	Möbeltillverkning
	Industri tekniker
	Inredningsarkitekt
	Klädsömnad
	Köttberedning
	Herrskrädderi
	Damskrädderi
	Kakbakning
	Landskapsarkitekt (designer)
	Gravyr
	Fotografi
	Revisor
	Matlagning
	Måleriarbete
	Metallgjutning
	Metallsvetsning
	Mejeribearbetning
	Formtillverkning
	Murning
	Snideri
	Nättillverkning
	VVS-arbeten
	Grafisk tekniker
	Tryckning
	Elektronik
	Ansvarig elektriker
	Elddistribution
	Elmekanik
	Elinstallation
	Metallsvavning
	Telekomteknik

Behörig myndighet	Lagreglerade yrken
	Skepps- och båtbyggnad Planerare Skotillverkning Trädgårdsarkitektur Skönhetsterapi Stålskeppsbyggnation Stålkonstruktion Stenhuggeri Sadelmakeri Ingenjör Datatekniker Urmakeri Tapetsering och golvläggning Auktoriserad ingenjör Industrimekanik Kandidatexamen i företagsekonomi
Ministry of the Interior (Inrikesministeriet): 3 yrken	Jurist Tolk och översättare Haveriutredare
The Financial Supervisory Authority (Finansinspektionen): 2 yrken	Försäkringsmäklare

7.9 Lovregulerede yrker på Færøylene

Færøerne adskiller sig fra de andre lande, idet landet ikke er en del af det europæiske samarbejde og derfor indtil videre har stået uden for samarbejdet om at udarbejde nationale kvalifikationsrammer. Færøerne har således ikke tilsluttet sig anerkendelsesdirektivet, som regulerer anerkendelse af erhvervskvalifikationer for alle borgere fra EU/EØS-landene.

På Færøerne udstedes autorisationer inden for fx revisor, ejendomsmægler og el-installatør af de kompetente myndigheder. Derudover er der en række erhverv, som er lovregulerede, men hvor autorisationen udstedes af myndighederne i Danmark fx læge, sygeplejerske, advokat m.fl.

Færøerne er endvidere omfattet af aftaler og overenskomster om fælles nordisk arbejdsmarked.

Der er ikke en fælles godkendelsesmyndighed på Færøerne. De enkelte myndigheder på Færøerne har hjemtaget kompetence til at udstede autorisationer til lovregulerede erhverv (særanliggende), jf. tabel 5.41. For flere lovregulerede erhverv på Færøerne gør det sig gældende, at de danske myndigheder har ansvar for udstedelse af autorisation.

Tabel 73: Antall lovregulerede erhverv og kompetente myndigheder på Færøerne

Kompetent myndighed	Antal lovregulerede erhverv
Psykolognævnet: Psykolognævnet, Ankestyrelsen, Danmark	1
SEV	1
Skráseting Føroya: (Den færøske registreringsmyndighed)	2
Den Færøske Søfartsstyrelse	2
Lovregulerede erhverv, hvor autorisation udstedes i Danmark	16
Fælles nordisk samarbejde	1

I forbindelse med kortlægningen for Færøerne er der ikke fremkommet nogen nedskrevne principper og kriterier for vurdering af udenlandske erhvervskvalifikationer inden for lovregulerede erhverv, da de forskellige myndigheder enten ikke modtager ansøgninger fra personer med udenlandske erhvervskvalifikationer eller ikke har en selvstændig ordning. I det sidstnævnte tilfælde er det de danske myndigheder på fx sundhedsområdet, der behandler ansøgninger fra personer med udenlandske erhvervskvalifikationer som ønsker at udøve erhvervet på Færøerne. Gennem interviews med repræsentanter fra relevante færøske myndigheder har Rambøll derimod fået beskrevet proces, vurderingsprincipper og – kriterier for en række af de lovregulerede erhverv. Dette er beskrevet nærmere i vedlæg.

Det har heller ikke været muligt at indhente data fra de relevante færøske myndigheder. Gennem interviews har Rambøll derimod fået gode indikatorer af omfanget af ansøgninger fra personer med udenlandske erhvervskvalifikationer inden for enkelte lovregulerede erhverv hvilket uddybes i vedlæg.

Færøerne har pr. 1. juni 1995 overtaget dele af sundhedsvæsnets fra de danske myndigheder (lov nr. 316 af 17. maj 1995 om sundhedsvæsnets på Færøerne). Færøerne har hjemmel til at fastsætte regler om sundhedsvæsnets opgaver, ydelser og administration. Sundhedsvæsnets opgaver og ydelser omfatter sygehusvæsen, kommunelægeordning, sundhedsplejeordning, hjemmesygeplejeordning, skole-lægeordning, tandplejeordning og sygeforsikring.

Tabel 74: Oversigt over lovregulerede yrker og godkjenningsskontorer på Færøerne

Kompetent myndighed	Lovreguleret erhverv
Psykolognævnet, Ankestyrelsen, Danmark	Psykolog
SEV	El installatør
Skráseting Føroya (Den færøske registreringsmyndighed)	Revisor Ejendomsrådgiver
Den Færøiske Søfartsstyrelse	Maritime erhverv
Lovregulerede erhverv, hvor autorisation udstedes i Danmark (Der henvises til kortlægningen for Danmark, hvor regler og procedure for autorisation behandles nærmere)	Bandagist Ergoterapeut Fodterapeut Fysioterapeut Jordemoder Kiropraktor Klinisk diætist Klinisk tandtekniker Læge Optometrist Radiograf Social- og sundhedsassistent Tandlæge Tandplejer Sygeplejerske Advokat
Fælles nordisk samarbejde	Lærer i grundskolen

7.9.1 *Procedyrer, vurderingskriterier og principper for autorisation på Færøerne*

Autorisation af revisorer

Den færøske registreringsmyndighed udsteder autorisationer til revisorer på Færøerne, jf. Løgtingslóg nr. 120 frá 21. mai 1993 um lóggildar grannskoðarar / om autoriserede revisorer.

Følgende krav skal være opfyldt for at opnå beskikkelse som autoriseret revisor, jf. § 1, stk. 2:

- 1) har bopæl på Færøerne
- 2) er myndig og ikke under lavværgemål
- 3) ikke har anmeldt betalingsstandsning og ikke er under konkurs
- 4) har bestået en særlig eksamen (uddybes i § 4 i loven)⁵⁹
- 5) i mindst 3 år efter det fyldte 18. år på en autoriseret revisors kontor har deltaget i udførelsen af de der almindeligt forekommende revisionsarbejder
- 6) har forsikret eller stillet sikkerhed for mindst 500.000 kr. mod økonomisk ansvar, som måtte pådrages under udførelsen af hvervet som autoriseret revisor.

Den færøske registreringsmyndighed kan endvidere udstede autorisationer til ansøgere, som har en udenlandsk uddannelse, der kan ligestilles med § 1, stk. 2, nr. 4 og 5 og som i øvrigt ikke har anmeldt betalingsstandsning eller er under konkurs.

Ydermere fremgår det af loven, at den færøske registreringsmyndighed kan, hvor særlige forhold gør sig gældende, tillade ikke-færøske revisorer i enkelte tilfælde at varetage hverv, hvortil der i lovgivningen kræves en autoriseret revisor.

Den færøske registreringsmyndighed udsteder endvidere autorisationer til ejendomsrådgivere, som ligeledes er et lovreguleret erhverv på Færøerne.

Autorisation af sundhedspersoner

Med udgangspunkt i interview med HR-repræsentant fra Landssjúkrahúsið gør følgende procedure ved ansættelse af sundhedspersoner på de Færøske sygehus sig gældende.

Ved ansættelse af sundhedspersonale kontrolleres dansk eller færøsk autorisation i et it-system under Styrelsen for Patientsikkerhed i Danmark. I forhold til udstedelse af autorisation skal alle personer, med udenlandsk uddannelse, ansøge ved Styrelsen for Patientsikkerhed i Danmark, jf. kortlægning for Danmark. I denne database er det muligt at indhente oplysninger om, hvorvidt vedkommende har en dansk eller færøsk autorisation, kontrollere bevis og tidligere hændelser (fx fratagelse af praksis), som er vigtige at have viden på forhånd. Efterfølgende indhenter sygehuset referencer fra tidligere ansættelsesforhold.

I de tilfælde, hvor fx en sygeplejerske ikke har dansk autorisation, har sygehuset mulighed for at tilbyde ansættelse i form af en prøveperiode af et års varighed, hvorefter sygeplejersken kan få sin autorisation og ansættes på normale vilkår.

⁵⁹ § 4, stk. 1: Den færøske registreringsmyndighed fastsætter de nærmere bestemmelser om den i § 1, stk. 2, nr. 4 omhandlede eksamen, herunder betingelserne for at indstille sig til eksamen, eksamenskravene, eksamens afholdelse og bedømmelsen.

Autorisation af elinstallatører

Landsstyret fastsætter efter samråd med elnævnet regler for:

- Fremgangsmåden ved ansøgning om autorisation.
- De vilkår, der skal gælde for autorisationen, herunder hvorledes forbindelsen skal være mellem den autoriserede og det personale, der udfører arbejde under autorisationen.
- De ordensmæssige forskrifter for udøvelse af virksomheden som autoriseret elinstallatør.

Autorisationen gives, når følgende betingelser er opfyldt:

- Ansøgeren skal have bestået en af landsstyret godkendt prøve og opfylde de af landsstyret fastsatte praksiskrav.
- Ansøgeren skal her i landet have fast forretningssted med telefon.
- Ansøgeren skal være myndig og have rådighed over sit bo.
- Ansøgeren skal dokumentere at have haft mindst 1 års teknisk arbejde i stærkstrømsteknisk virksomhed, såfremt der er forløbet 5 år eller mere fra den dag, vedkommende bestod prøven.
- Ansøgeren må ikke inden for de sidste 3 år være straffet for overtrædelse af reglerne i denne lov eller lov om stærkstrømsanlæg eller bestemmelser udfærdiget i henhold til disse love, og autorisationen må ikke være tilbagekaldt i medfør af § 9.

Autorisation af psykologer

Psykologer, der er statsborgere i et EU-/EØS-land eller et land, som EU har indgået aftale med om adgang til udøvelse af et lovreguleret erhverv, og som er lovligt etablerede i henhold til lovgivningen i et af de pågældende lande, har ret til at udøve erhverv som psykolog midlertidigt og lejlighedsvis på Færøerne på samme vilkår, som gælder for personer, som har bestået candidateksamen i psykologi, psykologisk-pædagogisk candidateksamen eller er i besiddelse af en dermed ligestillet eksamen.

Den færøske betegnelse for "autoriseret psykolog" er "løgildur sálarfrøðingur".

Ifølge Anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om psykologer m.v. nr. 1083 af 8. oktober 2014,⁶⁰ gælder den danske lov for psykologer også på Færøerne. For at benytte den beskyttede titel "psykolog", skal man have bestået den danske psykologuddannelse "cand.psych". Alle, både danske statsborgere og udlændinge, der har bestået en udenlandsk psykologuddannelse skal søge om anerkendelse af deres kvalifikationer. Det betyder, at ansøgere skal søge om anerkendelse af sine erhvervsmæssige kvalifikationer hos Psykolognævnet i Danmark for at få lov til at benytte den beskyttede titel "psykolog" både i Danmark og på Færøerne.

Psykologer, som er statsborgere i et EU-/EØS-land eller et land, EU har indgået aftale med om adgang til udøvelse af et lovreguleret erhverv, og som midlertidigt og lej-

⁶⁰ <https://www.retsinformation.dk/pdfPrint.aspx?id=164920>

lighedsvis udfører erhverv på Færøerne, skal sende en skriftlig anmeldelse til Psykolognævnet. Anmeldelsen skal være modtaget i Psykolognævnet (Ankestyrelsen, Danmark), forinden psykologen første gang udfører erhverv som psykolog på Færøerne. Hvis der opstår væsentlige ændringer i psykologens forhold, skal psykologen sende en ny anmeldelse. Psykologer, som er statsborgere i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, skal dog ikke sende en skriftlig anmeldelse til Psykolognævnet.

Anmeldelsen skal ledsages af følgende dokumenter:

- Dokumentation for psykologens nationalitet.
- En attestation for, at psykologen er lovligt etableret i et EU-/EØS-land eller i et land, som EU har indgået aftale med om adgang til udøvelse af et lovreguleret erhverv, for dér at udøve erhverv som psykolog, og at det på tidspunktet for udstedelsen af attestationen ikke forbydes pågældende at udøve erhverv som psykolog, heller ikke midlertidigt. Hvis psykologen er autoriseret i et EU-/EØS-land eller i et land, som EU har indgået aftale med om adgang til udøvelse af et lovreguleret erhverv, skal endvidere vedlægges attestation herfor.
- Bevis for anerkendelse af et uddannelsesbevis udstedt i et tredjeland, i et EU-/EØS-land eller i et land, som EU har indgået aftale med om adgang til udøvelse af et lovreguleret erhverv. Hvis psykologerhvervet ikke er lovreguleret i det land, hvor pågældende er lovligt etableret, kan Psykolognævnet kræve, at pågældende indsender dokumentation for mindst 1 års relevant erhvervserfaring inden for de sidste 10 år, der er gået forud for leveringen af tjenesteydelsen.

Psykolognævnet træffer afgørelse om anerkendelse af udenlandske erhvervsmæssige kvalifikationer for statsborgere i et EU-/EØS-land eller i et land, som EU har indgået aftale med om adgang til udøvelse af et lovreguleret erhverv, jf. lovens § 19, stk. 2, inden tre måneder efter modtagelsen af ansøgningen. Ethvert uddannelsesbevis udstedt i et tredjeland sidestilles med et uddannelsesbevis udstedt i et EU-/EØS-land eller i et land, som EU har indgået aftale med om adgang til udøvelse af et lovreguleret erhverv, hvis ansøgeren har relevant erhvervserfaring af tre års varighed i det land, som har anerkendt uddannelsesbeviset, og erhvervserfaringen er attesteret i det land, som har anerkendt uddannelsesbeviset.

Psykolognævnet udfører opgaver som kompetent organ i forbindelse med reglerne i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer.

Autorisation af advokater

Færøerne har sin egen retsplejelov (<http://logir.fo/Lovbekendtgørelse/148-fra-09-03-2004-af-lov-for-Faeroerne-om-rettens-pleje-som-senest-aendret-ved>), der i lighed med den danske retsplejelov indeholder en regulering af betingelserne for at udøve advokatvirksomhed.

Ansøgning om advokatbeskikkelse (autorisation) behandles af Civilstyrelsen, Justitsministeriet i Danmark i henhold til retsplejelovens § 119.⁶¹ Civilstyrelsen er ikke

⁶¹ <http://www.civilstyrelsen.dk/da/Advokatsager/Advokatbeskikkelse.aspx>

bekendt med, at personer med udenlandsk uddannelse specifikt har anmodet om autorisation/beskikkelse til udøvelse af erhverv på Færøerne.

Loven fastsætter Advokatsamfundets tilsyns- og disciplinærfunktioner i forhold til de færøske advokater. Advokatsamfundet er både efter den danske og den færøske retsplejelov tilsyns- og disciplinærmyndig i forhold til advokaterne. Det sker på grundlag af to parallelle lovgrundlag.

Bekendtgørelse af lov for Færøerne om rettens pleje, sum seinast broytt við lóg nr. 78 frá 27. januar 2016:

- § 119. *Advokater beskikkes af justitsministeren. Stk. 2. Ret til at få beskikkelse som advokat har enhver, der:*
 - er myndig og ikke er under værgemål efter værgemålslovens § 5 eller under samværgemål efter værgemålslovens § 7
 - ikke har anmeldt betalingsstandsning og ikke er under konkurs
 - har bestået dansk juridisk bachelor- og kandidateksamen
 - i mindst 3 år har været i praktisk juridisk virksomhed, jf. stk. 3 og 4
 - har gennemført en teoretisk grunduddannelse og bestået en eksamen i forhold af særlig betydning for advokaterhvervet samt bestået en praktisk prøve i retssagsbehandling.

Justitsministeren fastsætter regler om den teoretiske grunduddannelse, eksamen og praktiske prøve i retssagsbehandling, herunder om indhold, tilrettelæggelse og betaling herfor. Justitsministeren kan i særlige tilfælde fritage for kravet om gennemførelse af den teoretiske grunduddannelse, kravet om eksamen og kravet om den praktiske prøve i retssagsbehandling. Advokatsamfundet forestår den teoretiske grunduddannelse, eksamen og den praktiske prøve i retssagsbehandling. Retten vurderer, om en retssag er egnet til at udgøre den praktiske prøve i retssagsbehandling.

Autorisation inden for det maritime erhverv

Ved interview oplyste repræsentant fra Ministry of Foreign Affairs and Trade, The Government of The Faroe Islands, at Den Færøske Søfartsstyrelse har kompetence til at udstede autorisation/anerkendelsesbevis i henhold til gældende konventioner på området. Det har ikke været muligt at få uddybdet information om autorisation inden for det maritime erhverv på Færøerne

Tall for ansøgning om omfanget af ansøgninger fra personer med udenlandske erhvervskvalifikationer inden for enkelte lovregulerede erhverv

Af interview med den færøske registreringsmyndighed, Skráseting Føroya, fremgår det, at de endnu ikke har modtaget ansøgning om autorisation til *revisorer* fra personer med udenlandsk uddannelse (dvs. ikke en dansk uddannelse). Registreringsmyndigheden har således ikke nogle erfaringer at trække på i forhold til denne kortlægning.

Repræsentanten fra Landssjúkrahúsið oplyser, at *sygehuset* kun ansætter personer med en dansk eller færøsk autorisation, jf. den gældende lovgivning på området under afsnit 1.2. Derudover er hovedparten (nærmest samtlige) af ansættelserne danske ansøgere, da sygehuset stiller krav om dansksproglige kundskaber for at kunne varetage erhverv som fx læge eller sygeplejerske på Færøerne.

Det færøske elselsskab, SEV, udsteder autorisationer til *elinstallatører* i henhold til Løgtingslóg nr. 142 frá 10. juni 1993 um lóggilding av elinnleggjarum v. m. / om autorisation af elinstallatører m.v. Af interview med repræsentanten ved SEV fremgår det, at ansøgerne normalt har en dansk uddannelse, når de ansøger om autorisation. Lovgivningen på området er meget lig den danske regler for elinstallatører, men på Færøerne er der krav om, at ansøgeren skal have bopæl på Færøerne. Repræsentanten har ikke modtaget ansøgninger fra ansøgere med anden uddannelse end dansk. Hvis dette tilfælde skulle opstå, vil repræsentanten rette henvendelse til Elnevndin med henblik på afklaring af tvivsspørgsmål. Elnevndin er et nævn under det færøske industriministerium, der varetager myndighedsarbejdet indenfor den færøske ellovgivning. Elnevndin administreres til daglig af en formand og et sekretariat.

Psykolognævnet i Danmark oplyser, at ansøgere ikke oplyser, når de ansøger om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer, om de påtænker at arbejde på Færøerne. Psykolognævnet har derfor ikke mulighed at oplyse præcise tal for, hvor mange ansøgere, der ville benytte den beskyttede titel på Færøerne, da de ansøgte om anerkendelse. Nævnet oplyser endvidere, at de i 2013 og 2015 har anerkendt ansøgere, der havde bopæl på Færøerne, da nævnet traf afgørelse. Ligeledes har Psykolognævnet ikke mulighed for at oplyse, om ansøgere med udenlandske erhvervsmæssige kvalifikationer bosat andre steder i verden påtænkte at benytte anerkendte erhvervsmæssige kvalifikationer på Færøerne.

7.10 Lovregulerede yrker på Grønland

Grønland adskiller sig ligesom Færøerne fra de andre lande, idet landet ikke er en del af det europæiske samarbejde og derfor indtil videre har stået uden for samarbejdet om at udarbejde nationale kvalifikationsrammer. Grønland har således ikke tilsluttet sig anerkendelsesdirektivet, som regulerer anerkendelse af erhvervskvalifikationer for alle borgere fra EU/EØS-landene.

Grønland er endvidere omfattet af aftaler og overenskomster om fælles nordisk arbejdsmarked.

I Grønland udstedes autorisationer inden for to lovregulerede erhverv, sygeplejersker og el installatører. Derudover er der 15 erhverv, som er lovreguleret, men hvor autorisationen udføres af myndighederne i Danmark, jf. vedlæg 2 (21). For disse erhverv henvises der til kortlægningen for Danmark, hvor regler og procedure for autorisation behandles nærmere.

Tabel 75: Oversigt over lovregulerede yrker og godkjenningsskontorer på Grønland

Kompetent myndighet	Lovregulert yrke
Landslægeembedet	Sygeplejerske
Grønlands Elmyndighed	El installatør
Lovregulerede erhverv, hvor autorisation udstedes i Danmark	Bandagist Ergoterapeut Fodterapeut Fysioterapeut Jordemoder Kiropraktor Klinisk diætist Klinisk tandtekniker Læge Optometrist Radiograf Social- og sundhedsassistent Tandlæge Tandplejer Advokat

Videre er der enkelte forhold ved Grønland, ex den særegne regulering af arbejdskrafttilgangen, som har betydning for antallet af ansøgninger om anerkendelse af udenlandske erhvervskvalifikationer inden for lovregulerede erhverv.

Ikke-nordiske EU-borgere og statsborgere fra resten af verden (såkaldt "tredjelandsborgere") har ikke fri adgang til Grønland. Disse borgere skal, udover en kommunal til-ladelse, også have en arbejds- og opholdstilladelse fra Danmark (Udlændingestyrelsen), og evt. visum til Grønland. Det er normalt en betingelse, at *beskæftigelsesmæssige eller erhvervsmæssige hensyn* taler for at give en udlænding opholds- og arbejdstilla-delse i Grønland. Det kan fx være tilfældet, hvis der er mangel på personer i Grønland, som kan udføre den pågældende type arbejde.

Den grønlandske regulering af arbejdskrafttilgangen til Grønland er således med til at begrænse antallet af ansøgninger om anerkendelse af udenlandske erhvervskvalifi-kationer inden for lovregulerede erhverv.

7.10.1 Autorisation af sygeplejersker

Retten til at udøve virksomhed som sygeplejerske i Grønland er betinget af grønlandsk autorisation i henhold til Landstingsforordning nr. 7 af 30. oktober 1995 om sygeplejer-skens autorisation og virke.

Bekendtgørelse af overenskomst af 14. juni 1993 med Finland, Island, Norge og Sverige om fælles nordisk arbejdsmarked for visse personalegrupper inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet – også kaldet *Arjeplog-aftalen* er relevant at nævne i forhold til autorisation af sygeplejersker. Arjeplog-aftalen sikrer de nordiske borgeres adgang til hele det nordiske arbejdsmarked inden for sundhedsvæsenet og veterinær-væsenet, hvilket dels understøtter en smidig proces i forhold til rekruttering af efter-spurgte sundhedspersonale til Grønland og samtidig sikrer grønlandske sundhedsperso-ner mulighed for at søge arbejde og kompetenceudvikling i de andre nordiske lande.

Der pågår aktuelt en proces, som har til formål at revidere Arjeplog-aftalen på baggrund af etableringen af Informationssystemet for det indre marked (IMI) og gennemførelse af EU direktivet 2005/36/EF og som samtidig tager højde for behovet for en nordisk overenskomst, herunder særligt behovene i Grønland og på Færøerne.

Landslægeembedet udgiver data om udstedte autorisationer i de årlige beretninger.

Følgende tal, tabell 76 er indhentet fra Årsberetningen for 2014/15 samt ved supplerende data fra telefonisk interview med Landslægeembedet.

Tabel 76: Tal over udstedte autorisationer for sygeplejersker, 2013–2015

År	Autoriserede sygeplejersker	Heraf uddannet i Grønland
2013	148	10
2014	234	10
2015	286	7

Landslægeembedet har ikke opgørelser fordelt på ansøgerens statsborgerskab, men oplyser, at ansøgninger for op mod 90 % af tilfældene er nordiske statsborgere (hovedparten fra Danmark og derudover fra Sverige, Norge, Færøerne, Island, Åland). Derudover har landslægeembedet modtaget enkelte ansøgere fra fx Tyskland og Filippinerne, som har haft dansk autorisation.

Landslægeembedet oplyser, at rekrutteringen af sygeplejersker til Grønland er en kontinuerlig udfordring, da der ofte er tale om midlertidig ansættelser samt, at de grønlandsk uddannede sygeplejersker ofte forlader Grønland med henblik på kompetenceudvikling. Grønland kan ikke selv imødekomme efterspørgslen på sygeplejersker og er derfor afhængig af arbejdskraft fra andre lande.

Retten til at udøve virksomhed som sygeplejerske i Grønland er betinget af grønlandsk autorisation i henhold til Landstingsforordning nr. 7 af 30. oktober 1995 om sygeplejerskers autorisation og virke. Med vedtagelsen af "Landstingsforordning om sygeplejerskers autorisation og virke af 30. okt. 1995" blev der indført en grønlandsk autorisation af sygeplejersker pr. 1. januar 1996. I henhold til forordningen bemyndiges og forpligtes sygeplejersker i Grønland på visse punkter til en udvidet kompetence i forhold til den danske autorisation. Dette er nødvendigt, da man i sundhedsvæsenet i Grønland arbejder meget selvstændigt og i praksis udfører en række lægelige opgaver efter uddelegering på det enkelte arbejdssted.

Ansøgning om grønlandsk sygeplejerskeautorisation sendes til Landslægeembedet.

7.10.2 Krav til dokumentation

Fra Norden: Sygeplejersker med autorisation fra et af de nordiske lande er efter ansøgning uden videre berettiget til at få grønlandsk autorisation, da Grønland har tilsluttet sig en fællesnordisk aftale herom.

Med etablering af den danske Sundhedsstyrelses autorisationsregister skal sygeplejersker med en dansk uddannelse blot anføre autorisations-ID på ansøgningsskemaet.

Kravene til dokumentation fra sygeplejersker uddannede i Finland er beskrevet i vejledning til finske sygeplejersker. Heraf fremgår det, at ansøger skal fremsende bevis for legitimation for sjukskötare i form af originalbevis eller attesteret kopi. For sygeplejersker uddannet efter den nye finske sygeplejerskeuddannelsesordning skal endvidere

fremsendes Intyg fra Rättsskyddscentralen för hälsovården, der bekræfter, at ansøgeren har generel sygeplejekompetence.

Kravene til dokumentation for sygeplejersker uddannede i Norge er beskrevet i vejledning til norske sygeplejersker. Heraf fremgår det, at ansøger skal fremsende dokumentation for godkendelse som sygeplejerske i form af originalbevis eller attesteret kopi.

Kravene til dokumentation for sygeplejersker uddannede i Sverige er beskrevet i vejledning til svenske sygeplejersker. Heraf fremgår det, at ansøger skal fremsende dokumentation for autorisation som sygeplejerske i form af originalbeviser eller attesterede kopier.⁶²

Fra øvrige udland: For ansøgere med anden udenlandsk sygeplejerskeuddannelse sker vurderingen individuelt på grundlag af den enkeltes uddannelsesmæssige baggrund. Der er således krav om, at ansøgeren sender dokumentation for uddannelsens indhold og længde, CV, samt en bekræftelse fra den relevante myndighed på, at autorisationen er gyldig. Denne bekræftelse må ikke være mere end 3 mdr. gammel. Der må påregnes forlænget sagsbehandlingstid.

Ansøger skal selv fremsende en attesteret kopi af den grønlandske autorisation til Personaleadministrationen, Styrelsen for Sundhed og Forebyggelse i Nuuk eller til den kommune i Grønland, hvor der er søgt ansættelse. Først derefter kan ansættelsesbrev udfærdiges.

7.10.3 Sagsbehandling af autorisation til sygeplejersker

Ansøgninger om autorisation til sygeplejerske behandles samme dag, som de modtages af Landslægeembedet, i de tilfælde, hvor ansøgerens dokumentationsmateriale er fyldestgørende og lever op til de angivne krav. Sagsbehandlingstiden er således en dag for alle ansøgere uanset nationalitet.

Ansøgningerne behandles af en kontorfuldmægtig ved Landslægeembedet. Ved tvivlsspørgsmål eller lignende kvalitetssikrer landslægen eller den sygeplejefaglige konsulent de behandlede ansøgninger om autorisation.

⁶² Der fremsendes: Utdanningsbevis med legitimation som sjuksköterska i Sverige med inriktning mot allmän hälso- och sjukvård dateret efter januar 1984, eller Bevis for legitimation som sjuksköterska med inriktning mot allmän hälso- och sjukvård, eller Utdanningsbevis med legitimation som sjuksköterska i Sverige dateret før 1984.

8. Vedlegg 3: Kompletterende utdanning

8.1 Nærmere Beskrivelse av kompletterende utdanningstilbud i Norge

8.1.1 *Kvalifiseringsprogrammet for tannleger ved UiB*

Søkere som er utdannet tannlege i et land utenfor EU/EØS og som får avslag fra Helse- direktoratet på søknaden om norsk godkjenning, kan gjennomgå et kvalifikasjonspro- gram for å komplettere utdanningen. Programmet omfatter et ett- og et halvårig kli- nisk kurs og arrangeres ved Det medisinsk-odontologiske fakultet i Bergen, på oppdrag fra HDIR. Formålet med ordningen er å iverksette kvalifiseringstiltak og gi nødvendig tilleggsutdanning for tannleger utdannet i land utenfor EU/EØS og som søker autorisa- sjon i henhold til lov om helsepersonell.⁶³

Programmet har blitt arrangert ved UiB siden 1999. Det ble da opprettet på initiativ fra direktoratet, men er ble utviklet ved instituttet. Programmet ble i utgangspunktet etablert som et integreringstiltak for å få utenlandskutdannede tannleger ut i jobb. Mål- settingen med programmet var at personene som gjennomførte kurset skulle være li- keverdige de norskutdannede kandidatene når de hadde fullført året.

Programmet tar opp åtte studenter hvert år. Studentene får et eget tilpasset opp- legg og separat undervisning fra de andre studentene. Dette blir fremhevet som avgjø- rende for at kurset skal være vellykket, da kandidatene ofte har en utdanning som er svært ulik den norske, noe som ville gjort det vanskelig å integrere dem på det vanlige studiet. Studentene tar de samme eksamenene som avgangsstudentene ved de ordi- nære kursene. Kvalifiseringsprogrammet blir finansiert over Helse- og omsorgsdepar- tementets budsjett og koster omtrent NOK 500 000 per kandidat per år.

Studentene søker seg direkte til UiB, som gjennom en opptaksprøve og vurdering av tidligere kvalifikasjoner, rangerer søkerne. Det viktigste kriteriet for opptak er at det blir vurdert som mulig å gjennomføre opplegget og målsettingen om at studenten skal ha samme kvalifikasjoner som norskutdannede tannleger innen et år. For enkelte stu- denter er det behov for en utvidelse av programtiden.⁶⁴

8.1.2 *Kompletterende utdanningstilbud for veterinærer ved NMBU*

Søkere som er utdannet veterinær eller dyrepleier i et land utenfor EU/EØS og som får avslag fra Mattilsynet på søknaden om norsk godkjenning, får opplyst om muligheten til å søke om opptak ved tilleggsutdanningene ved Norges Miljø- og Biovitenskapelige

⁶³ Helsedirektoratet: <https://helsedirektoratet.no/tilskudd/kvalifiseringsprogram-for-tannleger-utdannet-utenfor-eu-eos-oremerket-universitetet-i-bergen#målgruppe>

⁶⁴ Rambøll 2014, s. 38.

Universitet (NMBU). Denne ordningen består i at søkere kan ta to år av de respektive utdanningene ved universitetet. Forutsetningen er at de oppfyller norskkravene (bestått bergenstest eller fullført nivå tre i norsk språkfag ved et universitet) og har fått sin utdanning godkjent av NOKUT. I motsetning til den kompletterende tannlegeutdanningen ved UiB, som arrangeres på oppdrag av og finansieres av HOD, er den kompletterende utdanningen ved NMBU opprettet, drevet og finansiert av universitetet selv.

Opptakskrav til dette utdanningstilbudet består av følgende: dokumentasjon på høyere grads studium, bekreftede kopier av originalt vitnemål fra veterinæruddanning, bekreftelse på permanent arbeids- og oppholdstillatelse i Norge, dokumentasjon på fødselsdato, personnummer og statsborgerskap og til sist dokumentasjon på kompetanse i norsk språk.⁶⁵ Disse opptakskravene gjelder både for veterinær og dyrepleier. Opptaket på den kompletterende veterinæruddanningen, som har en begrensning på tre søkere årlig, er basert på hva som er den gjennomsnittlige ledige kapasiteten som følge av frafall blant de 60 studentene som årlig tas opp til studiet. NMBU har aldri hatt flere søkere til utdanningen enn de beregnede 2–3 plassene. Det har derfor så langt ikke vært behov for å si nei til noen som oppfyller alle kravene til opptak. Ifølge Rambølls rapport fra 2014 er det særlig språkkravet som bidrar til å holde søkertallet på kvalifiserte søkere på dette nivået.⁶⁶

8.1.3 Kompletterende utdanningstilbud for dyrepleiere ved NMBU

Ved dyrepleieruddanningen har det vært svært få søknader og bare én person er tatt inn gjennom ordningen de siste årene. Søkere som blir tatt opp på utdanningen følger det ordinære studieløpet fra vårsemesteret på det fjerde studieåret, foruten et eget fag i norsk legemiddellovgivning som er spesielt lagt opp for studenter som er tatt opp ved den kompletterende utdanningen.

Opptakskravene er det samme som for veterinær. Selve opptaket avgjøres av en opptakskomite. Opptakskomiteen legger vekt på at studiet består av relevante fag, tatt på høyere nivå. Ved konkurranse om plassene, vil karakterer være utslagsgivende.⁶⁷

8.1.4 Kompletterende utdanningstilbud for lærere med fluktbakgrunn ved HiOA

HiOA vil tilby kompletterende læreruddanning fra og med januar 2017. Studiet retter seg mot personer med fluktbakgrunn som har fått oppholdstillatelse i Norge, og som har en ferdig læreruddanning fra hjemlandet. Studenter som har gjennomført kompletterende læreruddanning for flyktninger, med eventuelt påfølgende fagfordypning, vil kunne være kvalifisert til å jobbe i den norske grunnskolen på 5.–10. trinn. Det er Utdanningsdirektoratet som endelig godkjenner om den enkelte er kvalifisert for å jobbe i norsk grunnskole. Studiet går over to semestre og gir 60 studiepoeng.

De formelle opptakskravene er som følger: vitnemål og karakterutskrift fra læreruddanningen, bestått kvalifikasjonstest eller prøve i engelsk og norsk, dokumentasjon

⁶⁵ NMBU: <https://www.nmbu.no/studier/studietilbud/veterinar/autorisasjon>

⁶⁶ Rambøll 2014, s. 39.

⁶⁷ NMBU: <https://www.nmbu.no/studier/studietilbud/bachelorprogrammer/dyrepleie/tilleggsutdannelse>

på oppholdstillatelse, godkjenningsbrev fra NOKUT og brev fra Utdanningsdirektoratet. Søkere med fluktbakgrunn blir prioritert, mens de resterende plassene blir tildelt kvalifiserte søkere.⁶⁸

8.1.5 *Kompletterende utdanningstilbud for sykepleiere med fluktbakgrunn ved HiOA*

HiOA vil tilby kompletterende utdanning for sykepleiere fra høsten 2017. Studiet retter seg mot personer med fluktbakgrunn som har fått oppholdstillatelse i Norge, og som har en ferdig sykepleierutdanning fra hjemlandet. Målet med den kompletterende utdanningen er at søkerne kan oppnå en jevn godhetsvurdering fra Helsedirektoratet, og dermed kan gå videre til trinn 2 i direktoratets autorisasjonsprosess. Dersom det ikke er nok søkere med fluktbakgrunn, åpnes det for at søkere med sykepleierutdanning fra utenfor EU/EØS kan delta.

8.1.6 *Sykepleiens faglige og vitenskapelige grunnlag ved HiOA*

Siden januar 2015 har HiOA tilbudt emnet «Sykepleiens faglige og vitenskapelige grunnlag» som et kompletterende utdanningstilbud. Studiet går over to semestre, gir 33 studiepoeng og koster NOK 19 000. Dette må studentene betale selv.

Det faglige innholdet i kurset dekker det som i rammeplanen til sykepleierutdanningen utgjør hovedemne 1. Bakgrunnen for at det er opprettet et eget kurs som dekker innholdet i dette emnet spesielt for sykepleiere utdannet utenfor EU/EØS, er at mange sykepleiere med utdanning fra tredjeland mangler nettopp studiepoeng i emnene som inngår i dette hovedemnet for å få sin medbrakte utdanning godkjent i Norge. HiOA tok derfor selv initiativ til å opprette kurset, men Helsedirektoratet har gitt tilskudd til utviklingen av tilbudet.

Det er i utgangspunktet kun personer som har fått avslag på søknad om autorisasjon som sykepleier med krav om å gjennomføre dette spesielle faget som tas opp til emnet. I tillegg stilles det krav om grunnleggende norskkunnskaper (bestått norskkurs nivå B2). Søkere over 25 år kan vurderes etter realkompetanse, samt klinisk erfaring som helsefagarbeider eller sykepleier.

8.1.7 *Kompletterende utdanning i teknologi- og realfag*

I oktober 2016 fikk HiOA, sammen med NTNU, 2 millioner fra Kunnskapsdepartementet for å samarbeide om å videreføre erfaringene fra lærer- og sykepleierutdanning til realfag og teknologi-utdanning. HiOA og NTNU skal sammen vurdere hvordan arbeidsoppgavene mest hensiktsmessig og effektivt kan fordeles mellom de to institusjonene.

Kunnskapsdepartementet har fått tilbakemelding fra både HiOA og NTNU om at manglende språkkompetanse innen norsk og/eller engelsk er en tilleggsutfordring for flyktningene. I påvente av at flyktningene skal klare å nå opptaksnivået på språk blir de stående utenfor høyere utdanning i for lang tid. Derfor har Kunnskapsdepartementet nå gitt institusjonene i oppdrag å lage piloter, der man ser på hvordan man kan løfte flyktningene både språklig og faglige i parallelle løp, og på denne måten gjøre unntak

⁶⁸ HiOA.no: <http://www.hioa.no/Studier-og-kurs/LU/Evu/Kompletterende-laererutdanning>

fra opptakskravene. Målet er at flyktningene skal beherske språk og fag på en forsvarlig måte når de er ferdig med den komplementerende utdanningen.

8.1.8 Kurs i nasjonale fag for helsepersonell ved HiOA og Folkeuniversitetet

Fra 1. januar 2017 stilles det nye krav for alt helsepersonell med utdanning fra land utenfor EU/EØS og Sveits, som vil oppnå autorisasjon i Norge. Hovedformålet med ny autorisasjonsordning er å sikre at helsepersonell utdannet utenfor EU/EØS og Sveits har de kvalifikasjoner som forutsettes for å ivareta hensynet til pasientsikkerheten og kvalitet i tjenestene.⁶⁹

Den nye ordningen gjør at søknadsprosessen og krav for autorisasjon endres. Helsepersonell må først søke for å avgjøre om utdanningen de har er jevngradig med norsk utdanning. Deretter stilles det flere kriterier som må oppfylles for å oppnå autorisasjon. Et av kravene er blant annet at helsepersonell utdannet utenfor EU/EØS må gjennomføre kurs i nasjonale fag. Kurs arrangeres på oppdrag av Helsedirektoratet og utføres ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) og Studieforbundet Folkeuniversitetet.

Kurs i nasjonale fag gir kunnskap om oppbygning av norsk helse- og omsorgstjeneste, helse-, trygde- og sosialrett, kulturforståelse og nasjonale satsningsområder.⁷⁰ Et kurs i nasjonale fag om det norske helsevesenet er påkrevd etter dagens praksis for leger, tannleger, farmasøyter og sykepleiere som søker autorisasjon med utdanning fra land utenfor EU/EØS. Det nye er at kurset nå også må gjennomføres av alle 29 helsepersonellgrupper. Kurset gjennomføres to ganger årlig, både vår og høst.⁷¹

8.1.9 Kurs i legemiddelhåndtering ved HiOA og Folkeuniversitetet

Fra 1. januar 2017 stilles det nye krav for alt helsepersonell med utdanning fra land utenfor EU/EØS og Sveits, som vil oppnå autorisasjon i Norge. Hovedformålet med ny autorisasjonsordning er å sikre at helsepersonell utdannet utenfor EU/EØS og Sveits har de kvalifikasjoner som forutsettes for å ivareta hensynet til pasientsikkerheten og kvalitet i tjenestene.⁷²

Den nye ordningen gjør at søknadsprosessen og krav for autorisasjon endres. Helsepersonell må først søke for å avgjøre om utdanningen de har er jevngradig med norsk utdanning. Deretter stilles det flere kriterier som må oppfylles for å oppnå autorisasjon. Et av kravene er blant annet at helsepersonell utdannet utenfor EU/EØS må gjennomføre kurs i legemiddelhåndtering. Kurs arrangeres på oppdrag av Helsedirektoratet og utføres ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) og Studieforbundet Folkeuniversitetet. Kurset viderefremidler kunnskap om regelverk om legemidler og rekvireringsrett, legemiddelhåndtering og medikamentregning. Kurset vil gjennomføres i sammenheng med kurs i nasjonale fag.⁷³

⁶⁹ Dagensmedisin.no: <http://www.dagensmedisin.no/artikler/2016/09/30/nye-autorisasjonskrav-for-sokere-utenfra-eu-eos/?x=MjAxNioxiowMiAxNToyNToxNg==>

⁷⁰ Helsedirektoratet.no: <https://helsedirektoratet.no/autorisasjon-utdanning-og-godkjenning/kurs-i-nasjonale-fag>

⁷¹ Helsedirektoratet.no: <https://helsedirektoratet.no/autorisasjon-utdanning-og-godkjenning/kurs-i-nasjonale-fag>

⁷² Dagensmedisin.no: <http://www.dagensmedisin.no/artikler/2016/09/30/nye-autorisasjonskrav-for-sokere-utenfra-eu-eos/?x=MjAxNioxiowMiAxNToyNToxNg==>

⁷³ Helsedirektoratet.no: <https://helsedirektoratet.no/nyheter/nye-krav-til-autorisasjon-for-helsepersonell-med-utdanning-fra-utenfor-eueos>

8.2 Närmere beskrivelse av kompletterende utdanning i Sverige

8.2.1 Kompletterende utbildning för utländska lärare

I Sverige är det sedan 2007 sex lärosäten som innehar regeringsuppdraget för utländska lärares vidareutbildning (ULV). Detta innebär att de har i uppdrag att anordna kompletterande utbildning för den som vill få en svensk lärarexamen för att således ansöka om svensk lärarlegitimation. Av de svenska lärosätena är det Göteborgs universitet, Linköpings universitet, Malmö högskola, Stockholms universitet, Umeå universitet och Örebro universitet som tillhandahåller ULV. Sedan 2009 har cirka 2 566 individer antagits till ULV i landet.⁷⁴ Stockholms universitet har det nationella samordningsansvaret för utbildningen. Vilket innebär att de ska samordna utbildningsinsatserna vid de sex universiteten och högskolorna.⁷⁵ Utbildningen kan maximalt omfatta 120 högskolepoäng (2 år) och för behörighet krävs att den sökande har:

- en lärarexamen från ett annat land än Sverige. Utbildningen ska vara minst tvåårig på eftergymnasial nivå
- svenska 3/svenska som andraspråk 3/TISUS eller motsvarande, alternativt svenska B/svenska som andraspråk B om kursen examinerats före 30 juli 2013
- högst 120 högskolepoäng kvar till examen/behörighet.

Utöver ovanstående behörighetskrav krävs även att den sökande är bosatt i Sverige och har antingen beviljats permanent uppehållstillstånd eller svenskt medborgarskap. Ansökningsprocessen till utbildningen är utformad enligt samma princip som för ordinarie utbildningsverksamhet. Däremot ska den sökandes ansökan kompletteras med ifylld ansökningsblankett, examensbevis på utländsk lärarexamen, kursutdrag, intyg på godkänd kurs i svenska⁷⁶ och slutligen passkopia och kopia av svenskt uppehållstillstånd.⁷⁷ Dokument som inte är obligatoriska att skicka men som också kan skickas är; utlåtande över den ansökandes utbildning från Skolverket eller UHR, behörighetsbevis från Högskoleverket eller lärarlegitimation från Skolverket, kompletteringshänvisning (kompensationsåtgärd) från Skolverket för att få lärarlegitimation, tjänstgöringsintyg över yrkeserfarenhet som lärare/förskollärare. Utlåtande från Skolverket eller UHR är inte obligatorisk men uppges av lärosätena underlätta i planeringen av den individuella läroplanen, särskilt ifall utlåtandet innehåller information om vad den sökande i fråga saknar för att erhålla svensk lärarlegitimation. I den sökandes ansökan ska även val av samtliga sex lärosäten göras i rangordning.

När en person har antagits bjuds den in till ett föredrag som handlar om hur studierna vid svenska lärosäten går till och vad som förväntas av studenterna. Samtliga studenter erhåller även en individuell studieplan och en kontaktperson för hela studietiden. Vid exempelvis Stockholms universitet finns kontaktpersoner som arbetar särskilt mot förskol-

⁷⁴ http://www.su.se/polopoly_fs/1.278531.1460379524!/menu/standard/file/SU_Arsredovisning_2015%281%29.pdf

⁷⁵ <http://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=17215>

⁷⁶ 3/svenska som andraspråk 3/TISUS eller annan behörighetsgivande kurs i svenska, alternativt svenska B/svenska som andraspråk B om kursen examinerats före 30 juni 2013.

⁷⁷ Examensbeviset och kursutdraget ska skickas på originalspråk och översatt till svenska eller engelska.

lärare, grundskolelärare för både grundskolans tidigare och senare år samt en kontaktperson för särskilda ämnen. Vid Stockholms universitet pågår också ett arbete med att utveckla ett mentorskapsprogram mellan personer som examinerats genom kompletterande utbildning och personer som antagits till en kompletterande utbildning.

Vilka kurser som studenterna går kan variera beroende på behov, studieinriktning och förkunskaper. Dock inleder samtliga studenter med den inledande kursen Att vara lärare i Sverige om 24,5hp och som inkluderar 4hp verksamhetsförlagd utbildning dvs. praktik, för att studenten ska kunna använda sina yrkeskunskaper i en svensk skola eller förskola. Utbildningen är om maximalt 120hp, dvs. fyra terminers heltidsstudier. Majoriteten av studenterna erhåller en examen redan efter 90hp dvs. efter tre terminers heltidsstudier, några efter 120hp och en mindre del behöver bara cirka 30hp för att få behörighet eller svensk lärarexamen.

Lärosätet erhåller 94 537 kronor i ersättning per helårsstudent för dessa utbildningar. För studenter i ordinarie utbildningsverksamhet inom utbildningsområdet erhåller lärosäten 37 515 kronor per helårsstudent och exklusive ersättning för den verksamhetsförlagda utbildningen, dvs. betydligt mindre. Personer som är medborgare i ett land utanför EU, EES eller Schweiz måste betala studieavgift för utbildningen. Dock finns vissa undantag från kravet om studieavgift och dessa är ifall studenten:⁷⁸

- har permanent uppehållstillstånd i Sverige
- har tidsbegränsat uppehållstillstånd i Sverige av andra skäl än studier
- är familjemedlem till en medborgare i en EES-stat och har uppehållsrätt eller permanent uppehållsrätt i Sverige
- är familjemedlem till en schweizisk medborgare och har uppehållstillstånd i Sverige
- har ställning som varaktigt bosatt i Sverige
- har ställning som varaktigt bosatt i ett annat EU/EES-land och har uppehållstillstånd i Sverige för andra skäl än studier
- är student vid en utländsk högskola och som nu genomför en del av din utbildning vid en svensk högskola vars studier ingår i ett utbytesavtal som innebär att den svenska högskolan inte tar ut någon studieavgift
- studerar inom den typ av avgiftsbefriade utbytesprogram som regeringen beslutat om.

Även personer som inte är svenska medborgare har rätt att söka studiestöd från den svenska Centrala studienämnden (CSN), vilket betalas ut under studietiden.

Nedan följer en sammanställning av antalet sökande, antagna och helårsstudenter bland samtliga sex lärosäten och för utbildningen mellan åren 2009–2015.

⁷⁸ <https://www.antagning.se/sv/Ta-reda-pa-mer-/Anmalnings--och-studieavgifter/Medborgare-utanfor-EU-och-EES/>

Tabel 77: Antal sökande, antagna och helårsstudenter nationellt till ULV 2009–2015

År	Antal sökande	Antal antagna	Antal helårsstudenter
2009	574	347	314
2010	480	304	304
2011	607	320	310
2012	543	358	342
2013	510	366	364
2014	643	433	382
2015	770	438	396
<i>Totalt</i>	<i>4 127 stycken</i>	<i>2 566 stycken</i>	<i>2 412 stycken</i>

Källa: http://www.su.se/polopoly_fs/1.278531.1460379524!/menu/standard/file/SU_Arsredovisning_2015%281%29.pdf

Under perioden 2009–2015 har totalt 4 127 individer sökt till kompletterande utbildningar för lärare, varav 2 566 av dessa har antagits.⁷⁹ Under de senaste åren har antalet sökanden ökat, vilket kan förklaras av att informationen om ULV och utlandsexaminerade lärares möjligheter i Sveriges blivit mer tillgänglig. De som inte har antagits till utbildningen uppges vanligtvis sakna avslutad utländsk lärarutbildning eller behörighetsgivande utbildning i svenska. Under utbildningen är det en bråkdel studenter som gör avbrott. Till största del beror det på studentens ekonomi och möjlighet till försörjning, det har även hänt att studenter får sin legitimation under studietiden och av den anledningen valt att avsluta sina studier. Det finns plats för ungefär 500 lärarstudenter per helår, utbudet mellan åren 2009–2015 fyller det behov som finns.

8.2.2 Kompletterande utbildning för läkare med och utan specialistutbildning, tandläkare, tandhygienist, sjuksköterska, vårdpersonal, farmaceut, apotekare, veterinär

I Sverige erbjuds ingen kompletterande utbildning för yrkesgrupper tandhygienist, vårdpersonal/undersköterska eller veterinär. Uppdraget att tillhandålla kompletterande utbildning för farmaceuter och receptarier är också nytt sedan mitten av 2016 varför något system för dessa ännu inte finns. Nedan beskrivs därför systemet för kompletterande utbildning bland de medicinyrken som idag är verksamma: läkare, sjuksköterskor och tandläkare.

För att arbeta som läkare, sjuksköterska eller tandläkare i Sverige krävs en svensk läkarlegitimation. Denna utfärdas av den statliga myndigheten Socialstyrelsen. För personer med en utfärdad utländsk examen utanför EU och EES finns tre olika vägar för att få legitimation i Sverige. En av dessa vägar är att läsa en kompletterande utbildning på universitet eller högskola. Detta gäller även för specialistutbildade läkare som utbildats utomlands som först måste få en legitimation som läkare och som därefter kan göra en svensk specialisttjänstgöring (ST) för bevis om specialistkompetens.

Bland svenska lärosäten är det Lunds universitet, Göteborgs universitet, Karolinska institutet och Linköpings universitet som har möjlighet att anordna kompletterande utbildning omfattande högst 120hp för personer med avslutad utländsk läkar-, sjuksköterske- eller tandläkarutbildning, sedan 2016 ingår även Umeå universitet bland lärosä-

⁷⁹ http://www.su.se/polopoly_fs/1.278531.1460379524!/menu/standard/file/SU_Arsredovisning_2015%281%29.pdf

tena. Karolinska institutet har i uppdrag att samordna utbildningsinsatserna vid samtliga fem lärosäten. Utbildningarna finansieras genom regleringsbrev och ersättningen per helårsstudent och utbildning redovisas i Tabell 22 Ersättning per helårsstudent och utbildning. Ersättningen skiljer sig avsevärt i jämförelse med motsvarande ersättning per helårsstudent vid ordinarie utbildning.⁸⁰ För studenterna är utbildningen avgiftsfri men för personer som är medborgare i ett land utanför EU, EES eller Schweiz måste studieavgift betalas, samma princip gäller här som för lärare. Utbildningarna ska riktas till högst 65 helårsstudenter inom läkarutbildningen, 70 helårsstudenter inom sjuksköterskeutbildningen och 30 helårsstudenter inom tandläkarutbildningen bland samtliga lärosäten.

För att gå utbildningen krävs följande kvalifikationskrav:

- Läkarexamen/sjuksköterskeexamen/tandläkarexamen.
- Av Socialstyrelsen utfärdat beslut om utredning i form av kunskapsprov för läkare/sjuksköterskor/tandläkare.
- Kunskaper i svenska motsvarande Svenska 3/Svenska B/ Sas B.

Till utbildningarna söker studenter genom det ordinarie ansökningsförfarandet, dvs. elektroniskt via portalen för samtliga sökanden till högre utbildning.⁸¹ Tillsammans med ansökan ska också kompletterande handlingar skickas med genom bifogade blanketter. Urvalet bland sökanden sker i två steg, dels genom en samlad kvalitativ bedömning av tidigare utbildning samt arbetslivserfarenhet, dels genom en intervju samt även praktisk uppgift för tandläkare. Samtliga sökande som är behöriga deltar i det första steget i urvalet. I det första steget rangordnas sökanden utifrån sina inskickade meriter som bedöms på; antal år från examen, kunskaper i svenska språket, yrkesarbete inom professionen, yrkesarbete inom svensk hälso- och sjukvård, annat yrkesarbete i Sverige, högskolestudier i Sverige och motivation. Det är i detta steg av urvalet som beslutas om vilka sökanden som ska gå vidare till det andra steget.

För läkare består utbildningen av fyra kurser och utgörs till hälften av verksamhetsförlagd utbildning och resterande av teoretiska avsnitt, egenstudier och fördjupningsavsnitt. Tidigt i utbildningen görs individuella studieplaneringar i samråd med kursledaren. För sjuksköterskor består utbildningen av tio kurser med olika inriktningar och för tandläkare en stor del klinisk färdighetsträning inom både vuxentandvård och barn- och ungdomstandvård kompletterad med teoretisk undervisning.

Nedan visas en sammanställning av antalet sökande och antagna per respektive av de tre utbildningarna under 2015.

⁸⁰ Utbildningsområde medicin ger 62 481 SEK per helårsstudent i ordinarie verksamhet.

⁸¹ www.antagning.se

Tabel 78: Antal sökande och antagna nationellt till läkare, sjuksköterskor och tandläkare från tredje land 2015

2015	Antal behöriga sökande	Antal antagna	Andel antagna
Läkare från tredje land	358	58	16 %
Sjuksköterskor från tredje land	87	47	54 %
Tandläkare från tredje land	197	27	14 %

Källa: Årsberättelser för Karolinska institutet, Göteborgs universitet, Lunds universitet och Linköpings universitet.

Av tabellen ovan framgår att totalt 58 av 358 behöriga sökande läkare antagits under 2015. För sjuksköterskor har 47/87 antagits under samma tid och för tandläkare 27/197. För framförallt läkare och tandläkare, men också för sjuksköterskor är det en liten andel av samtliga behöriga sökande som faktiskt antas, endast 14 % av tandläkarna och 16 % av läkarna medan 54 % av sjuksköterskorna antogs 2015. Bristen på utbildningsplatser förklaras till stor del av den begränsade tillgången på platser för den verksamhetsförlagda utbildningen som för framförallt läkare utgör en stor del av utbildningen.

Summary

The Nordic Council of Ministers has for many years been working to abolish obstacles for mobility between the Nordic countries. Free movement of labor is furthermore a fundamental principle in the EU's internal market.

Effective recognition schemes for applicants with foreign education and professional qualifications are an important measure for promoting mobility, both for those who wish to study or work in one of the Nordic countries, and for employers and businesses that are looking for qualified labor. The global refugee crisis has highlighted the need for such recognition schemes as all the Nordic countries have received a large number of refugees to be integrated into education or the labor market. In this context, more knowledge about what characterizes efficient recognition schemes for different groups is needed.

About the assignment

The goal of the assignment is to get an overview of recognition schemes for applicants with foreign education and foreign professional qualifications in the various Nordic countries, with the aim to reducing border barriers between the Nordic countries and the Faroe Islands, Greenland and Åland. Furthermore, the assignment will map the different countries' offerings for supplementary education in order to close the gap between the applicant's education and what is required in order to get their professional qualifications recognized.

The assignment is in two parts. This report relates to *part 1* which consists of 1a) a survey of the schemes for the recognition of foreign education, 1b) survey of regulatory professions and schemes for the recognition of foreign professional qualifications and 1c) survey of supplementary education schemes.

The second part of the assignment, *part 2*, is a comparative analysis in which the results from part 1 will be analysed across the Nordic countries. The report from part 2 will be available in July 2017.

The data from part 1 consists of extensive desk research for each of the countries covered by the survey. In addition, 86 interviews have been conducted, primarily with people at government level in the various countries. In Finland, Sweden, Denmark and Norway, national validation workshops have also been carried out with key stakeholders..

Main findings

In the following sections, the main findings from the report are presented with regard to: a) recognition schemes for foreign education; b) regulatory professions and recognition of foreign professional qualifications; and c) organization of supplementary education.

Recognition schemes for foreign educations

The report shows that there are both similarities and differences between the Nordic countries regarding the organization of the recognition schemes for foreign education. At a general level, Sweden, Norway, Denmark and Iceland all have a central government body; *University and Higher Education Council* (UHR) in Sweden, the *Norwegian Agency for Quality in Education* (NOKUT) in Norway, the *Danish Research and Education Board*, and *ENIC / NARIC office under the Ministry of Education, Research and Culture* who conduct the assessment and recognition of foreign education that are not related to regulatory professions.

Finland's ENIC / NARIC office is the Finnish National Agency for Education (FNAE). The FNAE provides advice to colleges on issues related to the recognition of academic education in general, as well as assessing and making decisions regarding the recognition of foreign education for some of the regulated professions in Finland.

Even though the countries at an overall level have organized the recognition system in a similar manner, there are still major differences between the mandates of the recognition bodies and the organization of the recognition process. The variations include whether there are different types of recognition schemes, whether the recognition is legally binding or advisory, and whether the recognition scheme applies to multi-level education. These differences are reflected, inter alia, in the big differences in how many applications the different countries receive: In Sweden, UHR received just over 27,000 applications for so-called general recognition of foreign education in 2016, while the corresponding figures for Norway and Denmark were 7,661 (in 2016) and 2,474 (in 2015). Finnish Education Agency (FNAE) received 836 applications by 2015. Again, it is important to emphasize that the figures are not directly comparable, because the system of recognition is different. Therefore, the different numbers should be read primarily as an indication of differences in the organization of the system, and not directly as an indication of activity related to the recognition of foreign education.

Regulatory professions and recognition of foreign professional qualifications

In this report, we use "regulated professions" on professions regulated according to the EU Professional Qualifications Directive (Directive 2005/36 / EC, as amended by Directive 2013/55 / EU) in the various countries. Professions governed by other national legislation, which are not based on the EU Professional Qualification Directive, are therefore not included in the report.

Big difference in the number of regulatory professions

The report shows that the number of regulatory professions and the authorities responsible for the various regulatory professions varies: Norway has 163 regulatory professions (15 recognition offices), Denmark has 139 (24 recognition offices), Sweden has 66 (15 recognition offices), Finland has 83 (16 recognition offices) and Iceland has 177 (9 recognition offices). However, the figures are not directly comparable as the different medical specialties are registered differently. In Norway, the different doctoral specializations are regarded as a separate regulatory profession, while this is not the case in Sweden or Denmark. Greenland and the Faroe Islands differ from the other countries included in the survey because they are not part of the European cooperation and thus not covered by the EU Qualifications Directive.

Requirements for recognition vary

Furthermore, the survey shows that the recognition process for the regulatory professions varies between different professions and between different countries. The requirements that must be met in order for a foreign professional qualification to be approved also vary. The exception is for professionals with EU / EEA qualifications covered by the EU Professional Qualifications Directive. For this group, the qualifications will initially be approved, provided that it cannot be documented that the qualification differs significantly from the requirements for corresponding national qualifications. However, the interpretation of what constitutes a significant deviation is discretionary, and this report shows that different recognition offices and countries have different practices regarding what is considered to be significant deviations. As an example, the report indicates that Norwegian recognition authorities have consistently adopted stricter recognition practices than the other countries, but several informants now state that this has changed.

For applicants with professional qualifications not covered by the Professional Qualifications Directive, ie applicants from third countries, countries have different requirements, procedures and practices related to recognition. The Danish and the (new) Norwegian scheme for the recognition of health care professionals with third-country education is relatively similar, as both countries require preliminary / initial self-assessment before the candidates must complete and pass courses in language, courses in the Danish / Norwegian legislation and organization of the health sector, courses in drug handling, etc. A similar system is also established for health care professionals in Finland. Some informants have expressed concern that the requirements for health care professionals trained in third countries are significantly stricter than those of EU / EEA qualifications, which many applicants perceive as unfair. On the other hand, other informants emphasize that strict requirements are necessary to maintain patient safety.

Sweden has a different model for the recognition of professional qualifications from third countries. This is largely linked to the supplementary education system and is very extensive. In addition to a process similar to the Norwegian, Danish and Finnish for those who evaluate their qualifying qualifications as a whole, there is a comprehensive offer for supplementary education to those who do not receive their approved qualifications. However, the Swedish system of recognition has recently been revised. Unlike earlier, less emphasis is now placed on the fact that the foreign education must "correspond to Swedish education" and more emphasis that the qualification must "adequately match" with Swedish education.

Lack of statistics at several recognition offices

The report was supposed to include statistics on the number of applications, country of origin etc. for a selection of regulated professions. However, the data collection has shown that there are very different systems for documenting the number of applicants and applications, both within the various recognition offices in each country and between the different countries. In Norway, the largest recognition office, the Norwegian Directorate of Health, which approves all the regulatory professions associated with the health care sector, currently does not have the opportunity to obtain statistics on applications. Denmark differs from the other countries as both the Patient Safety Board and the Board of Research and Education, which are the recognition offices for the professions related to the health care sector and the education sector, have detailed statistics available for all professions. For example, the statistics show that in 2015, the

Patient Safety Board received 348 applications from doctors educated in a third country and 454 applications from doctors educated within the EU / EEA. The corresponding number for nurses was 88 (third country) and 54 (EU / EEA) and for dentist 72 (third country) and 29 (EU / EEA).

Updated and detailed knowledge of applicants and their country of origin and qualifications is a key prerequisite for establishing good offers for supplementary education. Where the recognition offices do not have access to systematic data across the target group, this provides a challenge.

Supplementary education

In this report, the following definition of supplementary education is used:

Supplementary education refers to permanent, customized courses or programs aimed at those with an education from an institution in a country outside [Norway] who needs this completed in order for the education to be regarded as equivalent to similar [Norwegian] education.

Furthermore, the survey of supplementary education exclusively covers education related to regulatory professions. This is due to the fact that the need for supplementary education is greatest for the regulatory professions that require a recognition of the foreign professional qualification in order to exercise the profession.

Supplementary education schemes have different priorities

The report shows that supplementary education is prioritized differently in the Nordic countries, the Faroe Islands, Greenland and Åland. The latter, as well as Iceland, differ from the others because the report has not identified any forms of supplementary education corresponding to the definition used in this survey.

In Norway, there has been more political awareness about the need for supplementary education in recent years and new offers have been created for nurses and teachers, respectively. In addition, an offer will be made to those with science and technology education. This comes as an addition to existing offers for dentists, veterinarians and animal welfare services. In Denmark and Finland, the report has identified some courses and programs that function as complementary, but do not match the definition we use for this report. The identified programs are for example not specifically designed and aimed at people with foreign education, but is part of the ordinary education offer in the countries.

Sweden stands out by having a large offer of supplementary education for those with foreign education. A number of teaching institutions have been commissioned since 2006 to offer supplementary education for different professions, and today the offer includes 17 professions and 23 institutions. The offer is rooted in a separate regulation and institutions receive additional funding for each of those attending in the supplementary education programs. Several evaluations of the schemes have been completed and the conclusion is that the offer for supplementary education is very successful in order to bring people with foreign qualifications integrated into the labour market. Among other things, a report from the University Chancellor's Office in 2016 showed that 66 per cent of those who had participated in the supplementary education programs were established in the labour market within one year of completing their education.

Nordisk ministerråd
Nordens Hus
Ved Stranden 18
1061 København K
www.norden.org

UTDANNING, ARBEID OG INTEGRERING I NORDEN

Forskning viser at inkludering i utdanning og arbeidsliv er en av de beste måtene å integrere innvandrere i samfunnet på. Effektive godkjenningsordninger for søkere med utenlandsk utdanning og yrkeskvalifikasjoner er et viktig tiltak i denne sammenheng, både for personer som ønsker å studere eller arbeide i et annet land, samt for arbeidsgivere og næringsliv som etterspør kvalifisert arbeidskraft. Den globale flyktningkrisen har aktualisert behovet for slike godkjenningsordninger.

Denne rapporten kartlegger de overordnede trekkene i de nordiske landenes system for henholdsvis godkjenning av utenlandsk utdanning, godkjenning av utenlandske yrkeskvalifikasjoner for lovregulerte yrker, samt system for kompletterende utdanning (delrapport 1), og analyserer og gir råd om nordisk samarbeid på området (delrapport 2).

Kartleggingen er gjennomført av Rambøll Management Consulting på oppdrag av Nordisk ministerråd og det norske formannskapet i Ministerrådet for utdanning og forskning (MR-U) i 2017.

9 789289 351768